

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IV kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-87-05

Druk nr 4158
Warszawa, 7 czerwca 2005 r.

Pan
Włodzimierz Cimoszewicz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku.

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

**- o ratyfikacji Europejskiej karty
języków regionalnych lub
mniejszościowych, sporządzonej w
Strasburgu dnia 5 listopada 1992 r.**

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych zostali upoważnieni Minister Spraw Zagranicznych oraz Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Z szacunkiem

(-) Marek Belka

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 5 listopada 1992 r. została sporządzona w Strasburgu Europejska karta języków regionalnych lub mniejszościowych.

Po zaznajomieniu się z powyższą Kartą, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- została ona uznana za słuszną zarówno w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych,
- jest przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona z oświadczeniami złożonymi na podstawie artykułu 2 ustęp 2 oraz artykułu 3 ustęp 1 powyższej Karty,
- będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został Akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie, dnia

PREZYDENT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

PREZES RADY MINISTRÓW

U S T A W A

z dnia

o ratyfikacji Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych, sporządzonej w Strasburgu dnia 5 listopada 1992 r.

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikacji Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych, sporządzonej w Strasburgu dnia 5 listopada 1992 r.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

do wniosku o ratyfikację Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych, sporządzonej w Strasburgu dnia 5 listopada 1992 r.

Europejska karta języków regionalnych lub mniejszościowych, sporządzona pod auspicjami Rady Europy, otwarta do podpisu w Strasburgu w dniu 5 listopada 1992 r., weszła w życie w dniu 1 marca 1998 r. Do dnia 29 kwietnia 2005 r. Kartę podpisało 31 państw, zaś w stosunku do 17 z nich weszła ona w życie. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej karta została podpisana w dniu 12 maja 2003 r.

Po wejściu w życie w dniu 1 kwietnia 2001 r. w stosunku do Rzeczypospolitej Polskiej Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych, sporządzonej w Strasburgu dnia 1 lutego 1995 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 22, poz. 209), przyjęcie Karty zamknie logiczny ciąg działań mających na celu związanie Rzeczypospolitej Polskiej konwencjami regulującymi prawa osób należących do mniejszości narodowych. Umocni także pozycję Rzeczypospolitej Polskiej wśród państw sprzyjających międzynarodowym uregulowaniom w zakresie praw człowieka.

Sugestie dotyczące związania Rzeczypospolitej Polskiej Kartą formułowane były w przeszłości kilkakrotnie, w szczególności przez Radę Europy. Biorąc pod uwagę zarówno istniejący w Rzeczypospolitej Polskiej stan prawny, jak też praktykę, zwleknię z podjęciem decyzji o ratyfikowaniu Karty może nas narazić na niesłuszny zarzut, że nie jesteśmy gotowi do respektowania tych standardów dotyczących praw człowieka, które zostały zawarte w Karcie. Ratyfikacja tego dokumentu będzie ponadto stanowiła sygnał potwierdzający słuszność historycznej decyzji podjętej przez Unię Europejską na szczycie w Kopenhadze.

Związanie Rzeczypospolitej Polskiej Kartą potwierdzi, że języki regionalne i mniejszościowe są w Rzeczypospolitej Polskiej traktowane jako istotna

wartość. Będzie to istotny sygnał dla wszystkich obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, ale przede wszystkim niezbity dowód, że Rząd Rzeczypospolitej Polskiej uważnie wsłuchuje się w głosy naszych współobywateli należących do mniejszości narodowych i etnicznych, których organizacje wielokrotnie zgłaszały potrzebę przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych.

Jednocześnie podkreślenia wymaga fakt zakończenia prac nad ustawą o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Ustawa została uchwalona przez Sejm w dniu 6 stycznia 2005 r. i opublikowana w Dzienniku Ustaw z dnia 31 stycznia 2005 r. Nr 17, poz. 141. Ustawa zawiera odniesienia do wszystkich zasad zawartych w Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych, w tym między innymi traktuje o prawach językowych. Przepisy ustawy przewidują możliwość traktowania języków mniejszości jako języków pomocniczych na terenach zamieszkałych przez osoby należące do mniejszości. Ustawa uwzględnia także możliwość umieszczania w językach mniejszości nazw miejscowości, obiektów fizjograficznych i ulic oraz gwarantuje prawo urzędowego zapisywania imion i nazwisk zgodnie z zasadami pisowni języka ojczystego.

Zgodnie z art. 5 Karty żadne z jej postanowień nie może być interpretowane jako przyznanie prawa do działań sprzecznych m.in. z zasadą suwerenności i integralności terytorialnej państw. Karta powinna być stosowana na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wyłącznie w odniesieniu do osób posiadających obywatelstwo polskie. Taka wykładnia jest zgodna z art. 35 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 oraz z 2001 r. Nr 28, poz. 319), art. 2 ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, oświadczeniem interpretacyjnym do Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych oraz dwustronnymi układami, które zostały podpisane w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej z państwami sąsiedzkimi.

Karta nie definiuje pojęć „mniejszość narodowa” i „mniejszość etniczna”.

W art. 1 definiuje jedynie:

- a) języki regionalne lub mniejszościowe – jako języki różniące się od języka urzędowego i tradycyjnie używane przez liczebnie mniejszą grupę obywateli danego państwa; postanowienia Karty nie dotyczą języków migrantów oraz dialektów języka oficjalnego (w przypadku Polski językiem regionalnym jest język kaszubski, językami mniejszości narodowych języki: białoruski, czeski, hebrajski, jidysz, litewski, niemiecki, ormiański, rosyjski, słowacki i ukraiński, a językami mniejszości etnicznych: karaimski, łemkowski, romski i tatarski),
- b) terytorium, na którym używany jest język regionalny lub mniejszościowy – jako obszar geograficzny, na którym dany język regionalny lub mniejszościowy jest używany przez taką liczbę osób, która usprawiedliwia przyjęcie środków ochronnych i popierających, przewidzianych w Europejskiej karcie języków regionalnych lub mniejszościowych,
- c) języki nieterytorialne – jako języki różniące się od języka lub języków stosowanych przez pozostałą część ludności tego państwa, używane przez obywateli, które jednak nie mogą być identyfikowane z jego określonym obszarem (w przypadku Polski są to języki: hebrajski, jidysz, karaimski, ormiański i romski).

Umawiające się Państwo wymienia w dokumencie ratyfikacyjnym każdy z języków regionalnych lub mniejszościowych, do których będą mieć zastosowanie uregulowania zawarte w Karcie. W Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z art. 2, art. 3 pkt 2 oraz art. 19 ust. 2 ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, języki regionalne lub mniejszościowe to:

- a) język białoruski,
- b) język czeski,
- c) język hebrajski,
- d) język jidysz,
- e) język karaimski,
- f) język kaszubski,
- g) język litewski,
- h) język łemkowski,
- i) język niemiecki,

- j) język ormiański,
- k) język romski,
- l) język rosyjski,
- m) język słowacki,
- n) język tatarski,
- o) język ukraiński.

Celami Karty, opisanymi w art. 7, są:

- a) uznanie języków regionalnych lub mniejszościowych za bogactwo kulturowe,
- b) promocja tych języków oraz ułatwianie kontaktów kulturalnych między osobami ich używającymi w mowie i w piśmie, w życiu prywatnym i publicznym, co jest zgodne z art. 6 ust. 2 pkt 3, art. 7-16 oraz art. 19-20 ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, art. 5 ust. 1 oraz art. 10 ust. 1 Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych,
- c) unikanie rozwiązań wprowadzających takie podziały administracyjne, które mogłyby stanowić przeszkodę dla promocji języków regionalnych lub mniejszościowych, co jest zgodne z art. 5 ust. 2 ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym oraz art. 16 cytowanej Konwencji,
- d) zapewnienie działań zmierzających do prowadzenia badań nad tymi językami oraz do ich nauczania, co jest zgodne z podpisanymi w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej umowami dwustronnymi z państwami sąsiedzkimi, art. 8 pkt 4 oraz art. 17 ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, a także z obowiązującymi przepisami oświatowymi wspierającymi szkolnictwo osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych (ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty – Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm., rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 grudnia 2002 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej uczniów należących do mniejszości narodowych i grup etnicznych – Dz. U. Nr 220, poz. 1853, rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 28 grudnia 2004 r. w sprawie sposobu podziału

części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2005 – Dz. U. Nr 286, poz. 2878).

Postanowienia Karty nie nakładają na państwo, które chce ją przyjąć, wymogu stosowania całego dokumentu. Zgodnie z art. 2 Karty, każde z państw zobowiązane jest natomiast do zastosowania co najmniej trzydziestu pięciu ustępów bądź punktów, wybranych spośród postanowień Części III Karty, włączając co najmniej trzy wybrane z każdego z artykułów 8 i 12 oraz po jednym z każdego z artykułów 9, 10, 11 i 13.

Ustępy bądź punkty Karty, które Rzeczpospolita Polska zdecyduje się stosować na swoim terytorium, zostały wymienione w oświadczeniu, które zostanie złożone wraz z dokumentem ratyfikacyjnym do Karty. W projekcie oświadczenia zaproponowano stosowanie w Rzeczypospolitej Polskiej tylko tych postanowień, które znajdują odniesienie do już obecnie obowiązującego prawa polskiego. Tym samym nie istnieje potrzeba dostosowania prawa wewnętrznego do postanowień Karty przyjętych zgodnie z oświadczeniem. Takie rozwiązanie powoduje, że wprowadzenie postanowień Karty nie spowoduje innych skutków finansowych dla budżetu państwa niż koszty szkoleń dla urzędników. Ewentualne dodatkowe wydatki zostaną sfinansowane z części 43 budżetu państwa. Oświadczenie zawiera wyłącznie ustępy bądź punkty wymienione w uzasadnieniu do wniosku Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 marca 2003 r. w sprawie udzielenia przez Radę Ministrów zgody na podpisanie Karty (uchwała nr 91/2003 Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia 2003 r. w sprawie udzielenia zgody na podpisanie Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych), a mianowicie: w art. 8 w ust. 1 pkt: a (i), b (i), c (i), d (iii), e (ii), g, h, i i ust. 2; w art. 9 w ust. 2 pkt a; w art. 10 ust. 5; w art. 11 w ust. 1 pkt: a (iii), b (ii), c (ii), d, e (i), f (ii), g, ust. 2 i ust. 3; w art. 12 w ust. 1 pkt: a, b, c, d, e, f, g, ust. 2 i ust. 3; w art. 13 w ust. 1 pkt: b, c, d i ust. 2 pkt b; w art. 14 pkt a i b oraz dodatkowe propozycje wynikające z przyjęcia w dniu 6 stycznia 2005 r. ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym – w art. 10 ust. 2 pkt b i g.

Środki promocji języków regionalnych i mniejszościowych w życiu publicznym, wynikające z art. 8 Karty, są realizowane przez Rzeczpospolitą Polską w ramach istniejącego ustawodawstwa, w tym zwłaszcza ustawodawstwa oświatowego, w szczególności w oparciu o:

- a) art. 35 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- b) art. 13 ustawy o systemie oświaty,
- c) art. 8 pkt 4 oraz art. 17 ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym,
- d) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej uczniów należących do mniejszości narodowych i grup etnicznych,
- e) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 199, poz. 2046),
- f) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2005.

Przyjęcie art. 9 ust. 2 pkt a Karty potwierdzi ważność dokumentów prawnych sporządzonych w językach regionalnych lub mniejszościowych (art. 2 i 8 ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (Dz. U. Nr 90, poz. 999, z późn. zm.)). Po ratyfikacji i ogłoszeniu Karty w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej postanowienie art. 9 ust. 2 pkt a będzie miało – zgodnie z art. 91 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej – pierwszeństwo przed przepisami art. 8 ustawy o języku polskim, jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z Kartą.

Natomiast te z postanowień Karty dotyczące sądownictwa, które nie mogą być realizowane w oparciu o istniejące przepisy prawa, nie zostaną wymienione w oświadczeniu, które zostanie złożone w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej wraz z dokumentem ratyfikacyjnym.

Postanowienia ujęte w art. 10 ust. 2 pkt b znajdują odzwierciedlenie w przepisach art. 9 ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Zgodnie z postanowieniami tego artykułu język mniejszości może być używany przed organami gminy, obok języka urzędowego, jako język pomocniczy. Jednocześnie w ust. 2 znalazło się zastrzeżenie, że język pomocniczy może być używany jedynie w gminach, w których liczba mieszkańców należących do mniejszości jest nie mniejsza niż 20% ogólnej liczby mieszkańców gminy. Wykaz gmin, w których będzie używany język pomocniczy będzie znajdował się w Urzędowym Rejestrze Gmin, w których używany jest język pomocniczy, prowadzonym przez ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych. Wpisanie do rejestru nastąpi na wniosek rady gminy. Z analizy danych uzyskanych w wyniku spisu powszechnego przeprowadzonego w 2002 r. wynika, że 20% kryterium spełnia 51 gmin.

Postanowienia art. 10 ust 2 pkt g Karty znalazły odzwierciedlenie w art. 12 ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Przepisy ustawy wskazują, że dodatkowe tradycyjne nazwy w języku mniejszości mogą być używane obok urzędowych nazw miejscowości i obiektów fizjograficznych oraz nazw ulic. Jednocześnie przepisy ustawy wskazują, że dodatkowe nazwy, mogą być używane jedynie na obszarze gmin wpisanych do Urzędowego Rejestru Gmin, na których obszarze używane są nazwy w języku mniejszości. Wprowadzane nazwy nie mogą nawiązywać do nazw z okresu 1933-1945, nadanych przez władze Trzeciej Rzeszy Niemieckiej lub Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich. Dodatkowe nazwy umieszczane są po nazwie w języku polskim i nie mogą być stosowane samodzielnie. Dodatkowa nazwa miejscowości lub obiektu fizjograficznego w języku mniejszości może być ustalona na wniosek rady gminy, jeżeli liczba mieszkańców gminy należących do mniejszości jest nie mniejsza niż 20% ogólnej liczby mieszkańców tej gminy, lub, w przypadku miejscowości zamieszkałej przez mniejszość, gdy za ustaleniem dodatkowej nazwy miejscowości w języku mniejszości opowiedziała się w konsultacjach, przeprowadzonych w trybie określonym w art. 5a ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591,

z późn. zm.), ponad połowa mieszkańców tej miejscowości biorących udział w konsultacjach.

Powyższe przepisy są także realizacją zobowiązań, wynikających z postanowień Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych.

Rozwiązania proponowane w art. 10 ust. 5, dotyczące pisowni imion i nazwisk w językach regionalnych lub mniejszościowych, mają odzwierciedlenie w ustawie o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Zgodnie z art. 7 ustawy osoby należące do mniejszości mają prawo do używania i pisowni swoich imion i nazwisk zgodnie z zasadami pisowni języka mniejszości, w szczególności do rejestracji w aktach stanu cywilnego i dokumentach tożsamości.

Postanowienia art. 11 ust. 1 pkt a (iii), b (ii), c (ii), d, e (i), f (ii), g, ust. 2 i ust. 3 Karty, dotyczące mediów, są realizowane w oparciu o ustawę z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2004 r. Nr 253, poz. 2531 i Nr 91, poz. 874) oraz o przepisy art. 18 ust. 2 pkt 4 i art. 35 ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym.

Postanowienia ujęte w art. 12 ust. 1 pkt a, b, c, d, e, f, g, ust. 2 i ust. 3 Karty, dotyczące działalności kulturalnej, są realizowane na podstawie art. 35 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Gwarantuje on obywatelom polskim należącym do mniejszości narodowych i etnicznych wolność zachowania i rozwoju własnego języka, zachowania obyczajów oraz tradycji własnej kultury. Mniejszości narodowe i etniczne mają prawo do tworzenia własnych instytucji edukacyjnych, kulturalnych i instytucji służących ochronie tożsamości religijnej oraz do uczestnictwa w rozstrzyganiu spraw dotyczących ich tożsamości kulturowej. Uszczegółowienie tych kwestii wraz ze wskazaniem źródeł finansowania działalności kulturalnej mniejszości znalazło odzwierciedlenie w art. 18 ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym.

Odniesienia do art. 13 ust. 1 pkt b, c, d, Karty, dotyczącego życia ekonomicznego i społecznego, realizowane są na podstawie art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 13 ust. 2 pkt b będzie realizowany w oparciu o art. 21 ust. 2 pkt 4 ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, przez organizowanie przez ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych szkoleń dla urzędników.

Postanowienia art. 14 pkt a, b Karty, dotyczące wymiany granicznej, są realizowane w oparciu o traktaty o przyjaznych stosunkach i dobrosąsiedzkiej współpracy zawarte między Rzeczpospolitą Polską a: Republiką Litewską, Ukrainą, Republiką Białoruś, Federacją Rosyjską, Czeską i Słowacką Republiką Federacyjną oraz Republiką Federalną Niemiec.

Prawo Unii Europejskiej nie reguluje wprost kwestii objętych Kartą. Art. 21 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz.Urz. WE C 364 z 18.12.2000, str. 0001-0022) zabrania wszelkiej dyskryminacji, m.in. z powodu języka, a Opinia Komitetu Regionów w sprawie promocji i ochrony języków regionalnych i mniejszościowych nr COM-7/030 z dnia 13 czerwca 2001 r. (Dz.Urz. WE C 357 z 14.12.2001, str. 0033-0036) zaleca zachowanie i promocję języków regionalnych i mniejszościowych. Oba zapisy mają jednak charakter ogólny, a Opinia Komitetu Regionów dodatkowo nie jest aktem prawnym. Konkludując należy stwierdzić, że Europejska karta języków regionalnych lub mniejszościowych nie jest sprzeczna z prawem Unii Europejskiej.

Europejska karta języków regionalnych lub mniejszościowych, sporządzona w Strasburgu dnia 5 listopada 1992 r., nie dotyczy: pokoju, sojuszy, układów politycznych lub układów wojskowych; członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w organizacji międzynarodowej i znacznego obciążenia państwa pod względem finansowym. Na podstawie Karty nie nastąpi również przekazanie organizacji międzynarodowej lub organowi międzynarodowemu żadnych kompetencji organów władzy państwowej. Związanie Rzeczypospolitej Polskiej Kartą nie spowoduje dla podmiotów sektora finansów publicznych skutków finansowych

w postaci zmniejszenia ich dochodów lub zwiększenia ich wydatków, ani dodatkowych skutków finansowych dla budżetu państwa, innych niż przewidziane w danej części budżetowej. Nie wpłynie również na rynek pracy, konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki, jak również sytuację i rozwój regionalny.

Jednakże Karta dotyczy: wolności, praw lub obowiązków obywatelskich określonych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz spraw uregulowanych w ustawie lub w których Konstytucja wymaga ustawy (odpowiednie zmiany w krajowym porządku prawnym zostały już wprowadzone w drodze ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym). Ponadto postanowienia karty nie mają charakteru norm samowystępujących. Tym samym zachodzą przesłanki związania Rzeczypospolitej Polskiej Kartą w drodze ratyfikacji za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie, to jest w trybie art. 89 ust. 1 pkt 2 i 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W momencie złożenia dokumentu ratyfikacyjnego do Karty w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej zostaną złożone wspomniane wyżej oświadczenia.

W związku z powyższym wnioskuję się o związanie Rzeczypospolitej Polskiej Kartą w trybie art. 89 ust. 1 pkt 2 i 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, to jest w drodze ratyfikacji za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie.

**URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ**

**SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ STANU**

Jarosław Pietras

Sekr.Min.JP- 1587 /05/DP/ch

Warszawa, 31.05. 2005 r.

**Pan
Aleksander Proksa
Sekretarz Rady Ministrów**

Opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej:

- projektu uchwały Rady Ministrów w sprawie przedłożenia Europejskiej karty języków regionalnych i mniejszościowych, sporządzonej w Strasburgu dnia 5 listopada 1992 r., do ratyfikacji;
  - projektu ustawy o ratyfikacji Europejskiej karty języków regionalnych i mniejszościowych, sporządzonej w Strasburgu dnia 5 listopada 1992 r.,
- wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Ministra Jarosława Pietrasa, działającego z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

W związku z przedłożonymi projektami uchwały i ustawy (pismo nr RM-10-87-05, RM-111-142-05, SKORYGOWANE TŁUMACZENIE DEKLARACJI) pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

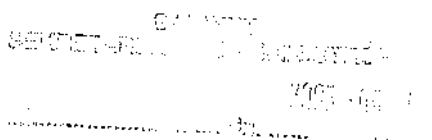
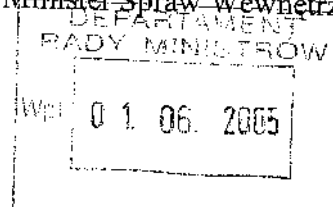
Przedmiot projektowanych regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości:

Pan Ryszard Kalisz

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji

**Europejska karta języków regionalnych lub mniejszościowych,
sporządzona w Strasburgu dnia 5 listopada 1992 r.**

Preambuła

Państwa członkowskie Rady Europy, sygnatariusze niniejszej karty
zważywszy, że celem Rady Europy jest uzyskanie większej jedności między jej członkami, szczególnie w celu zagwarantowania i urzeczywistnienia ideałów i zasad, które stanowią ich wspólne dziedzictwo,
zważywszy, że ochrona historycznych języków regionalnych lub mniejszościowych Europy, spośród których niektórym grozi całkowite wyginięcie, przyczynia się do utrzymania i rozwoju kulturowego bogactwa i tradycji Europy,
zważywszy, że prawo do używania języka regionalnego lub mniejszościowego w życiu prywatnym i publicznym stanowi prawo niezbywalne, zgodnie z zasadami zawartymi w Międzynarodowym pakcie praw obywatelskich i politycznych Organizacji Narodów Zjednoczonych i zgodnie z duchem Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności Rady Europy,
uwzględniając pracę wykonaną w ramach KBWE, a w szczególności Akt Końcowy KBWE z 1975 roku oraz Dokument Spotkania Kopenhaskiego Konferencji w Sprawie Ludzkiego Wymiaru KBWE z 1990 roku,
podkreślając wartość wielokulturowości i wielojęzyczności, a także uznając, że ochrona języków regionalnych lub mniejszościowych i poparcie dla nich nie powinny przebiegać ze szkodą dla języków oficjalnych i potrzeby ich poznawania,
rozumiejąc, że ochrona i promowanie języków regionalnych lub mniejszościowych w różnych krajach i regionach Europy stanowi ważny wkład w budowę Europy opartej na zasadach demokracji i różnorodności kulturowej w ramach suwerenności narodowej oraz integralności terytorialnej,
uwzględniając specyficzne warunki i tradycje historyczne w różnych regionach państw europejskich,
uzgodniły co następuje:

Część I

Postanowienia ogólne

Artykuł 1

Definicje

Dla celów niniejszej karty:

- a) „języki regionalne lub mniejszościowe” oznaczają języki, które:
  - (i) są tradycyjnie używane na określonym terytorium państwa przez obywateli tego państwa, tworzących grupę mniejszą liczebnie od pozostałej części ludności tego państwa;
  - (ii) różnią się od oficjalnego języka (języków) tego państwa; nie obejmuje to ani dialektów oficjalnego języka (języków) tego państwa, ani języków migrantów;
- b) „terytorium, na którym używany jest język regionalny lub mniejszościowy” oznacza obszar geograficzny, na którym wspomniany język jest środkiem komunikowania się takiej liczby ludzi, która uzasadnia przyjęcie różnych środków ochronnych i wspierających, przewidzianych w niniejszej karcie;
- c) „języki nieterytorialne” oznaczają języki używane przez obywateli danego państwa, które różnią się od języka lub języków stosowanych przez pozostałą część ludności tego państwa, które jednak, chociaż są tradycyjnie używane na terytorium tego państwa, nie mogą być identyfikowane z określonym jego obszarem.

Artykuł 2

Zobowiązania

1. Każda ze Stron zobowiązuje się do stosowania postanowień Części II w odniesieniu do wszystkich języków regionalnych lub mniejszościowych, którymi mówi się na jej terytorium i które odpowiadają definicji, o której mowa w artykule 1.

2. W odniesieniu do każdego języka, określonego w czasie ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia, zgodnie z artykułem 3, każda ze Stron zobowiązuje się do stosowania co najmniej trzydziestu pięciu ustępów bądź punktów, wybranych spośród postanowień Części

III karty, włączając co najmniej trzy wybrane z każdego z artykułów 8 i 12 oraz po jednym z każdego z artykułu 9, 10, 11 i 13.

Artykuł 3

Ustalenia praktyczne

1. Każde z Umawiających się Państw określi w swoim dokumencie ratyfikacyjnym, przyjęcia lub zatwierdzenia każdy język regionalny lub mniejszościowy lub język oficjalny, który jest mniej powszechnie stosowany na całości lub części jego terytorium, w odniesieniu do którego zastosowane zostaną ustępy wybrane zgodnie z artykułem 2 ustęp 2.

2. Każda Strona może w dowolnym późniejszym czasie powiadomić Sekretarza Generalnego, że przyjmuje zobowiązania wynikające z postanowień któregośkolwiek innego ustępu karty, nieokreślone w jej dokumencie ratyfikacyjnym, przyjęcia lub zatwierdzenia, albo że będzie stosować ustęp 1 niniejszego artykułu w odniesieniu do innych języków regionalnych lub mniejszościowych lub do innych języków oficjalnych, które są mniej powszechnie stosowane na całości lub części jej terytorium.

3. Zobowiązania wymienione w poprzednim ustępie będą uznawane za stanowiące integralną część ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia i będą miały taki sam skutek, począwszy od dnia notyfikowania o nich.

Artykuł 4

Istniejące systemy ochrony

1. Żadne z postanowień niniejszej karty nie będzie interpretowane jako ograniczające lub umniejszające którekolwiek z praw gwarantowanych przez Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

2. Postanowienia niniejszej karty nie będą miały wpływu na żadne bardziej korzystne postanowienia dotyczące statusu języków regionalnych lub mniejszościowych, ani na stan

prawny osób należących do mniejszości, które mogą istnieć wewnątrz Strony, lub których dotyczą odpowiednie międzynarodowe umowy dwustronne lub wielostronne.

Artykuł 5

Istniejące zobowiązania

Żadne z postanowień karty nie może być interpretowane jako stanowiące podstawę do jakichkolwiek uprawnień, do angażowania się w jakiekolwiek działanie lub wykonania jakiegokolwiek czynności sprzecznej z celami Karty Narodów Zjednoczonych lub innymi zobowiązaniami wynikającymi z prawa międzynarodowego, włączając w to zasadę suwerenności i integralności terytorialnej państw.

Artykuł 6

Informacja

Strony zobowiązują się do dopilnowania, aby zainteresowane władze, organizacje i osoby, zostały poinformowane o prawach i obowiązkach ustanowionych przez niniejszą kartę.

Część II

Cele i zasady realizowane zgodnie z artykułem 2 ustęp 1

Artykuł 7

Cele i zasady

1. W odniesieniu do języków regionalnych lub mniejszościowych na terytoriach, na których takie języki są używane i w zależności od sytuacji każdego języka, Strony będą opierać swoją politykę, ustawodawstwo i praktykę na następujących celach i zasadach:

- a) uznaniu języków regionalnych lub mniejszościowych za wyraz bogactwa kulturowego;
- b) poszanowaniu obszaru geograficznego każdego języka regionalnego lub mniejszościowego w celu zapewnienia, by istniejące lub nowe podziały administracyjne

- nie stanowiły przeszkody w promowaniu danego języka regionalnego lub mniejszościowego;
- c) potrzebie podjęcia zdecydowanego działania promującego języki regionalne lub mniejszościowe w celu ich ochrony;
  - d) ułatwianiu lub zachęcaniu do stosowania języków regionalnych lub mniejszościowych w mowie i w piśmie, w życiu publicznym i prywatnym;
  - e) utrzymywaniu i rozwijaniu powiązań, w zakresach objętych niniejszą kartą, pomiędzy grupami korzystającymi z języka regionalnego lub mniejszościowego a innymi grupami w państwie, korzystającymi z języka używanego w identycznej lub podobnej formie, jak również tworzeniu kontaktów kulturowych z innymi grupami w państwie używającymi różnych języków;
  - f) zapewnianiu odpowiednich form i środków nauczania i uczenia się języków regionalnych lub mniejszościowych na wszystkich stosownych poziomach;
  - g) zapewnianiu udogodnień umożliwiających osobom nieposługującym się językiem regionalnym lub mniejszościowym, a żyjącym na obszarze, gdzie jest on używany, jego nauki, jeśli mają takie życzenie;
  - h) promowaniu studiów i badań nad językami regionalnymi lub mniejszościowymi na uniwersytetach lub w podobnych instytucjach naukowych;
  - i) promowaniu odpowiednich rodzajów wymiany międzynarodowej, w zakresach objętych niniejszą kartą, między językami regionalnymi lub mniejszościowymi, które są używane w identycznej lub podobnej formie w dwóch lub większej liczbie państw.

2. Strony zobowiązują się do wyeliminowania, jeśli jeszcze tego nie uczyniły, każdego nieuzasadnionego zróżnicowania, wyłączenia, ograniczenia lub preferencji dotyczącej stosowania języka regionalnego lub mniejszościowego, której celem jest zniechęcenie do niego lub zagrożenie dla jego zachowania lub rozwoju. Przeznaczanie specjalnych środków na rzecz języków regionalnych lub mniejszościowych, zmierzające do promowania równości pomiędzy użytkownikami tych języków a pozostałą częścią populacji, lub należycie uwzględniające ich szczególne warunki, nie jest uznawane za akt dyskryminacji użytkowników powszechniej używanych języków.

3. Strony zobowiązują się do promowania, za pomocą odpowiednich środków, wzajemnego zrozumienia między grupami językowymi, a w szczególności do szacunku i tolerancji wobec języków regionalnych lub mniejszościowych – pośród celów edukacji i

szkoleń realizowanych w tych krajach – a także zachęcenia mass mediów, aby dążyły do tego samego celu.

4. Przy określaniu swojej polityki wobec języków regionalnych lub mniejszościowych, Strony będą uwzględniały potrzeby i życzenia wyrażane przez grupy korzystające z tych języków. Zachęca się Strony do tworzenia organizacji, jeśli to konieczne, w celu doradzania władzom we wszystkich sprawach związanych z językami regionalnymi lub mniejszościowymi.

5. Strony zobowiązują się do zastosowania *mutatis mutandis* zasad, wymienionych w ustępach 1-4, wobec języków nieterytorialnych. Jednak, w zakresie dotyczącym tych języków, charakter i zakres środków, które mają być zastosowane w celu realizacji niniejszej karty, zostaną ustalone w elastyczny sposób, przy uwzględnieniu potrzeb i życzeń oraz przy poszanowaniu tradycji i cech grup, które posługują się tymi językami.

Część III

Środki służące promowaniu używania języków regionalnych lub mniejszościowych w życiu publicznym, zgodnie ze zobowiązaniami przyjętymi w artykule 2 ustęp 2

Artykuł 8

Szkolnictwo

1. W zakresie szkolnictwa Strony zobowiązują się, na terytorium na którym takie języki są używane, zgodnie z sytuacją każdego z tych języków, i bez uszczerbku dla nauczania oficjalnego języka (języków) państwa:

- a) (i) udostępnić nauczanie przedszkolne w odpowiednich językach regionalnych lub mniejszościowych; lub
- (ii) udostępnić znaczną część nauczania przedszkolnego w odpowiednich językach regionalnych lub mniejszościowych; lub
- (iii) zastosować jeden ze środków przewidzianych powyżej, w podpunktach (i) oraz (ii), przynajmniej wobec tych uczniów, których rodziny wyrażą takie życzenie i których liczba zostanie uznana za wystarczającą; lub

- (iv) jeśli władze publiczne nie posiadają bezpośrednich uprawnień na polu nauczania przedszkolnego, popierać zastosowanie środków wymienionych powyżej w podpunktach (i) do (iii), lub zachęcać do ich stosowania;
- b) (i) udostępnić szkolnictwo podstawowe w odpowiednich językach regionalnych lub mniejszościowych; lub
(ii) udostępnić znaczną część szkolnictwa podstawowego w odpowiednich językach regionalnych lub mniejszościowych; lub
(iii) uwzględnić w ramach szkolnictwa podstawowego, nauczanie odpowiednich języków regionalnych lub mniejszościowych jako integralną część programu nauczania; lub
(iv) zastosować jeden ze środków przewidzianych powyżej, w podpunktach (i) do (iii), przynajmniej wobec tych uczniów, których rodziny wyrażą takie życzenie i których liczba zostanie uznana za wystarczającą;
- c) (i) udostępnić szkolnictwo średnie w odpowiednich językach regionalnych lub mniejszościowych; lub
(ii) udostępnić znaczną część szkolnictwa średniego w odpowiednich językach regionalnych lub mniejszościowych; lub
(iii) uwzględnić w ramach szkolnictwa średniego nauczanie odpowiednich języków regionalnych lub mniejszościowych jako integralną część programu nauczania; lub
(iv) zastosować jeden ze środków przewidzianych powyżej, w podpunktach (i) do (iii), przynajmniej wobec tych uczniów, którzy wyrażą takie życzenie (lub których rodziny wyrażą takie życzenie) i których liczba zostanie uznana za wystarczającą;
- d) (i) udostępnić szkolnictwo techniczne i zawodowe w odpowiednich językach regionalnych lub mniejszościowych; lub
(ii) udostępnić znaczną część szkolnictwa technicznego i zawodowego w odpowiednich językach regionalnych lub mniejszościowych; lub
(iii) uwzględnić w ramach szkolnictwa technicznego i zawodowego nauczanie odpowiednich języków regionalnych lub mniejszościowych jako integralną część programu nauczania; lub
(iv) zastosować jeden ze środków przewidzianych powyżej, w podpunktach (i) do (iii), przynajmniej wobec tych uczniów, którzy wyrażą takie życzenie (lub których rodziny wyrażą takie życzenie) i których liczba zostanie uznana za wystarczającą;
- e) (i) udostępnić szkolnictwo na poziomie uniwersyteckim lub inne szkolnictwo wyższe w językach regionalnych lub mniejszościowych; lub

- (ii) zapewnić możliwości studiowania tych języków jako przedmiotów w szkolnictwie na poziomie uniwersyteckim i wyższym; lub
  - (iii) jeśli ze względu na rolę państwa w odniesieniu do instytucji szkolnictwa wyższego nie mogą zostać zastosowane podpunktach (i) oraz (ii), zachęcać do świadczenia lub zezwalać na świadczenie szkolnictwa uniwersyteckiego lub innych form szkolnictwa wyższego w językach regionalnych lub mniejszościowych lub studiowanie tych języków w charakterze przedmiotów nauki uniwersyteckiej lub szkolnictwa wyższego;
- f) (i) zapewnić udostępnianie kursów nauczania dorosłych lub kształcenia ustawicznego, które są prowadzone głównie lub całkowicie w języku regionalnym lub mniejszościowym; lub
- (ii) oferować takie języki jako przedmioty kształcenia dorosłych lub kształcenia ustawicznego; lub
- (iii) jeśli władze publiczne nie posiadają bezpośrednich uprawnień na polu nauczania dorosłych, przyjąć lub zachęcać do oferowania takich języków jako przedmiotów kształcenia dorosłych lub kształcenia ustawicznego;
- g) podjąć starania zmierzające do zapewnienia nauczania historii i kultury, której odpowiada dany język regionalny lub mniejszościowy;
- h) zapewnić nauczycielom podstawowe i dalsze szkolenie, niezbędne do zrealizowania przyjętych przez Stronę punktów od a do g;
- i) ustanowić organ lub organy nadzorcze, odpowiedzialne za monitorowanie podjętych środków i postępu uzyskanego w dziedzinie wprowadzania lub rozwoju nauczania języków regionalnych lub mniejszościowych oraz za sporządzanie okresowych raportów na temat wysuniętych przez nie wniosków, które będą przekazywane do wiadomości publicznej.

2. Jeśli chodzi o szkolnictwo i w odniesieniu do terytoriów innych niż te, na których języki regionalne lub mniejszościowe są tradycyjnie używane, Strony zobowiązują się, jeśli liczba użytkowników języka regionalnego lub mniejszościowego to uzasadnia, umożliwiać, zachęcać i zapewniać nauczanie w języku regionalnym lub mniejszościowym lub nauczanie tego języka na wszystkich odpowiednich poziomach nauczania.

Artykuł 9

Władze sądownicze

1. Strony zobowiązują się, w odniesieniu do tych okręgów sądowych, w których liczba mieszkańców posługujących się językami regionalnymi lub mniejszościowymi uzasadnia środki określone poniżej, odpowiednio do sytuacji każdego z tych języków i pod warunkiem, że korzystanie z udogodnień udostępnionych przez ten ustęp nie zostanie uznane przez sędziego za utrudniające należyte wymierzanie sprawiedliwości:

a) w postępowaniu karnym:

- (i) zapewnić, aby sądy, na wniosek jednej ze Stron, prowadziły postępowanie w językach regionalnych lub mniejszościowych; lub
- (ii) zagwarantować oskarżonemu prawo do używania jego/jej języka regionalnego lub mniejszościowego; lub
- (iii) zapewnić, by wnioski i materiały dowodowe, czy to pisemne, czy ustne, nie były uznawane za niedopuszczalne wyłącznie z tego powodu, że zostały sformułowane w języku regionalnym lub mniejszościowym; lub
- (iv) przedstawić, na wniosek, dokumenty związane z postępowaniem sądowym w odpowiednim języku regionalnym lub mniejszościowym, jeśli jest to konieczne, poprzez wykorzystanie tłumaczy ustnych oraz tłumaczeń pisemnych, bez dodatkowych kosztów dla zainteresowanych osób;

b) w postępowaniu cywilnym:

- (i) zapewnić, aby sądy, na wniosek jednej ze Stron, prowadziły postępowanie w językach regionalnych lub mniejszościowych; lub
- (ii) umożliwić, w każdym przypadku, kiedy Strona musi stawić się osobiście przed sądem, aby on lub ona mogli używać swojego języka regionalnego lub mniejszościowego, bez ponoszenia w związku z tym dodatkowych kosztów; lub
- (iii) zezwolić, aby dokumenty i materiał dowodowy były przygotowywane w językach regionalnych lub mniejszościowych, o ile będzie to konieczne, poprzez wykorzystanie tłumaczy ustnych oraz tłumaczeń pisemnych;

c) w postępowaniach przed sądami w sprawach dotyczących spraw administracyjnych:

- (i) zapewnić, aby sądy, na wniosek jednej ze Stron, prowadziły postępowanie w językach regionalnych lub mniejszościowych; lub

- (ii) umożliwić, kiedykolwiek Strona musi stawić się osobiście przed sądem, aby on lub ona mogli używać swojego języka regionalnego lub mniejszościowego bez ponoszenia w związku z tym dodatkowych kosztów; lub
  - (iii) zezwolić, aby dokumenty i materiał dowodowy były przygotowywane w językach regionalnych lub mniejszościowych, o ile będzie to konieczne, poprzez wykorzystanie tłumaczy ustnych oraz tłumaczeń pisemnych;
- d) podjąć kroki w celu zapewnienia, by zastosowanie powyższych punktów b podpunkt (i) do (iii) oraz c podpunkt (i) do (iii), a także wszelkie niezbędne wykorzystanie tłumaczy ustnych i tłumaczeń pisemnych nie powodowało dodatkowych wydatków dla zainteresowanych osób.

2. Strony zobowiązują się:

- a) nie zaprzeczać ważności dokumentów prawnych sporządzonych wewnątrz państwa wyłącznie z tego powodu, że zostały sporządzone w języku regionalnym lub mniejszościowym; lub
- b) nie zaprzeczać ważności, pomiędzy Stronami, dokumentów prawnych sporządzonych wewnątrz państwa wyłącznie z tego powodu, że zostały sporządzone w języku regionalnym lub mniejszościowym, i zapewnić, by nie można było się na nie powoływać w stosunku do zainteresowanych osób trzecich, które nie są użytkownikami tych języków, pod warunkiem, że o treści tych dokumentów zostaną one poinformowane przez osobę (osoby), która się na nie powołuje; lub
- c) nie zaprzeczać ważności, pomiędzy Stronami, dokumentów prawnych sporządzonych wewnątrz państwa wyłącznie z tego powodu, że zostały sporządzone w języku regionalnym lub mniejszościowym.

3. Strony zobowiązują się do udostępnienia w językach regionalnych lub mniejszościowych najważniejszych krajowych tekstów prawnych oraz tekstów odnoszących się w szczególności do użytkowników tych języków, chyba że są one udostępnione w inny sposób.

Artykuł 10

Władze administracyjne i służby publiczne

1. W zakresie okręgów administracyjnych państwa, w których liczba rezydentów będących użytkownikami języków regionalnych lub mniejszościowych uzasadnia środki wymienione poniżej i odpowiednio do sytuacji każdego języka, Strony zobowiązują się, w takiej mierze, w jakiej jest to racjonalnie możliwe:

- a) (i) zapewnić, by władze administracyjne używały języków regionalnych lub mniejszościowych; lub
- (ii) zapewnić, by urzędnicy, którzy są w kontakcie ze społeczeństwem używali języków regionalnych lub mniejszościowych w swoich relacjach z osobami zwracającymi się do nich w tych językach; lub
- (iii) zapewnić, by użytkownicy języków regionalnych lub mniejszościowych mogli przedstawiać ustne lub pisemne wnioski i uzyskiwać odpowiedzi w tych językach; lub
- (iv) zapewnić, by użytkownicy języków regionalnych lub mniejszościowych mogli przedstawiać ustne lub pisemne wnioski w tych językach; lub
- (v) zapewnić, by użytkownicy języków regionalnych lub mniejszościowych mogli, zgodnie z prawem, przedstawić dokumenty w tych językach;
- b) udostępnić powszechnie stosowane teksty i formularze administracyjne przeznaczone dla ludności w językach regionalnych lub mniejszościowych lub w wersjach dwujęzycznych;
- c) zezwolić władzom administracyjnym na sporządzanie dokumentów w języku regionalnym lub mniejszościowym.

2. W odniesieniu do władz lokalnych i regionalnych, na których terytorium liczba mieszkańców będących użytkownikami języków regionalnych lub mniejszościowych jest taka, że uzasadnia środki wymienione poniżej, Strony zobowiązują się do dopuszczania lub zachęcania do:

- a) używania języków regionalnych lub mniejszościowych w strukturze władzy regionalnej lub lokalnej;
- b) możliwości składania przez użytkowników języków regionalnych lub mniejszościowych ustnych lub pisemnych wniosków w tych językach;

- c) publikowania przez władze regionalne ich oficjalnych dokumentów, również w odpowiednich językach regionalnych lub mniejszościowych;
- d) publikowania przez władze lokalne ich oficjalnych dokumentów, również w odpowiednich językach regionalnych lub mniejszościowych;
- e) używania przez władze regionalne języków regionalnych lub mniejszościowych w debatach podczas ich posiedzeń, nie wyłączając jednakże używania oficjalnego języka (języków) państwa;
- f) używania przez władze lokalne języków regionalnych lub mniejszościowych w debatach podczas ich posiedzeń, nie wyłączając jednakże używania oficjalnego języka (języków) państwa;
- g) używania lub przyjmowania, o ile będzie to konieczne, łącznie z nazwą w języku (językach) oficjalnym tradycyjnych i poprawnych form nazw miejscowych w językach regionalnych lub mniejszościowych.

3. W odniesieniu do powszechnie dostępnych usług świadczonych przez władze administracyjne, bądź inne osoby działające na ich rzecz, Strony zobowiązują się na terytorium, na którym języki regionalne lub mniejszościowe są używane, odpowiednio do sytuacji każdego języka i w takiej mierze, w jakiej jest to racjonalnie możliwe:

- a) zapewnić, by języki regionalne lub mniejszościowe były używane podczas świadczenia usługi; lub
- b) pozwolić użytkownikom języków regionalnych lub mniejszościowych na składanie wniosków i uzyskiwanie odpowiedzi w tych językach; lub
- c) pozwolić użytkownikom języków regionalnych lub mniejszościowych na składanie wniosków w tych językach.

4. Mając na uwadze realizację przyjętych przez siebie ustępów 1, 2 i 3, Strony zobowiązują się do podjęcia jednego lub większej liczby z podanych poniżej środków:

- a) tłumaczenia pisemnego lub ustnego, odpowiednio do potrzeb;
- b) rekrutacji i, jeśli będzie to konieczne, przeszkolenia urzędników oraz innych wymaganych pracowników służby publicznej;
- c) akceptacji, na ile będzie to możliwe, wniosków pracowników służby publicznej, posiadających znajomość języka regionalnego lub mniejszościowego, o skierowanie ich do pracy na terytorium, na którym taki język jest używany.

5. Strony zobowiązują się do zezwolenia, na wniosek zainteresowanych, na używanie lub przybieranie nazwisk w językach regionalnych lub mniejszościowych.

Artykuł 11

Media

1. Strony zobowiązują się ze względu na użytkowników języków regionalnych lub mniejszościowych na terytoriach, na których mówi się tymi językami, w zależności od sytuacji każdego języka, w zakresie, w jakim władze publiczne posiadają bezpośrednie lub pośrednie kompetencje, uprawnienia lub w jakim odgrywają rolę w tej dziedzinie i przy poszanowaniu zasady niezależności i autonomii mediów:

- a) w stopniu, w jakim radio i telewizja pełnią misję służby publicznej:
  - (i) że zapewnią utworzenie co najmniej jednej stacji radiowej i jednego kanału telewizyjnego w językach regionalnych lub mniejszościowych; lub
  - (ii) że zachęcą do utworzenia lub ułatwią utworzenie co najmniej jednej stacji radiowej i jednego kanału telewizyjnego w językach regionalnych lub mniejszościowych; lub
  - (iii) że wydadzą odpowiedni przepis przewidujący, by nadawcy oferowali programy w językach regionalnych lub mniejszościowych;
- b)
  - (i) że zachęcą do utworzenia lub ułatwią utworzenie co najmniej jednej stacji radiowej w językach regionalnych lub mniejszościowych; lub
  - (ii) że zachęcą do regularnego nadawania lub ułatwią regularne nadawanie programów radiowych w językach regionalnych lub mniejszościowych;
- c)
  - (i) że zachęcą do utworzenia lub ułatwią utworzenie co najmniej jednego kanału telewizyjnego w językach regionalnych lub mniejszościowych; lub
  - (ii) że zachęcą do regularnego nadawania lub ułatwią regularne nadawanie programów telewizyjnych w językach regionalnych lub mniejszościowych;
- d) że zachęcą do produkcji i dystrybucji utworów dźwiękowych i audiowizualnych w językach regionalnych lub mniejszościowych, lub ułatwią taką produkcję i dystrybucję;
- e)
  - (i) że zachęcą do utworzenia lub ułatwią utworzenie lub utrzymanie co najmniej jednej gazety w językach regionalnych lub mniejszościowych; lub
  - (ii) że zachęcą do regularnego publikowania lub ułatwią regularne publikowanie artykułów prasowych w językach regionalnych lub mniejszościowych;

- f) (i) że pokryją koszty dodatkowe związane z tymi mediami, które posługują się językami regionalnymi lub mniejszościowymi, jeśli prawo przewiduje w ogóle pomoc finansową dla mediów; lub
- (ii) że zastosują istniejące środki pomocy finansowej także w odniesieniu do produkcji audiowizualnych w językach regionalnych lub mniejszościowych;
- g) że będą wspierały szkolenie dziennikarzy i innych pracowników mediów posługujących się językami regionalnymi lub mniejszościowymi.

2. Strony zobowiązują się, że zagwarantują wolność bezpośredniego odbioru transmisji radiowych i telewizyjnych z państw sąsiednich w języku stosowanym w formie identycznej lub podobnej do języka regionalnego lub mniejszościowego i nie będą sprzeciwiały się retransmisjom audycji radiowych i telewizyjnych w takim języku z państw sąsiednich. Ponadto Strony zobowiązują się, że zapewnią, by nie nakładano żadnych ograniczeń na swobodę wypowiedzi i swobodny przepływ informacji w mediach drukowanych w języku stosowanym w formie identycznej lub podobnej do języka regionalnego lub mniejszościowego. Ponieważ korzystanie z wyżej wymienionych wolności pociąga za sobą obowiązki, może podlegać ono takim wymaganiom formalnym, warunkom, ograniczeniom lub karom, które przewiduje prawo i które są konieczne w społeczeństwie demokratycznym, leżą w interesie bezpieczeństwa narodowego, integralności terytorialnej bądź bezpieczeństwa publicznego, ze względu na konieczność zapobieżenia niepokojom lub przestępczości, ochronie zdrowia i moralności, ochronie reputacji i praw innych osób, zapobieganiu ujawniania informacji otrzymanych jako poufne, lub utrzymaniu autorytetu i bezstronności sądownictwa.

3. Strony zobowiązują się do zapewnienia, by interesy użytkowników języków regionalnych lub mniejszościowych były reprezentowane lub uwzględniane w takich organach, jakie mogą zostać ustanowione zgodnie z prawem, jednocześnie odpowiadając za zagwarantowanie wolności i pluralizmu mediów.

Artykuł 12

Działania kulturalne i obiekty kultury

1. W odniesieniu do działań i obiektów kulturalnych – a w szczególności bibliotek, bibliotek wideo, ośrodków kulturalnych, muzeów, archiwów, stowarzyszeń, teatrów i kin, jak również dzieł literackich i filmowych, powszechnych form ekspresji kulturalnej, festiwali i organizacji kulturalnych, włączając między innymi zastosowanie nowych technologii — Strony zobowiązują się, na terytoriach, na których takie języki są używane i w stopniu, w jakim władze publiczne są kompetentne, posiadają prawo lub odgrywają rolę w tej dziedzinie:

- a) popierać formy wyrazu i inicjatywy właściwe językom regionalnym lub mniejszościowym i promować różne formy dostępu do dzieł tworzonych w tych językach;
- b) wspierać różne formy dostępu w innych językach do dzieł tworzonych w językach regionalnych lub mniejszościowych poprzez wspomaganie i rozwijanie działań w zakresie przekładu, dubbingu, postsynchronizacji i napisów dialogowych;
- c) wspierać dostęp w językach regionalnych lub mniejszościowych do dzieł tworzonych w innych językach poprzez wspomaganie i rozwijanie działań w zakresie przekładu, dubbingu, postsynchronizacji i napisów dialogowych;
- d) zapewniać, by organy odpowiedzialne za organizację i popieranie różnych rodzajów działań kulturalnych, uwzględniały w odpowiednim wymiarze wykorzystanie znajomości i użytkowania regionalnych lub mniejszościowych języków i kultur w przedsięwzięciach, które są przez nie inicjowane lub którym udzielają one wsparcia;
- e) promować rozwiązania zapewniające, aby organy odpowiedzialne za organizację i wspieranie różnych rodzajów działań kulturalnych miały do swojej dyspozycji pracowników, posiadających pełną znajomość odpowiedniego języka regionalnego lub mniejszościowego, jak również języka (języków) pozostałej części ludności;
- f) zachęcać do bezpośredniego udziału przedstawicieli użytkowników danego języka regionalnego lub mniejszościowego podczas tworzenia obiektów i planowania działań kulturalnych;
- g) popierać lub ułatwiać tworzenie instytucji odpowiedzialnych za gromadzenie, przechowywanie kopii i prezentację lub publikację dzieł powstałych w językach regionalnych lub mniejszościowych;
- h) o ile będzie to konieczne, tworzyć lub promować i finansować usługi tłumaczeniowe i badania terminologiczne, szczególnie w związku z utrzymywaniem i rozwojem

odpowiedniej terminologii administracyjnej, handlowej, ekonomicznej, społecznej, technicznej lub prawnej w każdym języku regionalnym lub mniejszościowym.

2. W odniesieniu do terytoriów innych niż te, na których języki regionalne lub mniejszościowe są tradycyjnie używane, Strony zobowiązują się, jeśli liczba użytkowników języka regionalnego lub mniejszościowego to uzasadnia, zezwalać, popierać lub zapewniać odpowiednie działania i ośrodki kulturalne, zgodnie z ustępem poprzedzającym.

3. Strony zobowiązują się do odpowiedniego uwzględnienia, w ramach polityki kulturalnej prowadzonej za granicą, języków regionalnych lub mniejszościowych i kultur, którym one odpowiadają.

Artykuł 13

Życie gospodarcze i społeczne

1. W odniesieniu do działań gospodarczych i społecznych Strony zobowiązują się w całym kraju:

- a) wyeliminować ze swojego ustawodawstwa wszelkie postanowienia zabraniające lub ograniczające, bez uzasadnionych powodów, wykorzystanie języków regionalnych lub mniejszościowych w dokumentach dotyczących życia gospodarczego lub społecznego, w szczególności w umowach o pracę i w dokumentach technicznych, takich jak instrukcje użytkownika produktów bądź instalacji;
- b) zabronić umieszczania w wewnętrznych przepisach przedsiębiorstw i dokumentach prywatnych jakichkolwiek klauzul wykluczających lub ograniczających stosowanie języków regionalnych lub mniejszościowych, przynajmniej pomiędzy użytkownikami tego samego języka;
- c) sprzeciwiać się praktykom, których celem jest zniechęcanie do stosowania języków regionalnych lub mniejszościowych w związku z działaniami gospodarczymi lub społecznymi;
- d) ułatwiać lub popierać stosowanie języków regionalnych lub mniejszościowych innymi metodami niż te, które zostały wymienione w powyższych punktach.

2. W odniesieniu do działań gospodarczych i społecznych Strony zobowiązują się w stopniu, w jakim władze publiczne posiadają kompetencje, na terytorium, na którym są używane języki regionalne lub mniejszościowe, i w takiej mierze, w jakiej jest to racjonalnie możliwe:

- a) włączyć do swoich przepisów finansowych i bankowych postanowienia zezwalające, za pomocą procedur zgodnych z praktyką handlową, na używanie języków regionalnych lub mniejszościowych do sporządzania poleceń płatności (czeków, przekazów, itd.) lub innych dokumentów finansowych, lub, gdzie jest to właściwe, zapewnić realizację takich postanowień;
- b) w sektorach gospodarczych i społecznych, pozostających bezpośrednio pod ich kontrolą (sektor publiczny), zorganizować działania promujące używanie języków regionalnych lub mniejszościowych;
- c) zapewnić, by ośrodki opieki społecznej, takie jak szpitale, domy dla emerytów i schroniska, oferowały możliwość przyjęcia i obsługi, w ich własnym języku, osób używających języka regionalnego lub mniejszościowego, które wymagają opieki ze względu na zły stan zdrowia, starość lub z innych powodów;
- d) zapewnić poprzez zastosowanie odpowiednich środków, by instrukcje dotyczące zasad przestrzegania bezpieczeństwa były sporządzane również w językach regionalnych lub mniejszościowych;
- e) zapewnić, aby informacje dostarczane przez kompetentne władze publiczne, dotyczące praw konsumentów, były udostępniane w językach regionalnych lub mniejszościowych.

Artykuł 14

Wymiana transgraniczna

Strony zobowiązują się:

- a) do zastosowania istniejących umów dwustronnych lub wielostronnych, które wiążą je z państwami, w których ten sam język jest używany w identycznej lub w podobnej formie, lub, o ile będzie to konieczne, do podjęcia starań o zawarcie takich umów, w taki sposób, aby sprzyjać kontaktom pomiędzy użytkownikami tego samego języka w zainteresowanych państwach na polu kultury, edukacji, informacji, szkolnictwa zawodowego i kształcenia ustawicznego;

- b) dla korzyści języków regionalnych lub mniejszościowych, do ułatwiania lub popierania współpracy transgranicznej, w szczególności pomiędzy władzami regionalnymi lub lokalnymi, na których terytorium ten sam język jest używany w formie identycznej lub podobnej.

Część IV

Stosowanie karty

Artykuł 15

Raporty okresowe

1. Strony zobowiązane są do okresowego przedstawiania Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy, w formie określonej przez Komitet Ministrów, raportu o swojej polityce, realizowanej zgodnie z Częścią II niniejszej karty oraz środków podjętych w celu realizacji tych postanowień Części III, które zostały przez nie przyjęte. Pierwszy raport należy przedstawić w ciągu roku następującego po wejściu w życie karty w odniesieniu do danej Strony, a kolejne raporty w odstępach trzech lat po pierwszym raporcie.

2. Strony będą udostępniać swoje raporty opinii publicznej.

Artykuł 16

Badanie raportów

1. Raporty przedstawione Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy, na podstawie artykułu 15, będą badane przez komitet ekspertów powołany zgodnie z artykułem 17.

2. Organy lub stowarzyszenia, legalnie ustanowione wewnątrz Strony, mogą zwracać uwagę komitetowi ekspertów na sprawy związane ze zobowiązaniami przyjętymi przez tę Stronę w myśl Części III niniejszej karty. Po konsultacji z zainteresowaną Stroną, komitet ekspertów może uwzględnić te informacje podczas przygotowywania raportu opisanego poniżej w ustępie 3. Te organy lub stowarzyszenia mogą również przedstawiać oświadczenia dotyczące polityki realizowanej przez Stronę zgodnie z Częścią II.

3. Na podstawie raportów, opisanych w ustępie 1, oraz informacji wymienionych w ustępie 2, komitet ekspertów opracuje raport dla Komitetu Ministrów. Raportowi temu towarzyszyć będą uwagi, których złożenia mogły sobie zażyczyć Strony. Raport ten może zostać przekazany do wiadomości publicznej przez Komitet Ministrów.

4. Raport wymieniony w ustępie 3 będzie zawierać w szczególności propozycje komitetu ekspertów dla Komitetu Ministrów, dotyczące przygotowania takich zaleceń tego ostatniego organu dla jednej lub większej liczby Stron, jakie mogą być wymagane.

5. Sekretarz Generalny Rady Europy będzie sporządzać dwuletni szczegółowy raport dla Zgromadzenia Parlamentarnego, dotyczący realizacji niniejszej karty.

Artykuł 17

Komitet ekspertów

1. W skład komitetu ekspertów wejdzie po jednym członku każdej ze Stron, wyznaczonym przez Komitet Ministrów, z listy osób o najwyższych walorach moralnych i uznanej kompetencji w dziedzinach, których dotyczy karta niniejsza, nominowanych przez zainteresowaną Stronę.

2. Członkowie komitetu będą powoływani na okres sześciu lat, z prawem do ponownego powołania. Członek, który nie będzie zdolny wykonywać swojej funkcji do końca kadencji, zostanie zastąpiony, zgodnie z procedurą ustaloną w ustępie 1, a zastępujący go członek dopełni okresu urzędowania swojego poprzednika.

3. Komitet ekspertów zatwierdzi własny regulamin. Obsługę sekretariatu komitetu zapewni Sekretarz Generalny Rady Europy.

Część V

Postanowienia końcowe

Artykuł 18

Karta niniejsza będzie otwarta do podpisu dla Państw członkowskich Rady Europy. Podlega ona ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu. Dokumenty ratyfikacyjne, przyjęcia lub zatwierdzenia zostaną złożone u Sekretarza Generalnego Rady Europy.

Artykuł 19

1. Karta niniejsza wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie okresu trzech miesięcy od dnia, w którym pięć Państw członkowskich Rady Europy wyraziło swoją zgodę na związanie się Kartą zgodnie z postanowieniami artykułu 18.

2. W odniesieniu do każdego Państwa członkowskiego, które później wyrazi swoją zgodę na związanie się kartą, wejdzie ona w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie okresu trzech miesięcy od dnia złożenia dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia.

Artykuł 20

1. Po wejściu w życie niniejszej karty Komitet Ministrów Rady Europy może zaprosić każde państwo, niebędące członkiem Rady Europy, do przystąpienia do niniejszej karty.

2. W odniesieniu do każdego przystępującego państwa, karta wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie okresu trzech miesięcy od dnia złożenia dokumentu przystąpienia u Sekretarza Generalnego Rady Europy.

Artykuł 21

1. Każde Państwo może w czasie podpisania lub w czasie złożenia dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, złożyć jedno lub więcej zastrzeżeń do artykułu 7 ustęp 2 do 5 karty. Inne zastrzeżenia nie mogą być składane.

2. Każde Umawiające się Państwo, które złożyło zastrzeżenie na mocy poprzedzającego ustępu, może w całości lub w części wycofać je w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy. Wycofanie stanie się skutecznie w dniu otrzymania takiej notyfikacji przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł 22

1. Każda Strona może w każdym czasie wypowiedzieć niniejszą kartę w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy.

2. Takie wypowiedzenie stanie się skuteczne pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie okresu sześciu miesięcy od dnia otrzymania notyfikacji przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł 23

Sekretarz Generalny Rady Europy notyfikuje Państwom członkowskim Rady i każdemu państwu, które przystąpiło do niniejszej karty, o:

- a) każdym podpisaniu;
- b) złożeniu każdego dokumentu ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia;
- c) każdej dacie wejścia w życie niniejszej karty, zgodnie z artykułami 19 i 20;
- d) każdym powiadomieniem, otrzymanym w wyniku zastosowania postanowień artykułu 3 ustęp 2;
- e) każdej innej czynności, notyfikacji lub zawiadomieniu dotyczących niniejszej karty.

W dowód czego, niżej podpisani, posiadający do tego odpowiednie upoważnienia, podpisali niniejszą Kartę.

Sporządzono w Strasburgu, dnia 5 listopada 1992 r., w językach angielskim i francuskim, przy czym oba teksty są równie autentyczne, w jednym egzemplarzu, który zostanie złożony w archiwach Rady Europy. Sekretarz Generalny Rady Europy przekaze poświadczone kopie każdemu Państwu członkowskiemu Rady Europy oraz każdemu państwu zaproszonemu do przystąpienia do niniejszej karty.

Za zgodność tłumaczenia z oryginałem w języku angielskim:

**Oświadczenie, które zamierza złożyć Rzeczpospolita Polska
do Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych**

Zgodnie z art. 3 ust. 1 Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych Rzeczpospolita Polska oświadcza, że za języki regionalne lub mniejszościowe, w znaczeniu karty, uznaje następujące języki: białoruski, czeski, hebrajski, jidysz, karaimski, kaszubski, litewski, łemkowski, niemiecki, ormiański, romski, rosyjski, słowacki, tatarski, ukraiński; przy czym za język regionalny uważa język kaszubski; za języki mniejszości narodowych – języki: białoruski, czeski, hebrajski, jidysz, litewski, niemiecki, ormiański, rosyjski, słowacki i ukraiński; za języki mniejszości etnicznych - języki: karaimski, łemkowski, romski i tatarski; a za języki nie-terytorialne – języki: hebrajski, jidysz, karaimski, ormiański i romski.

Rzeczpospolita Polska oświadcza, że zamierza stosować Europejską kartę języków regionalnych lub mniejszościowych zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym.

Na podstawie art. 2 ust. 2 karty Rzeczpospolita Polska zobowiązuje się stosować, wobec wyżej wymienionych języków regionalnych lub mniejszościowych, następujące postanowienia Części III karty:

w art. 8

w ust. 1 pkt: a (i), b (i), c (i), d (iii), e (ii), g, h, i,

w ust. 2;

w art. 9

w ust. 2 pkt a;

w art. 10

w ust. 2 pkt b i g,

w ust. 5;

w art. 11

w ust. 1 pkt: a (iii), b (ii), c (ii), d, e (i), f (ii), g,

w ust. 2,

w ust. 3;

w art. 12

w ust. 1 pkt: a, b, c, d, e, f, g,

w ust. 2,

w ust. 3;

w art. 13

w ust. 1 pkt: b, c, d,

w ust. 2 pkt b;

w art. 14

w pkt a i b;

**Wykaz oświadczeń złożonych
do Karty języków regionalnych lub mniejszościowych,
sporządzonej w Strasburgu dnia 5 listopada 1992 r.**

Wykaz aktualny w dniu 29 kwietnia 2005 r.ⁱ

Republika Armenii

Oświadczenie zawarte w dokumencie ratyfikacyjnym złożonym w dniu 25 stycznia 2002 r., wersja oryginalna – język angielski

Zgodnie z art. 3 ust. 1 karty, Republika Armenii oświadcza, że językami mniejszości narodowych w rozumieniu Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych na terenie Republiki Armenii są: asyryjski, yezidi, grecki, rosyjski i kurdyjski.

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art. 3.

Oświadczenie zawarte w dokumencie ratyfikacyjnym złożonym w dniu 25 stycznia 2002 r., wersja oryginalna – język angielski

Zgodnie z art. 2 ust. 3 karty, Republika Armenii oświadcza, że będzie stosować poniższe postanowienia karty w stosunku do języków: asyryjskiego, yezidi, greckiego, rosyjskiego i kurdyjskiego:

art. 8 – Szkolnictwo

ust. 1 pkt a (iv), b (iv), c (iv), d (iv), e (iii), f (iii)

art. 9 – Władze sądownicze

ust. 1 pkt a (ii), (iii) oraz (iv), b (ii), c (ii) oraz (iii), d

ust. 3

art. 10 – Władze administracyjne i służby publiczne

ust. 1 pkt a (iv) oraz (v), b; ust. 2 pkt b, f, g; ust. 3 pkt c; ust. 4 pkt c

ust. 5

art. 11 – Media

ust. 1 pkt a (iii), b (ii), c (ii), e

ust. 2 i 3

art. 12 – Działania kulturalne i obiekty kultury

ust. 1 pkt a, d, f (*)

ust. 2 i 3

art. 13 – Życie gospodarcze i społeczne

ust. 1 pkt b, c, d; ust. 2 pkt b, c

art. 14 – Wymiana transgraniczna

pkt a i b

[(*) Oświadczenie zawarte w nocie werbalnej Ministra Spraw Zagranicznych Armenii z dnia 23 marca 2004 r., przekazane przez Stałe Przedstawicielstwo Armenii w nocie werbalnej z dnia 31 marca 2004 r., i zarejestrowane w Sekretariacie Generalnym w dniu 1 kwietnia 2004 r., wersja oryginalna – język angielski

Minister Spraw Zagranicznych Republiki Armenii pragnie zwrócić uwagę Sekretarza Generalnego na błąd techniczny, który znalazł się w dokumencie ratyfikacyjnym Armenii do karty.

Podczas składania dokumentu ratyfikacyjnego pojawił się błąd w tłumaczeniu, mianowicie Armenia wzięła na siebie zobowiązania wynikające z art. 12 karty pkt c. W rzeczywistości decyzją N-247-2 z dnia 28 grudnia 2001 r. Zgromadzenie Narodowe Armenii przyjęło zobowiązania wynikające z art. 12 ust. d.]

Okres obowiązywania: 1 maja 2002 –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 2.

Republika Austrii

Oświadczenie zawarte w dokumencie ratyfikacyjnym złożonym w dniu 28 czerwca 2001 r., wersja oryginalna – język angielski i austriacki

Austria oświadcza, że językami mniejszości narodowych w rozumieniu karty na terytorium Republiki Austrii są: burgenlandzko-chorwacki, słoweński, węgierski, czeski, słowacki oraz język Romów, używany przez mniejszość etniczną Romów w Austrii.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 karty, po wejściu w życie karty w Republice Austrii, Republika Austrii określi języki mniejszości narodowych, do których zastosowanie mają postanowienia określone zgodnie z art. 2 ust. 3 karty:

Język burgenlandzko-chorwacki w burgenlandzko-chorwackim obszarze językowym w Burgenlandzie:

art. 8 ust. 1 pkt a (ii), b (ii), c (iii), d (iv), e (iii), f (iii), g, h, i; ust. 2

art. 9 ust. 1 pkt a (ii) oraz (iii), b (ii) oraz (iii), c (ii) oraz (iii), d; ust. 2 pkt a

art. 10 ust. 1 pkt a (iii), c; ust. 2 pkt b, d; ust. 4 pkt a; ust. 5

art. 11 ust. 1 pkt b (ii), c (ii), d, e (i), f (ii); ust. 2

art. 12 ust. 1 pkt a, d; ust. 2; ust. 3

art. 13 ust. 1 pkt d

art. 14 pkt b

Język słoweński w słoweńskim obszarze językowym w Karyntii:

art. 8 ust. 1 pkt a (iv), b (ii), c (iii), d (iv), e (iii), f (iii), g, h, i; ust. 2

art. 9 ust. 1 pkt a (ii) oraz (iii), b (ii) oraz (iii), c (ii) oraz (iii), d; ust. 2 pkt a

art. 10 ust. 1 pkt a (iii), c; ust. 2 pkt b, d; ust. 4 pkt a; ust. 5

art. 11 ust. 1 pkt b (ii), c (ii), d, e (i), f (ii); ust. 2

art. 12 ust. 1 pkt a, d, f, ust. 2; ust. 3

art. 13 ust. 1 pkt d

art. 14 pkt b

Język węgierski w węgierskim obszarze językowym w Burgenlandzie:

art. 8 ust. 1 pkt a (ii), b (ii), c (iii), d (iv), e (iii), f (iii), g, h, i; ust. 2

art. 9 ust. 1 pkt a (ii) oraz (iii), b (ii) oraz (iii), c (ii) oraz (iii), d; ust. 2 pkt a

art. 10 ust. 1 pkt a (iii), c; ust. 2 pkt b, d; ust. 4 pkt a; ust. 5

art. 11 ust. 1 pkt b (ii), c (ii), d, e (i), f (ii); ust. 2

art. 12 ust. 1 pkt a, d; ust. 2; ust. 3

art. 13 ust. 1 pkt d

art. 14 pkt b

Oddzielny opis postanowień odnoszących się do terytoriów poszczególnych krajów związkowych jest włączony do dokumentów federalnych struktur Republiki Austrii, uwzględniając sytuację każdego z języków w danym kraju związkowym.

Część II karty ma zastosowanie do języków: burgenlandzko-chorwackiego, słoweńskiego, węgierskiego, czeskiego, słowackiego oraz języka Romów mieszkających w Austrii, od dnia jej wejścia w życie na terenie Republiki Austrii. Punktem odniesienia

dla tych języków będą cele i zasady zawarte w art. 7 karty. Jednocześnie w ten sposób prawo i praktyki administracyjne Austrii będą spełniać indywidualne wymogi sformułowane w części III karty.

W odniesieniu do języka czeskiego w kraju związkowym Wiedeń:

art. 8 ust. 1 pkt a (iv)

art. 11 ust. 1 pkt d, f (ii); ust. 2

art. 12 ust. 1 pkt a, d; ust. 3

art. 14 pkt b

W odniesieniu do języka słowackiego w kraju związkowym Wiedeń:

art. 8 ust. 1 pkt a (iv)

art. 11 ust. 1 pkt d, f (ii); ust. 2

art. 12 ust. 1 pkt a, d; ust. 3

art. 14 pkt b

W odniesieniu do języka Romów w Burgenlandzie:

art. 8 ust. 1 pkt f (iii)

art. 11 ust. 1 pkt b (ii), d, f (ii)

art. 12 ust. 1 pkt a, d; ust. 3

art. 14 pkt b

W odniesieniu do języka słoweńskiego w Styrii:

art. 8 ust. 1 pkt a (iv), e (iii), f (iii)

art. 11 ust. 1 pkt d, e (i), f (ii); ust. 2

art. 12 ust. 1 pkt a, d; ust. 2; ust. 3

art. 13 ust. 1 pkt d

art. 14 pkt b

W odniesieniu do języka węgierskiego w kraju związkowym Wiedeń:

art. 8 ust. 1 pkt a (iv), e (iii), f (iii)

art. 11 ust. 1 pkt d, e (i), f (ii)

art. 12 ust. 1 pkt a, d; ust. 2; ust. 3

art. 13 ust. 1 pkt d

art. 14 pkt b

Oddzielny opis postanowień odnoszących się do terytoriów poszczególnych krajów związkowych jest włączony do dokumentów federalnych struktur Republiki Austrii, uwzględniając sytuację każdego z języków w danym kraju związkowym.

Zgodnie z wewnętrznym podziałem uprawnień w Austrii, sposób, w jaki wyżej wymienione postanowienia zawarte w Części III zostaną wdrożone w drodze uregulowań prawnych i procedur administracyjnych, przy należyтым uwzględnieniu celów i zasad wyszczególnionych w art. 7 karty, leży w gestii Federacji lub właściwego kraju związkowego.

Okres obowiązywania: 1 października 2001 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 2, 3.

Republika Azerbejdżańska

Oświadczenie zawarte w nocie werbalnej złożonej przez Stale Przedstawicielstwo Azerbejdżanu Zastępcy Sekretarza Generalnego w czasie podpisania karty w dniu 21 grudnia 2001 r., wersja oryginalna – język angielski

Republika Azerbejdżańska oświadcza, że nie jest w stanie zagwarantować wprowadzenia w życie postanowień karty na terytoriach okupowanych przez Republikę Armenii, dopóki te terytoria nie zostaną wyzwolone spod okupacji (mapa okupowanych terytoriów Republiki Azerbejdżańskiej w załączeniu).

Republika Chorwacji

Zastrzeżenie zawarte w dokumencie ratyfikacyjnym złożonym w dniu 5 listopada 1997 r., wersja oryginalna – język chorwacki i angielski

Republika Chorwacji oświadcza, zgodnie z art. 21 Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych, że postanowienia art. 7 ust. 5 karty nie mają zastosowania w odniesieniu do Republiki Chorwacji.

Okres obowiązywania: 1 marca 1998 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 7.

Oświadczenie zawarte w dokumencie ratyfikacyjnym złożonym w dniu 5 listopada 1997 r., wersja oryginalna – język chorwacki i angielski

Republika Chorwacji oświadcza, zgodnie z art. 2 ust. 2 oraz art. 3 ust. 1 Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych, że zastosuje poniższe ustępy zawarte

w karcie do języków: włoskiego, serbskiego, węgierskiego, czeskiego, słowackiego, rusińskiego, ukraińskiego:

art. 8

ust. 1 pkt a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), e (ii), f (ii), g, h

art. 9

ust. 1 pkt a (ii), a (iv), b (ii) oraz (iii), c (ii) oraz (iii), d

ust. 2 pkt a

art. 10

ust. 1 pkt a (iii) oraz (iv), b, c

ust. 2 pkt a, b, c, d, g

ust. 3 pkt a, b, c

ust. 5

art. 11

ust. 1 pkt a (iii), d, e (ii)

ust. 2

ust. 3

art. 12

ust. 1 pkt a, f, g

art. 13

ust. 1 pkt a, b, c

art. 14

Okres obowiązywania: 1 marca 1998 r.

Powyzsze stwierdzenie odnosi się do art.: 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 8, 9.

Oświadczenie zawarte w dokumencie ratyfikacyjnym złożonym w dniu 5 listopada 1997 r., wersja oryginalna – język angielski

Republika Chorwacji oświadcza, w odniesieniu do art. 1 pkt b karty, że zgodnie z postanowieniami chorwackiej władzy ustawodawczej, wyrażenie „terytorium, na którym używane są języki regionalne oraz języki mniejszościowe” odnosi się do tych obszarów, na których zezwolono na oficjalne używanie języków mniejszościowych na mocy praw lokalnych, uchwalonych przez jednostki samorządu lokalnego, stosownie do art. 12 Konstytucji Republiki Chorwacji oraz art. 7 i 8 Konstytucyjnych praw człowieka i wolności obywatelskich oraz praw wspólnot narodowych i etnicznych oraz mniejszości narodowych, zamieszkujących w Republice Chorwacji.

Okres obowiązywania: 1 marca 1998 r.

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 1.

Republika Cypryjska

Oświadczenie zawarte w dokumencie ratyfikacyjnym złożonym w dniu 26 sierpnia 2002 r., wersja oryginalna – język angielski

Republika Cypryjska oświadcza, że uznaje język ormiański za język nieterytorialny na terytorium Republiki Cypryjskiej, zgodnie z definicją, o której mowa w art. 1 pkt c Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych.

Zgodnie z art. 7 ust. 5 Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych, Republika Cypryjska zastosuje następujące ustępy, wybrane z Części III Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych, do języka ormiańskiego.

art. 8 – Szkolnictwo

ust. 1 pkt a (i), b (i), c (i)

art. 9 – Władze sądownicze

ust. 1 pkt a (iv), b (iii), c (iii)

art. 11 – Media

ust. 1 pkt b (ii)

art. 12 – Działalność kulturalna i obiekty kultury

ust. 1 pkt d, f

ust. 3

art. 13 – Życie gospodarcze i społeczne

ust. 1 pkt c

Okres obowiązywania: 1 grudnia 2002 r.

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 1 i 7.

Królestwo Danii

Oświadczenie zawarte w nocie werbalnej Stałego Przedstawicielstwa Danii przekazane w czasie składania dokumentu ratyfikacyjnego w dniu 8 września 2000 r., wersja oryginalna – język angielski

Zgodnie z art. 2 ust. 2 oraz art. 3 ust. 1 Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych, Dania oświadcza, iż będzie stosować następujące postanowienia, zawarte w Części III karty, w odniesieniu do języka mniejszości niemieckiej w Południowej Jutlandii:

art. 8 ust. 1 pkt a (iii), b (iv), c (iii) oraz (iv), d (iii), e (ii), f (ii), g, h, i; ust. 2

art. 9 ust. 1 pkt b (iii), c (iii); ust. 2 pkt a, b, c

art. 10 ust. 1 pkt a (v); ust. 4 pkt c; ust. 5

art. 11 ust. 1 pkt b (i) oraz (ii), c (i) oraz (ii), d, e (i), f (ii), g; ust. 2

art. 12 ust. 1 pkt a, b, d, e, f, g; ust. 2; ust. 3

art. 13 ust. 1 pkt a, c, d; ust. 2 pkt c

art. 14 pkt a, b

Rząd Duński uważa, że art. 9 ust. 1 pkt b (iii) i c (iii), nie wykluczają zasady wymagania przez krajowe prawo proceduralne załączania tłumaczenia do dokumentów sądowych, sporządzonych w języku obcym.

Okres obowiązywania: 1 stycznia 2001 r.

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 2 i 3.

Oświadczenie zawarte w nocie werbalnej Stałego Przedstawicielstwa Danii przekazane w czasie składania dokumentu ratyfikacyjnego w dniu 8 września 2000 r., wersja oryginalna – język angielski

Królestwo Danii obejmuje Danię, Wyspy Owcze oraz Grenlandię.

Rozdział 11 ustawy Nr 137 z 23 marca 1948 r. o niezależności Wysp Owczych stwierdza, że „język farerski uznaje się za język podstawowy, jednak mieszkańcy Wysp powinni nauczyć się języka duńskiego w stopniu dobrym i z należyłą starannością; w sprawach publicznych zaś można używać zarówno języka duńskiego jak i języka farerskiego”. Na mocy wspomnianej ustawy, język farerski znajduje się pod znaczną ochroną, stąd postanowienia karty nie będą miały w jego przypadku zastosowania; por. art. 4 ust 2 karty. Z tego powodu rząd duński nie zamierza przedstawiać okresowych raportów, zgodnie z artykułem 15 karty w odniesieniu do języka farerskiego.

Ratyfikowanie karty przez Danię w żadnym przypadku nie może wpłynąć ujemnie na wyniki negocjacji w sprawie przyszłego statusu konstytucyjnego Wysp Owczych.

Rozdział 9 ustawy Nr 577 z dnia 29 listopada 1978 r. o niezależności Grenlandii stwierdza, że:

1) język grenlandzki jest językiem podstawowym, języka duńskiego należy nauczać z należytą starannością.

2) w sprawach oficjalnych można używać jednego z tych dwóch języków.

Na mocy wspomnianej ustawy, język grenlandzki znajduje się pod znaczną ochroną, stąd też postanowienia karty nie mają zastosowania w odniesieniu do tego języka; por. art. 4 ust. 2 karty. Z tego powodu rząd duński nie zamierza przedstawiać okresowych raportów, zgodnie z art. 15 karty, w odniesieniu do języka grenlandzkiego.

Okres obowiązywania: 1 stycznia 2001 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 15, 4.

Komunikat zawarty w nocie werbalnej Stałego Przedstawicielstwa Danii z dnia 25 sierpnia 2000 r., przekazany w czasie składania dokumentu ratyfikacyjnego w dniu 8 września 2000 r., wersja oryginalna – język angielski

Działając zgodnie z instrukcjami, Przedstawicielstwo niniejszym przekazuje poświadczony tłumaczenia na język angielski ustawy o niezależności Grenlandii z 29 listopada 1978 r. oraz ustawy o niezależności Wysp Owczych z 23 marca 1948 r., na podstawie których prowadzono obowiązkowe konsultacje, będące częścią procesu ratyfikacyjnego. Zwraca się uwagę na rozdziały odpowiednio 9 i 11 i odpowiadającą im listę spraw przywołanych w ramach ustawy o niezależności.

Republika Finlandii

Oświadczenia zawarte w dokumencie przyjęcia złożonym w dniu 9 listopada 1994 r., wersja oryginalna – język angielski

Finlandia oświadcza, zgodnie z art. 2 ust. 2 oraz art. 3 ust. 1, że stosuje następujące postanowienia zawarte w Części III karty do języka saami, zaliczanego w Finlandii do języków regionalnych oraz języków mniejszości narodowych:

art. 8

ust. 1 pkt a (i), b (i), c (i), d (ii), e (ii), f (ii), g, h, i

ustęp 2

art. 9

ust. 1 pkt a (ii), a (iii) oraz (iv), b (ii) oraz (iii), c (ii) oraz (iii), d

ust. 2 pkt a

ust. 3

art. 10

ust. 1 pkt a (iii), b, c

ust. 2 pkt a, b, c, d, e, f, g

ust. 3 pkt b

ust. 4 pkt a, b

ust. 5

art. 11

ust. 1 pkt a (iii), b (i), c (ii), d, e (i), f (ii)

ust. 2

ust. 3

art. 12

ust. 1 pkt a, b, c, d, e, f, g, h

ust. 2

ust. 3

art. 13

ust. 1 pkt a, c, d

ust. 2 pkt b, c

art. 14

pkt a

pkt b

Okres ważności: 1 marca 1998 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 10, 11, 13, 14, 2, 3, 8, 9.

**Oświadczenie zawarte w dokumencie przyjęcia złożonym w dniu 9 listopada
1994 r., wersja oryginalna – język angielski**

Finlandia oświadcza, zgodnie z art. 2 ust. 2 oraz art. 3 ust. 1, że do języka szwedzkiego, który w Finlandii jest językiem oficjalnym, mniej powszechnie używanym, stosuje poniższe postanowienia zawarte w Części III karty:

art. 8

ust. 1 pkt a (i), b (i), c (i), d (i), e (i), f (i), g, h, i

ust. 2

art. 9

ust. 1 pkt a (i), a (ii), (iii) oraz (iv), b (i), (ii) oraz (iii), c (i), (ii) oraz (iii), d

ust. 2 pkt a

ust. 3

art. 10

ust. 1 pkt a (i), b, c

ust. 2 pkt a, b, c, d, e, f, g

ust. 3 pkt a

ust. 4 pkt a, b

ust. 5

art. 11

ust. 1 pkt a (iii), b (i), c (ii), d, e (i), f (ii)

ust. 2

ust. 3

art. 12

ust. 1 pkt a, b, c, d, e, f, g, h

ust. 2

ust. 3

art. 13

ust. 1 pkt a, c, d

ust. 2 pkt a, b, c, d, e

art. 14

pkt a

pkt b

Okres obowiązywania: 1 marca 1998 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 8, 9.

**Oświadczenie zawarte w dokumencie przyjęcia złożonym w dniu 9 listopada
1994 r., wersja oryginalna – język angielski**

Finlandia oświadcza, zgodnie z art. 7 ust. 5, że zobowiązuje się do wprowadzenia w życie *mutatis mutandis*, zasad wyszczególnionych w ust. od 1 do 4 wspomnianego artykułu

w stosunku do języka romskiego oraz innych języków nieposiadających swego terytorium, używanych w Finlandii.

Okres obowiązywania: 1 marca 1998 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 7.

Republika Francuska

Oświadczenie zawarte w pełnomocnictwie złożonym Sekretarzowi Generalnemu w czasie podpisania karty w dniu 7 maja 1999 r., wersja oryginalna – język francuski

Francja zamierza w dokumencie ratyfikacyjnym do Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych złożyć następujące oświadczenie:

1. O ile celem karty nie jest uznanie i ochrona mniejszości, lecz wspieranie dziedzictwa języków europejskich, oraz o ile używanie pojęcia „grupa” rzeczników nie nadaje praw zbiorowych rzecznikom języków regionalnych i języków mniejszości, Rząd francuski uznaje powyższy dokument za zgodny z preambułą do konstytucji, która zapewnia równość wszystkich obywateli wobec prawa, określając ich wyłącznie jako Francuzów, a które to pojęcie obejmuje wszystkich obywateli, bez rozróżniania pochodzenia, rasy czy religii.

2. Rząd francuski interpretuje art. 7 ust. 1 pkt d oraz art. 9 i 10 jako źródła ustanawiające ogólną zasadę, niebędącą w sprzeczności z art. 2 Konstytucji, według której używanie języka francuskiego jest obowiązkowe dla wszystkich podmiotów publiczno-prawnych i osób prywatnych w trakcie wykonywania funkcji publicznych, jak również dla osób indywidualnych w relacjach z administracją publiczną i służbami publicznymi.

3. Rząd francuski interpretuje art. 7 ust. 1 pkt f oraz art. 8 w taki sposób, iż pozwalają one zachować opcję wyboru nauczania i studiowania języków regionalnych oraz języków mniejszości narodowych, jak również historii i kultury, które to dziedziny języki te odzwierciedlają. Nie jest też celem takiego nauczania odebranie uczniom zapisanym do szkół publicznych na terytorium kraju ich praw i obowiązków, wynikających z korzystania z usług publicznej edukacji lub usług z nią związanych.

4. Rząd francuski interpretuje art. 9 ust. 3 jako niestojący w sprzeczności z możliwością posługiwania się przez podmioty publiczno-prawne i osoby prywatne tekstami ustaw opublikowanych w językach regionalnych lub językach mniejszości wyłącznie w wersji

francuskiej, mającej moc w świetle prawa, podczas wykonywania funkcji publicznych, jak i przez osoby prywatne w kontaktach z administracją publiczną i służbami publicznymi.

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 1, 10, 7, 8, 9.

Oświadczenie zawarte w pełnomocnictwie złożonym Sekretarzowi Generalnemu w czasie podpisania karty w dniu 7 maja 1999 r., wersja oryginalna – język francuski

Francja określi w dokumencie ratyfikującym Europejską kartę języków regionalnych lub mniejszościowych, stosownie do art. 3 ust. 1 tej karty, języki regionalne i języki mniejszości, do których zastosowanie będą mieć działania określone zgodnie z art. 2 ust. 2. Zgodnie z art. 2 ust. 2, Francja zamierza podjąć i zastosować niektóre lub wszystkie spośród poniższych ustępów lub punktów zawartych w Części III karty:

art. 8

ust. 1 pkt a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), e (i) oraz (ii), f (ii), g, h, i

ust. 2

art. 9

ust. 3

art. 10

ust. 2 pkt c, d, g

art. 11

ust. 1 pkt a (iii), b (ii), c (ii), d, e (ii), f (ii), g

ust. 2

ust. 3

art. 12

ust. 1 pkt a, b, c, d, e, g

ust. 2

ust. 3

art. 13

ust. 1 pkt b, c, d

ust. 2 pkt b, e

art. 14

pkt a

pkt b

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 8, 9.

Republika Federalna Niemiec

Oświadczenia zawarte w liście Stałego Przedstawicielstwa Niemiec z dnia 16 września 1998 r. przekazanym Sekretarzowi Generalnemu w czasie złożenia instrumentu ratyfikacyjnego w dniu 16 września 1998 r., wersja oryginalna – język angielski i niemiecki

Językami mniejszości w rozumieniu Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych w Republice Federalnej Niemiec są: duński, górnołużycki, dolnołużycki, północnofryzyjski i wschodniofryzyjski oraz język romski niemieckich Sinti i Roma; językiem regionalnym w rozumieniu karty na terytorium Republiki Federalnej jest język dolnoniemiecki.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 karty, po jej wejściu w życie w stosunku do Republiki Federalnej Niemiec, Republika Federalna określi języki regionalne i języki mniejszości, do których zastosowanie będą miały postanowienia określone zgodnie z art. 2 ust. 2 karty:

Język duński w duńskim obszarze językowym w Szlezwiku-Holsztynie:

art. 8 ust. 1 pkt a (iv), b (iv), c (iii), (iv), d (iii), e (ii), f (ii), (iii), g, h, i; ust. 2

art. 9 ust. 1 pkt b (iii), c (iii); ust. 2 pkt a

art. 10 ust. 1 pkt a (v); ust. 4 pkt c; ust. 5

art. 11 ust. 1 pkt b (ii), c (ii), d, e (ii), f (ii); ust. 2

art. 12 ust. 1 pkt c, d, e, f, g; ust. 2; ust. 3

art. 13 ust. 1 pkt a, c, d; ust. 2 pkt c

art. 14 pkt a, b

Język górnołużycki w górnołużyckim obszarze językowym w Saksonii:

art. 8 ust. 1 pkt a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), e (ii), f (iii), g, h, i; ust. 2

art. 9 ust. 1 pkt a (ii), a (iii), b (ii) oraz (iii), c (ii) oraz (iii), d; ust. 2 pkt a

art. 10 ust. 1 pkt a (iv) oraz (v); ust. 2 pkt a, b, g; ust. 3 pkt b, c; ust. 4 pkt c; ust. 5

art. 11 ust. 1 pkt b (ii), c (ii), d, e (i), f (ii); ust. 2

art. 12 ust. 1 pkt a, b, c, d, e, f, g, h; ust. 2; ust. 3

art. 13 ust. 1 pkt a, c, d; ust. 2 pkt c

Język dolnołużycki w dolnołużyckim obszarze językowym w Brandenburgii:

art. 8 ust. 1 pkt a (iv), b (iv), c (iv), e (iii), f (iii), g, h, i

art. 9 ust. 1 pkt a (ii) oraz (iii), b (iii), c (iii), ust. 2 pkt a

art. 10 ust. 1 pkt a (iv) oraz (v); ust. 2 pkt b, g; ust. 3 pkt b, c; ust. 4 pkt a, c; ust. 5

art. 11 ust. 1 pkt b (ii), c (ii), d, e (i); ust. 2

art. 12 ust. 1 pkt a, b, c, d, e, f, g, h; ust. 2; ust. 3

art. 13 ust. 1 pkt a, c, d

Język północnofryzyjski w północnofryzyjskim obszarze językowym w Szlezwiku-Holsztynie:

art. 8 ust. 1 pkt a (iii) oraz (iv), b (iv), c (iv), e (ii), f (iii), g, h, i; ust. 2

art. 9 ust. 1 pkt b (iii), c (iii); ust. 2 pkt a

art. 10 ust. 1 pkt a (v), ust. 4 pkt c; ust. 5

art. 11 ust. 1 pkt b (ii), c (ii), d, e (ii), f (ii); ust. 2

art. 12 ust. 1 pkt a, b, c, d, e, f, g, h; ust. 2; ust. 3

art. 13 ust. 1 pkt a, c, d

art. 14 pkt a

Język wschodniofryzyjski w wschodniofryzyjskim obszarze językowym w Dolnej Saksonii:

art. 8 ust. 1 pkt a (iv), e (ii), f (iii), g, i

art. 9 ust. 1 pkt b (iii), c (iii); ust. 2 pkt a

art. 10 ust. 1 pkt a (v), c; ust. 2 pkt a, b, c, d, e, f; ust. 4 pkt a, c; ust. 5

art. 11 ust. 1 pkt b (ii), c (ii), d, e (ii), f (ii); ust. 2

art. 12 ust. 1 pkt a, b, c, d, e, f, g; ust. 2; ust. 3

art. 13 ust. 1 pkt a, c, d

Język dolnoniemiecki w Wolnym Mieście Hanzeatyckim Brema, Wolnym i Hanzeatyckim Mieście Hamburg, Meklemburgii, Dolnej Saksonii i Szlezwiku-Holsztynie:

zobowiązania dotyczące języka dolnoniemieckiego na terytorium Wolnego Miasta Hanzeatyckiego Brema, Wolnego i Hanzeatyckiego Miasta Hamburg, Meklemburgii, Dolnej Saksonii i Szlezwiku-Holsztyna:

art. 8 ust. 1 pkt a (iv), e (ii), g

art. 9 ust. 1 pkt b (iii), c (iii); ust. 2 pkt a

art. 10 ust. 1 pkt a (v), c; ust. 2 pkt a, b, f

art. 11 ust. 1 pkt b (ii), c (ii), d, e (ii), f (ii); ust. 2

art. 12 ust. 1 pkt a, d, f; ust. 3

art. 13 ust. 1 pkt a, c

oraz dodatkowo:

w Wolnym Hanzeatyckim Mieście Brema:

art. 8 ust. 1 pkt b (iii), c (iii), f (i), h

art. 10 ust. 2 pkt c, d, e

art. 11 ust. 1 pkt g

art. 12 ust. 1 pkt b, c, e, g

art. 13 ust. 2 pkt c

w Wolnym i Hanzeatyckim Mieście Hamburg:

art. 8 ust. 1 pkt b (iii), c (iii), d (iii), f (ii), h, i

art. 10 ust. 2 pkt e; ust. 4 pkt c

art. 11 ust. 1 pkt g

art. 12 ust. 1 pkt g

art. 13 ust. 1 pkt d; ust. 2 pkt c

w Meklemburgii:

art. 8 ust. 1 pkt b (iii), c (iii), d (iii), h, i

art. 10 ust. 4 pkt c

art. 12 ust. 1 pkt b, c, e, h

art. 13 ust. 1 pkt d; ust. 2 pkt c

w Dolnej Saksonii:

art. 8 ust. 1 pkt f (iii), i

art. 10 ust. 2 pkt c, d, e; ust. 4 pkt a, c

art. 12 ust. 1 pkt b, c, e, g; ust. 2

art. 13 ust. 1 pkt d

art. 14 pkt a, b

w Szlezwiku-Holsztynie:

art. 8 ust. 1 pkt b (iii), c (iii), f (iii), h, i; ust. 2

art. 10 ust. 4 pkt c

art. 12 ust. 1 pkt b, c, g

art. 13 ust. 1 pkt d; ust. 2 pkt c.

Oddzielny opis postanowień odnoszących się do terytoriów poszczególnych krajów związkowych jest włączony do dokumentów federalnych struktur Republiki Federalnej Niemiec, uwzględniając sytuację każdego z języków w danym kraju związkowym.

Język romski niemieckich Sinti i Roma na terytorium Republiki Federalnej Niemiec i język dolnoniemiecki na terytorium Brandenburgii, Nadrenii-Westfalii oraz Saksonii-Anhalt będą objęte ochroną stosownie do Części II karty.

Część II Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych będzie stosowana na terytorium Republiki Federalnej Niemiec po wejściu karty w życie, zgodnie z oświadczeniem Republiki Federalnej Niemiec z dnia 23 stycznia 1998 r. dotyczącą języka romskiego, języka mniejszości niemieckiej Sinti i Romów oraz do regionalnego języka dolnoniemieckiego na terytorium Brandenburgii, Nadrenii-Westfalii oraz Saksonii-Anhalt. Punktem odniesienia dla tych języków będą cele i zasady zawarte w art. 7 karty. Jednocześnie prawo niemieckie oraz procedury administracyjne będą spełniać w ten sposób indywidualne wymogi sformułowane w Części III karty:

w odniesieniu do języka romskiego

dla terytorium Republiki Federalnej Niemiec:

art. 8 ust. 1 pkt f (iii), g, h

art. 9 ust. 1 pkt b (iii), c (iii); ust. 2 pkt a

art. 10 ust. 5

art. 11 ust. 1 pkt d, e (ii), f (ii), g; ust. 2

art. 12 ust. 1 pkt g; ust. 3

art. 13 ust. 1 pkt a, c, d

art. 14 pkt a

oraz dodatkowo:

w Badeni – Wirtembergdze:

art. 8 ust. 1 pkt a (iv), e (iii)

art. 10 ust. 4 pkt c

art. 12 ust. 1 pkt a, d, f; ust. 2

w Kraju Związkowym Berlin:

art. 8 ust. 1 pkt a (i) oraz (ii), b (i), (ii), (iii) oraz (iv), e (i), (ii) oraz (iii), i; ust. 2

art. 11 ust. 1 pkt b (i) oraz (ii), c (ii), e (i) oraz (ii)

art. 12 ust. 1 pkt a, d, f

w Wolnym i Hanzeatyckim Mieście Hamburg:

art. 8 ust. 1 pkt b (iv), c (iv)

art. 11 ust. 1 pkt b (ii), c (ii)

art. 12 ust. 1 pkt a, d, f

w Hesji:

art. 8 ust. 1 pkt a (iii) oraz (iv), b (iv), c (iv), d (iv), e (iii), i; ust. 2

art. 11 ust. 1 pkt b (ii), c (ii), e (i)

art. 12 ust. 1 pkt a, d, f; ust. 2

w Nadrenii – Westfalii:

art. 8 ust. 1 pkt e (iii); ust. 2

art. 12 ust. 1 pkt a, d, f; ust. 2

w Dolnej Saksonii:

art. 12 ust. 1 pkt a, d, f

w Nadrenii – Palatynacie:

art. 8 ust. 1 pkt a (iv), e (iii)

art. 11 ust. 1 pkt c (ii)

art. 12 ust. 1 pkt a, d, f

w Szlezwiku – Holsztynie:

art. 10 ust. 1 pkt a (v); ust. 2 pkt b; ust. 4 pkt c

art. 11 ust. 1 pkt b (ii), c (ii)

art. 12 ust. 1 pkt a, d, f; ust. 2

w odniesieniu do języka dolnoniemieckiego

w Brandenburgii:

art. 8 ust. 1 pkt a (iv), b (iv), c (iv), f (iii), g

art. 9 ust. 2 pkt a

art. 10 ust. 2 pkt b; ust. 3 pkt c

art. 11 ust. 1 pkt b (ii), c (ii), d, e (ii), f (ii); ust. 2

art. 12 ust. 1 pkt a, f, g

w Nadrenii – Westfalii:

art. 8 ust. 1 pkt e (iii), g, h; ust. 2

art. 9 ust. 1 pkt b (iii), c (iii); ust. 2 pkt a

art. 11 ust. 1 pkt d; ust. 2

art. 12 ust. 1 pkt a, d, e, f, g, h; ust. 2

art. 13 ust. 1 pkt a, c, d

w Saksonii – Anhalt:

art. 8 ust. 1 pkt a (iv), b (iv), c (iv), g, h

art. 9 ust. 2 pkt a

art. 11 ust. 1 pkt b (ii), c (ii), e (ii); ust. 2

art. 12 ust. 1 pkt a, f, g, h.

Oddzielny opis postanowień odnoszących się do terytoriów poszczególnych krajów związkowych jest włączony do dokumentów federalnych struktur Republiki Federalnej Niemiec, uwzględniając sytuację każdego z języków w danym kraju związkowym.

Zgodnie z wewnętrznym podziałem uprawnień, sposób, w jaki wyżej wymienione postanowienia zawarte w Części III karty zostaną wdrożone w drodze uregulowań prawnych i procedur administracyjnych, przy należyтым uwzględnieniu celów i zasad wyszczególnionych w art. 7 karty, leży w gestii federacji lub właściwego kraju związkowego. Wszelkie szczegóły zostaną zawarte w procedurze powołującej ustawę federalną, wyrażającą zgodę władzy ustawodawczej na przyjęcie karty, zgodnie z postanowieniami zawartymi w Memorandum do karty.

Okres obowiązywania: 1 stycznia 1999 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 7, 8, 9.

Oświadczenie zawarte w liście Stałego Przedstawicielstwa Niemiec z dnia 17 marca 2003 r. zarejestrowanym w Sekretariacie Generalnym w dniu 21 marca 2003 r., wersja oryginalna – język angielski i niemiecki

Zgodnie z art. 3 ust. 2 karty Republika Federalna Niemiec wskazuje, że do języków wymienionych poniżej będą miały zastosowanie postanowienia określone zgodnie z art. 2 ust. 2 karty:

język północnofryzyjski w północnofryzyjskim obszarze językowym w Szlezwiku-Holsztynie:

art. 10 ust. 2 pkt g

język wschodnifryzyjski w wschodnifryzyjskim obszarze językowym w Dolnej Saksonii:

art. 10 ust. 2 pkt g

język romski na terytorium Hesji:

art. 8 ust. 1 pkt a (iii) oraz (iv), b (iv), c (iv), d (iv), e (iii), i; ust. 2

art. 10 ust. 2 pkt e, f; ust.3 pkt c; ust. 4 pkt c

art. 11 ust. 1 pkt b (ii), c (ii), e (i)

art. 12 ust. 1 pkt a, d, f; ust. 2

W związku z przedsięwzięciami podejmowanymi na terytorium całego państwa:

art. 8 ust. 1 pkt f (iii) , g, h

art. 9 ust. 1 pkt b (iii), c(iii), ust. 2 pkt a

art. 10 ust. 5

art. 11 ust. 1 pkt d, e (ii), f (ii), g, ust. 2

art. 12 ust. 1 pkt g, ust. 3

art. 13 ust 1 pkt a, c, d

art. 14 pkt a

Okres obowiązywania: 21 marca 2003 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 8, 9.

Republika Węgierska

Oświadczenia zawarte w dokumencie ratyfikacyjnym złożonym w dniu 26 kwietnia 1995 r., wersja oryginalna – język angielski, i uzupełnione notą werbalną (1) Ministra Spraw Zagranicznych Węgier z dnia 12 marca 1999 r. zarejestrowaną w Sekretariacie Generalnym w dniu 16 marca 1999 r., wersja oryginalna – język francuski

Węgry oświadczają, zgodnie z art. 2 ust. 2 oraz art. 3, że stosują poniższe postanowienia Części III karty do języków: chorwackiego, niemieckiego, rumuńskiego, serbskiego, słowackiego i słoweńskiego:

art. 8

ust. 1 pkt a (iv), b (iv), c (iv), d (iv), e (iii), f (iii), g, h, i

ust. 2

art. 9

ust. 1 pkt a (ii), a (iii) oraz (iv), b (ii) oraz (iii), c (ii) oraz (iii)

ust. 2 pkt a, b, c

art. 10

ust. 1 pkt a (v), c

ust. 2 pkt b, e, f, g

ust. 3 pkt c

ust. 4 pkt a, c

ust. 5

art. 11

ust. 1 pkt a (iii), b (ii), c (ii), e (i), f (i), g

ust. 3

art. 12

ust. 1 pkt a, b, c, f, g

ust. 2

ust. 3

art. 13

ust. 1 pkt a

art. 14

pkt a

pkt b

[(1) Nota Sekretariatu:

Nota werbalna o następującym brzmieniu:

„Ministerstwo Spraw Zagranicznych Republiki Węgierskiej składa wyrazy szacunku Sekretariatowi Generalnemu Rady Europy i ma zaszczyt zwrócić uwagę na techniczny błąd zawarty w dokumencie ratyfikacyjnym złożonym przez Republikę Węgierską polegający na tym, iż wśród języków wyliczonych w związku z działaniami Węgier odnoszącymi się do Części III Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych, nie został wymieniony język serbski.

Co więcej, na mocy decyzji Parlamentu Nr 35/1995 (IV.7), której oficjalne tłumaczenie na język francuski zostało załączone, Republika Węgierska ratyfikowała Część III karty, akceptując jednocześnie język serbski, zachowując takie same opcje, jak wyszczególnione w dokumencie ratyfikacyjnym z dnia 19 kwietnia 1995 r. Zobowiązanie Węgier dotyczące języka serbskiego staje się zatem obowiązujące z dniem wejścia w życie Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych na terytorium Węgier.

Decyzja Parlamentu Nr 35/1995 (IV.7) w sprawie ratyfikowania Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych oraz w sprawie podjęcia działań przez Republikę Węgierską, zgodnie z art. 2 ust. 2

Działając zgodnie z propozycją Rządu, Parlament:

1. Ratyfikuje Europejską kartę języków regionalnych lub mniejszościowych, sporządzoną dnia 5 listopada 1992 r., której tekst został umieszczony w załączniku Nr 1.

2. Wyraża zgodę, by działania podjęte w zgodzie z art. 2 ust. 2 karty, umieszczone w załączniku Nr 2, objęły języki chorwacki, niemiecki, rumuński, serbski, słowacki i słoweński.

3. Prosi Prezydenta Republiki o wydanie dokumentu ratyfikacyjnego.

4. Prosi Ministra Spraw Zagranicznych o złożenie dokumentu ratyfikacyjnego i podjęcie innych stosownych działań.”]

Okres obowiązywania: 1 marca 1998 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 8, 9.

Wielkie Księstwo Liechtensteinu

Oświadczenie zawarte w dokumencie ratyfikacyjnym złożonym w dniu 18 listopada 1997 r., wersja oryginalna – język francuski

Wielkie Księstwo Lichtensteinu oświadcza, zgodnie z art. 2 ust. 2, oraz stosownie do art. 3 ust. 1 Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych z dnia 5 listopada 1992 r., że w czasie ratyfikacji na terytorium Wielkiego Księstwa Lichtensteinu nie występowały języki regionalne ani języki mniejszości narodowych w rozumieniu karty.

Okres obowiązywania: 1 marca 1998 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 2, 3.

Królestwo Niderlandów

Oświadczenie zawarte w dokumencie przyjęcia złożonym w dniu 2 maja 1996 r., wersja oryginalna – język angielski

Królestwo Niderlandów akceptuje wspomnianą kartę na obszarze Europy.

Okres obowiązywania: 1 marca 1998 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: –

Oświadczenia zawarte w nocie werbalnej przekazanej przez Stałe Przedstawicielstwo Niderlandów w czasie złożenia dokumentu przyjęcia w dniu 2 maja 1996 r.; język oryginalny – język angielski.

Królestwo Niderlandów oświadcza, zgodnie z art. 2 ust. 2 oraz zgodnie z art. 3 ust. 1 Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych, że zastosuje poniższe postanowienia zawarte w Części III karty do języka fryzyjskiego w prowincji Fryzja:

art. 8

ust. 1 pkt a (ii), b (ii), c (iii), e (ii), f (i), g, h, i

ust. 2

art. 9

ust. 1 pkt a (ii) oraz (iii), b (iii), c (ii) oraz (iii)

ust. 2 pkt b

art. 10

ust. 1 pkt a (v), c

ust. 2 pkt a, b, c, d, e, f, g

ust. 4 pkt a, c

ust. 5

art. 11

ust. 1 pkt a (iii), b (ii), c (ii), f (ii)

ust. 2

art. 12

ust. 1 pkt a, b, d, e, f, g, h

ust. 2

ust. 3

art. 13

ust. 1 pkt a, c, d

ust. 2 pkt b, c

art. 14

pkt a

pkt b

Królestwo Niderlandów oświadcza również, iż zasady wyszczególnione w Części II karty będą stosowane w odniesieniu do języków dolnosaksońskich używanych w Niderlandach oraz, zgodnie z art. 7 ust. 5, do języka jidysz oraz języków romskich.

Okres obowiązywania: 1 marca 1998 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 7, 8, 9.

Oświadczenie zawarte w nocie werbalnej Stałego Przedstawicielstwa Królestwa Niderlandów z dnia 18 marca 1997 r. zarejestrowane w Sekretariacie Generalnym w dniu 19 marca 1997 r., wersja oryginalna – język angielski

Królestwo Niderlandów oświadcza, zgodnie z art. 2 ust. 1 Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych z dnia 5 listopada 1992 r., że zasady wyszczególnione w Części II karty zostaną zastosowane do języka limburgskiego używanego w Niderlandach.

Okres obowiązywania: 1 marca 1998 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art. 2.

Królestwo Norwegii

Oświadczenia zawarte w dokumencie ratyfikacyjnym złożonym w dniu 10 listopada 1993 r., wersja oryginalna – język angielski

Zobowiązujemy się do wykonania postanowień zawartych w Częściach I, II, IV i V karty oraz, zgodnie z art. 2 ust. 2, postanowień zawartych w następujących artykułach, ustępach i punktach Części III karty:

art. 8

ust. 1 pkt a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), e (ii), f (ii), g, h, i

ust. 2

art. 9

ust. 1 pkt a (i-iv), b (i-iii), d

ust. 2 pkt a

ust. 3

art. 10

ust. 1 pkt a (iii), b, c

ust. 2 pkt a, b, c, d, e, f, g

ust. 3 pkt b

ust. 4 pkt a

ust. 5

art. 11

ust. 1 pkt a (iii), b (i), c (ii), e (i), f (ii), g

ust. 2

art. 12

ust. 1 pkt a, d, e, f, g, h

ust. 2

ust. 3

art. 13

ust. 2 pkt c, e

art. 14

pkt b

Wyżej wymienione ustępy i punkty będą miały zastosowanie do języka saami, zgodnie z art. 3 ust. 1.

Okres obowiązywania: 1 marca 1998 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 8, 9.

Republika Słowacka

Oświadczenie zawarte w pełnomocnictwie złożonym Sekretarzowi Generalnemu w czasie podpisania karty w dniu 20 lutego 2001 r., wersja oryginalna – język angielski, i potwierdzona w czasie złożenia dokumentu ratyfikacyjnego w dniu 5 września 2001 r., wersja oryginalna – język angielski

Republika Słowacji oświadcza, że zamierza stosować kartę zgodnie z Konstytucją Republiki Słowackiej oraz stosownymi konwencjami międzynarodowymi, zapewniającymi równość wszystkich obywateli wobec prawa bez dokonywania rozróżnienia pod względem pochodzenia, rasy czy narodowości, w celu wspierania dziedzictwa języków europejskich i bez uszczerbku dla języka oficjalnego.

Okres obowiązywania: 1 stycznia 2002 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: –

Oświadczenie zawarte w pełnomocnictwie złożonym Sekretarzowi Generalnemu w czasie podpisania karty w dniu 20 lutego 2001 r., wersja oryginalna – język angielski, i potwierdzona w czasie złożenia dokumentu ratyfikacyjnego w dniu 5 września 2001 r., wersja oryginalna – język angielski

Republika Słowacka oświadcza, zgodnie z art. 1 pkt b karty, że pojęcie terytorium, na którym używany jest język regionalny lub język mniejszości narodowej, uwzględniając art. 10, odnosi się do gmin miejskich, w których obywatele Republiki Słowackiej należący

do mniejszości narodowych tworzą przynajmniej 20% populacji, zgodnie z zarządzeniem Rządu Republiki Słowackiej Nr 221/1999 z dnia 25 sierpnia 1999 r.

Okres obowiązywania: 1 stycznia 2002 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 1, 10.

Oświadczenie zawarte w pełnomocnictwie złożonym Sekretarzowi Generalnemu w czasie podpisania karty w dniu 20 lutego 2001 r., wersja oryginalna – język angielski, i potwierdzone w czasie złożenia dokumentu ratyfikacyjnego w dniu 5 września 2001 r., wersja oryginalna – język angielski

Republika Słowacji oświadcza, zgodnie z art. 3 ust. 1 karty, że „językami regionalnymi lub językami mniejszości narodowych” na terytorium Republiki Słowackiej są następujące języki: bułgarski, chorwacki, czeski, niemiecki, węgierski, polski, romski, rusiński i ukraiński. Wprowadzenie w życie postanowień karty, zgodnie z art. 2 ust. 2, będzie wyglądało w następujący sposób:

Języki bułgarski, chorwacki, czeski, niemiecki, polski i romski:

art. 8 ust. 1 pkt a (iii), b (iii), c (iii), d (iii), e (ii), f (ii), g, h, i

art. 9 ust. 1 pkt a (ii) oraz (iii), b (ii) oraz (iii), c (ii) oraz (iii), d

art. 10 ust. 1 pkt a (iii), (iv); ust. 2 pkt b, c, d, f, g; ust. 3 pkt c; ust. 4 pkt a, c; ust. 5

art. 11 ust. 1 pkt a (iii), b (ii), c (ii), d, e (i), f (ii); ust. 2; ust. 3

art. 12 ust. 1 pkt a, b, c, d, e, f, g; ust. 2; ust. 3

art. 13 ust. 1 pkt a, b, c; ust. 2 pkt c

art. 14 pkt a

art. 14 pkt b tylko dla języków czeskiego, niemieckiego i polskiego

Języki rusiński i ukraiński:

art. 8 ust. 1 pkt a (ii), b (ii), c (ii), d (ii), e (ii), f (ii), g, h, i

art. 9 ust. 1 pkt a (ii) oraz (iii), b (ii) oraz (iii), c (ii) oraz (iii), d; ust. 3

art. 10 ust. 1 pkt a (iii), (iv); ust. 2 pkt b, c, d, f, g; ust. 3 pkt c; ust. 4 pkt a, c; ust. 5

art. 11 ust. 1 pkt a (iii), b (ii), c (ii), d, e (i), f (ii); ust. 2; ust. 3

art. 12 ust. 1 pkt a, b, c, d, e, f, g; ust. 2; ust. 3

art. 13 ust. 1 pkt a, b, c; ust. 2 pkt c

art. 14 pkt a

art. 14 pkt b tylko dla języka ukraińskiego

Język węgierski:

art. 8 ust. 1 pkt a (i), b (i), c (i), d (i), e (i), f (i), g, h, i;

art. 9 ust. 1 pkt a (ii) oraz (iii), b (ii) oraz (iii), c (ii) oraz (iii), d; ust. 2 pkt a; ust. 3

art. 10 ust. 1 pkt a (ii); ust. 2 pkt a, b, c, d, f, g; ust. 3 pkt b, c; ust. 4 pkt a, c; ust. 5

art. 11 ust. 1 pkt a (iii), b (ii), c (ii), d, e (i), f (i), ust. 2; ust. 3

art. 12 ust. 1 pkt a, b, c, d, e, f, g; ust. 2; ust. 3

art. 13 ust. 1 pkt a, b, c; ust. 2 pkt c

art. 14 pkt a, b

Okres obowiązywania: 1 stycznia 2002 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 2, 3.

Oświadczenie zawarte w pełnomocnictwie złożonym Sekretarzowi Generalnemu w czasie podpisania karty w dniu 20 lutego 2001 r., wersja oryginalna – język angielski, i potwierdzona w czasie złożenia dokumentu ratyfikacyjnego w dniu 5 września 2001 r., wersja oryginalna – język angielski

Republika Słowacka interpretuje art. 8 ust. 1 pkt e (i), jako odnoszący się do szkolenia nauczycieli, teologów, pracowników kulturalnych i oświatowych bez uszczerbku dla szkoleń prowadzonych w języku oficjalnym, przez co rozumie się, że większość przedmiotów nauczania, w tym o określonym profilu, będzie prowadzonych w języku mniejszości, w poszanowaniu ustawodawstwa Republiki Słowackiej odnoszącego się do instytucji szkolnictwa wyższego.

Okres obowiązywania: 1 stycznia 2002 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 8.

Oświadczenie zawarte w pełnomocnictwie złożonym Sekretarzowi Generalnemu w czasie podpisania karty w dniu 20 lutego 2001 r., wersja oryginalna – język angielski, i potwierdzona w czasie złożenia dokumentu ratyfikacyjnego w dniu 5 września 2001 r., wersja oryginalna – język angielski

Republika Słowacka oświadcza, że art. 10 ust. 1 pkt a (ii), art. 10 ust. 2 pkt a oraz art. 10 ust. 3 pkt b, będą interpretowane bez uszczerbku dla języka oficjalnego zgodnie z Konstytucją Republiki Słowackiej oraz zgodnie z porządkiem prawnym obowiązującym w Republice Słowackiej.

Okres obowiązywania: 1 stycznia 2002 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 10.

Oświadczenie zawarte w pełnomocnictwie złożonym Sekretarzowi Generalnemu w czasie podpisania karty w dniu 20 lutego 2001 r., wersja oryginalna – język angielski, i potwierdzona w czasie złożenia dokumentu ratyfikacyjnego w dniu 5 września 2001 r., wersja oryginalna – język angielski

Republika Słowacka oświadcza, że wprowadzi w życie art. 12 ust. 1 pkt e i art. 13 ust. 2 pkt c pod warunkiem, że skutki wprowadzenia ich w życie nie będą w sprzeczności z innymi przepisami porządku prawnego obowiązującymi w Republice Słowackiej, zakazującymi dyskryminacji obywateli Republiki Słowackiej w stosunkach wynikających z prawa pracy na terytorium Republiki Słowackiej.

Okres obowiązywania: 1 stycznia 2002 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 12, 13.

Republika Słowenii:

Oświadczenie zawarte w nocie werbalnej Stałego Przedstawicielstwa Republiki Słowenii z dnia 19 września 2000 r., przekazanej Sekretarzowi Generalnemu w czasie złożenia dokumentu ratyfikacyjnego w dniu 4 października 2000 r., wersja oryginalna – język francuski

Zgodnie z art. 7 ust. 5 karty, Republika Słowenii wprowadzi w życie *mutatis mutandis* postanowienia art. 7 ust. 1 do 4, również w stosunku do języka romskiego.

Okres obowiązywania: 1 stycznia 2001 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 7.

Oświadczenie zawarte w nocie werbalnej Stałego Przedstawicielstwa Republiki Słowenii z dnia 19 września 2000 r., przekazanej Sekretarzowi Generalnemu w czasie złożenia dokumentu ratyfikacyjnego w dniu 4 października 2000 r., wersja oryginalna – język francuski

Republika Słowenii oświadcza, że języki włoski i węgierski są uważane za języki regionalne lub języki mniejszości na terytorium Republiki Słowenii w rozumieniu Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych. Stosownie do art. 2 ust. 2

karty, Republika Słowenii zastosuje do tych dwóch języków następujące postanowienia Części III karty:

art. 8

ust. 1 pkt a (i), (ii) oraz (iii), c (i), (ii) oraz (iii), d (i), (ii) oraz (iii), e (iii), f (iii), g, h, i
ust. 2

art. 9

ust. 1 pkt a, b, c, d
ust. 2 pkt a, b, c

art. 10

ust. 1
ust. 2
ust. 3
ust. 4
ust. 5

art. 11

ust. 1 pkt a (i), e (i)
ust. 2
ust. 3

art. 12

ust. 1 pkt a, d, e, f
ust. 2
ust. 3

art. 13

ust. 1
ust. 2

art. 14

pkt a
pkt b

Okres obowiązywania: 1 stycznia 2001 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 2.

Królestwo Hiszpanii

Oświadczenia zawarte w dokumencie ratyfikacyjnym złożonym w dniu 9 kwietnia 2001 r., wersja oryginalna – język hiszpański

Hiszpania oświadcza, że na potrzeby wymienionych artykułów, językami regionalnymi lub językami mniejszości są języki uznawane za oficjalne w statutach autonomii Niezależnego Kraju Basków, Katalonii, Balearów, Galicji, Walencji i Nawary.

Na potrzeby, o których mowa powyżej, Hiszpania oświadcza również, iż języki chronione w ramach statutów autonomii na obszarach, na których są tradycyjnie używane, uznaje się również za języki regionalne lub języki mniejszości.

Do języków wymienionych w pierwszym ustępie zastosowanie mają następujące postanowienia Części III karty:

art. 8

ust. 1 pkt a (i), b (i), c (i), d (i), e (iii), f (i), g, h, i

ust. 2

art. 9

ust. 1 pkt a (i), (ii), (iii) oraz (iv), b (i), (ii) oraz (iii), c (i), (ii) oraz (iii), d

ust. 2 pkt a

ust. 3

art. 10

ust. 1 pkt a (i), b, c

ust. 2 pkt a, b, c, d, e, f, g

ust. 3 pkt a, b

ust. 4 pkt a, b, c

ust. 5

art. 11

ust. 1 pkt a (i), b (i), c (i), d, e (i), f (ii), g

ust. 2

ust. 3

art. 12

ust. 1 pkt a, b, c, d, e, f, g, h

ust. 2

ust. 3

art. 13

ust. 1 pkt a, b, c, d

ust. 2 pkt a, b, c, d, e

art. 14

pkt a

pkt b

Wszystkie postanowienia Części III karty, które można w sposób uzasadniony stosować zgodnie z celami i zasadami ustanowionymi w art. 7, będą miały zastosowanie do języków wymienionych w ust. 2.

Okres obowiązywania: 1 sierpnia 2001 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 2, 3, 7.

Królestwo Szwecji

Oświadczenie zawarte w dokumencie ratyfikacyjnym złożonym w dniu 9 lutego 2000 r., wersja oryginalna – język angielski

Saami, fiński i meänkieli (fiński Tornedal) są w Szwecji językami regionalnymi lub językami mniejszości. Działania podjęte przez Szwecję, zgodnie z art. 2 ust. 2, w odniesieniu do tych języków są opisane w załączniku.

Po wejściu w życie karty, języki romani chib i jidysz będą w Szwecji uznawane za języki nieterytorialne.

Załącznik

Zakres działań podjętych przez Szwecję stosownie do Części III Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych

Do języków saami, fińskiego i meänkieli zastosowanie mają następujące ustępy i punkty w ramach art. 8:

art. 8 ust. 1 pkt a (iii)

art. 8 ust. 1 pkt b (iv)

art. 8 ust. 1 pkt c (iv)

art. 8 ust. 1 pkt d (iv)

art. 8 ust. 1 pkt e (iii)

art. 8 ust. 1 pkt f (iii)

art. 8 ust. 1 pkt g

art. 8 ust. 1 pkt h

art. 8 ust. 1 pkt i

art. 8 ust. 2

Do języków saami, fińskiego i mean kieli zastosowanie mają następujące ustępy i punkty w ramach art. 9:

art. 9 ust. 1 pkt a (ii)

art. 9 ust. 1 pkt a (iii)

art. 9 ust. 1 pkt a (iv)

art. 9 ust. 1 pkt b (ii) art. 9 ust. 1 pkt b (iii)

art. 9 ust. 1 pkt c (ii)

art. 9 ust. 1 pkt c (iii)

art. 9 ust. 1 pkt d

art. 9 ust. 2

art. 9 ust. 3

Do języków saami, fińskiego i mean kieli zastosowanie mają następujące ustępy i punkty w ramach art. 10:

art. 10 ust. 1 pkt a (iii)

art. 10 ust. 1 pkt a (v)

art. 10 ust. 1 pkt c

art. 10 ust. 2 pkt b

art. 10 ust. 2 pkt c

art. 10 ust. 2 pkt d

art. 10 ust. 2 pkt g

art. 10 ust. 4 pkt a

art. 10 ust. 5

Do języków saami, fińskiego i mean kieli zastosowanie mają następujące ustępy i punkty art. 11:

art. 11 ust. 1 pkt a (iii)

art. 11 ust. 1 pkt d

art. 11 ust. 1 pkt e (i)

art. 11 ust. 1 pkt f (ii)

art. 11 ust. 2

dodatkowo do języka fińskiego zastosowanie ma art. 11 ust. 1 pkt c (i).

Do języków saami, fińskiego i mean kieli zastosowanie mają następujące ustępy i punkty art. 12:

art. 12 ust. 1 pkt a

art. 12 ust. 1 pkt b

art. 12 ust. 1 pkt d

art. 12 ust. 1 pkt f

art. 12 ust. 1 pkt g

art. 12 ust. 2

Dodatkowo, do języka saami zastosowanie ma art. 12 ust. 1 pkt e, a do saami i fińskiego zastosowanie mają art. 12 ust. 1 pkt c oraz art. 12 ust. 1 pkt h.

Do języków saami, fińskiego i mean kieli zastosowanie mają następujące ustępy art. 13:

art. 13 ust. 1 pkt a

Do języków saami, fińskiego i mean kieli zastosowanie mają następujące punkty art. 14:

art. 14 pkt a

art. 14 pkt b

Oznacza to, że łącznie 45 ustępów i punktów Części III karty ma zastosowanie do języków saami i fińskiego, a 42 ustępy i punkty do mean kieli.

Okres obowiązywania: 1 czerwca 2000 –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 10, 11, 12, 13, 14, 2, 8, 9.

Konfederacja Szwajcarska

Oświadczenie zawarte w dokumencie ratyfikacyjnym złożonym w dniu 23 grudnia 1997 r., wersja oryginalna – język francuski

Rada Federalna Konfederacji Szwajcarskiej oświadcza, stosownie do art. 3 ust. 1 karty, że języki retoromański i włoski są w Szwajcarii językami oficjalnymi, nieco mniej powszechnie używanymi, do których zastosowanie mają poniższe ustępy określone zgodnie z art. 2 ust. 2 karty:

a. Retoromański

art. 8 – Szkolnictwo

ust. 1 pkt a (iv), b (i), c (iii), d (iii), e (ii), f (iii), g, h, i

art. 9 – Władze sądownicze

ust. 1 pkt a (ii) oraz (iii), b (ii) oraz (iii), c (ii)

ust. 2 pkt a

ust. 3

art. 10 – Władze administracyjne i służby publiczne

ust. 1 pkt a (i), b, c

ust. 2 punkt a, b, c, d, e, f, g

ust. 3 pkt b

ust. 4 pkt a, c

ust. 5

art. 11 – Media

ust. 1 pkt a (iii), b (i), c (ii), e (i), f (i)

ust. 3

art. 12 – Działania kulturalna i obiekty kultury

ust. 1 pkt a, b, c, e, f, g, h

ust. 2

ust. 3

art. 13 – Życie gospodarcze i społeczne

ust. 1 pkt d

ust. 2 pkt b

art. 14 – Wymiana transgraniczna

pkt a

pkt b

b. Włoski

art. 8 – Szkolnictwo

ust. 1 pkt a (i) oraz (iv), b (i), c (i) oraz (ii), d (i) oraz (iii), e (ii), f (i) oraz (iii), g, h, i

art. 9 – Władze sądownicze

ust. 1 pkt a (i), a (ii) oraz (iii), b (i), (ii) oraz b (iii), c (i) oraz (ii), d

ust. 2 pkt a

ust. 3

art. 10 – Władze administracyjne i służby publiczne

ust. 1 pkt a (i), b, c

ust. 2 pkt a, b, c, d, e, f, g

ust. 3 pkt a, b

ust. 4 pkt a, b, c

ust. 5

art. 11 – Media

ust. 1 pkt a (i), e (i), g

ust. 2

ust. 3

art. 12 – Działania kulturalne i obiekty kultury

ust. 1 pkt a, b, c, d, e, f, g, h

ust. 2

ust. 3

art. 13 – Życie gospodarcze i społeczne

ust. 1 pkt d

ust. 2 pkt b

art. 14 – Wymiana transgraniczna

pkt a

pkt b

Okres obowiązywania: 1 kwietnia 1998 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 8, 9.

Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej

Oświadczenie zawarte w nocie werbalnej Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Wspólnoty Narodów Zjednoczonego Królestwa przekazanej w czasie złożenia dokumentu ratyfikacyjnego w dniu 27 marca 2001 r., wersja oryginalna – język angielski

Zjednoczone Królestwo oświadcza, że karta ma zastosowanie do Anglii, Szkocji, Walii oraz do Irlandii Północnej.

Okres obowiązywania: 1 lipca 2001 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 1.

Oświadczenie zawarte w nocie werbalnej Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Wspólnoty Narodów Zjednoczonego Królestwa przekazanej w czasie złożenia dokumentu ratyfikacyjnego w dniu 27 marca 2001 r., wersja oryginalna – język angielski

a) Zjednoczone Królestwo oświadcza, zgodnie z art. 2 ust. 2 i art. 3 ust. 1 karty, że wprowadzi w życie następujące postanowienia dla potrzeb Części III karty w stosunku do języka walijskiego, szkocko-gaelickiego i irlandzkiego.

Język walijski – 52 ustępy

art. 8 – Szkolnictwo

ust. 1 pkt a (i), b (i), c (i), d (iv), e (iii), f (ii), g, h, i

łącznie: 9

art. 9 – Władze sądownicze

ust. 1 pkt a (ii) oraz (iii), b (ii) oraz (iii), c (ii) oraz (iii),d; ust. 2 pkt b

łącznie: 8

art. 10 – Władze administracyjne i służby publiczne

ust. 1 pkt a (i), b, c; ust. 2 pkt a, b, c, d, e, f, g; ust. 3 pkt a; ust. 4 pkt a, b; ust. 5

łącznie: 14

art. 11 – Media

ust. 1 pkt a (i), d, e (i), f (ii); ust. 2; ust. 3

łącznie: 6

art. 12 – Działania kulturalne i obiekty kultury

ust. 1 pkt a, b, c, d, e, f, g, h; ust. 2; ust. 3

łącznie: 10

art. 13 – Życie gospodarcze i społeczne

ust. 1 pkt a, c; ust. 2 pkt b, c, e

łącznie: 5

Język szkocko-celtycki – 39 ustępów

art. 8 – Szkolnictwo

ust. 1 pkt a (i), b (i), c (i), d (iv), e (iii), f (iii), g, h, i; ust. 2

łącznie: 10

art. 9 – Władze sądownicze

ust. 1 pkt b (iii)

łącznie: 1

art. 10 – Władze administracyjne i służby publiczne

ust. 1 pkt c; ust. 2 pkt a, b, d, e, f, g; ust. 5

łącznie: 8

art. 11 – Media

ust. 1 pkt a (ii), b (ii), c (ii), d, e (ii), f (ii), g; ust. 2

łącznie: 8

art. 12 – Działania kulturalne i obiekty kultury

ust. 1 pkt a, d, e, f, g, h; ust. 2; ust. 3

łącznie: 8

art. 13 – Życie gospodarcze i społeczne

ust. 1 pkt a, c

łącznie: 2

art. 14 – Wymiana transgraniczna

pkt a, b

łącznie: 2

Język Irlandzki – 30 ustępów odnoszących się do spraw będących w gestii administracji Irlandii Północnej w ramach decentralizacji władzy

art. 8 – Szkolnictwo

ust. 1 pkt a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), e (iii), f (ii), g, h

łącznie: 8

art. 9 – Władze sądownicze

ust. 3

łącznie: 1

art. 10 – Władze administracyjne i służby publiczne

ust. 1 pkt a (iv), c; ust. 2 pkt b, e, f, g; ust. 3 pkt c; ust. 4 pkt a; ust. 5

łącznie: 9

art. 11 – Media

ust. 1 pkt d, e (i), f (ii), g

łącznie: 4

art. 12 – Działania kulturalne i obiekty kultury

ust. 1 pkt a, d, e, f, h; ust. 2; ust. 3

łącznie: 7

art. 13 – Życie gospodarcze i społeczne

ust. 1 pkt d

łącznie: 1

Język Irlandzki – 6 ustępów odnoszących się do spraw będących w gestii rządu brytyjskiego w Irlandii Północnej

art. 8 – Szkolnictwo

ust. 2

łącznie: 1

art. 11 – Media

ust. 1 pkt a (iii), b (ii); ust. 2

łącznie: 3

art. 14 – Wymiana transgraniczna

pkt a, b

łącznie: 2

(Łączna liczba wszystkich ustępów – 36)

b) Zjednoczone Królestwo oświadcza, zgodnie z art. 2 ust. 1 karty, iż uznaje język Szkotów i Szkotów z Ulsteru za odpowiadający definicji zawartej w karcie dotyczącej języków regionalnych lub mniejszościowych, dla potrzeb Części II karty.

Okres obowiązywania: 1 lipca 2001 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 2, 3.

Oświadczenie zawarte w liście Stałego Przedstawicielstwa Zjednoczonego Królestwa z dnia 11 marca 2003 r. zarejestrowanym w Sekretariacie Generalnym w dniu 18 marca 2003 r., wersja oryginalna – język angielski

Zjednoczone Królestwo oświadcza, zgodnie z art. 2 ust. 1 karty, że język kornijski odpowiada definicji języka regionalnego lub mniejszościowego w rozumieniu postanowień Części II karty.

Okres obowiązywania: 18 marca 2003 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 2.

Oświadczenie zawarte w liście Stałego Przedstawicielstwa Zjednoczonego Królestwa z dnia 22 kwietnia 2003 r. zarejestrowanym w Sekretariacie Generalnym w dniu 23 kwietnia 2003 r., wersja oryginalna – język angielski

Rząd Zjednoczonego Królestwa oświadcza, że postanowienia karty powinny obejmować swym zasięgiem Wyspę Man, za której politykę zagraniczną odpowiada Rząd Zjednoczonego Królestwa.

Okres obowiązywania: 23 kwietnia 2003 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 1.

Oświadczenie zawarte w liście Stałego Przedstawicielstwa Zjednoczonego Królestwa z dnia 22 kwietnia 2003 r. zarejestrowanym w Sekretariacie Generalnym w dniu 23 kwietnia 2003 r., wersja oryginalna – język angielski

Konsekwencją rozszerzenia stosowania postanowień karty na Wyspę Man będzie fakt, iż język manx będzie „językiem regionalnym lub mniejszościowym” w rozumieniu karty i od tego czasu będą go dotyczyć postanowienia Części II karty.

Okres obowiązywania: 23 kwietnia 2003 r. –

Powyższe stwierdzenie odnosi się do art.: 2.

Za zgodność tłumaczenia z oryginałem w języku angielskim:

ⁱ Na podstawie strony internetowej (aktualnej w dniu 29 kwietnia 2005 r.):
<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ListeDeclarations.asp.../05&CL=ENG&VL=>

European Charter
for Regional
or Minority Languages

Charte européenne
des langues régionales
ou minoritaires

Strasbourg, 5.XI.1992

European Treaty Series
Série des traités européens /148

European Charter
for Regional
or Minority Languages

Charte européenne
des langues régionales
ou minoritaires

Strasbourg, 5.XI.1992

European Treaty Series
Série des traités européens /148

Preamble

The member States of the Council of Europe signatory hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members, particularly for the purpose of safeguarding and realising the ideals and principles which are their common heritage;

Considering that the protection of the historical regional or minority languages of Europe, some of which are in danger of eventual extinction, contributes to the maintenance and development of Europe's cultural wealth and traditions;

Considering that the right to use a regional or minority language in private and public life is an inalienable right conforming to the principles embodied in the United Nations International Covenant on Civil and Political Rights, and according to the spirit of the Council of Europe Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms;

Having regard to the work carried out within the CSCE and in particular to the Helsinki Final Act of 1975 and the document of the Copenhagen Meeting of 1990;

Stressing the value of interculturalism and multilingualism and considering that the protection and encouragement of regional or minority languages should not be to the detriment of the official languages and the need to learn them;

Realising that the protection and promotion of regional or minority languages in the different countries and regions of Europe represent an important contribution to the building of a Europe based on the principles of democracy and cultural diversity within the framework of national sovereignty and territorial integrity;

Taking into consideration the specific conditions and historical traditions in the different regions of the European States,

Have agreed as follows:

Part I — General provisions

Article 1 — Definitions

For the purposes of this Charter:

- a "regional or minority languages" means languages that are:
  - i traditionally used within a given territory of a State by nationals of that State who form a group numerically smaller than the rest of the State's population; and

ii different from the official language(s) of that State;
it does not include either dialects of the official language(s) of the State or the languages of migrants;

b "territory in which the regional or minority language is used" means the geographical area in which the said language is the mode of expression of a number of people justifying the adoption of the various protective and promotional measures provided for in this Charter;

c "non-territorial languages" means languages used by nationals of the State which differ from the language or languages used by the rest of the State's population but which, although traditionally used within the territory of the State, cannot be identified with a particular area thereof.

Article 2 — Undertakings

- 1 Each Party undertakes to apply the provisions of Part II to all the regional or minority languages spoken within its territory which comply with the definition in Article 1.
- 2 In respect of each language specified at the time of ratification, acceptance or approval, in accordance with Article 3, each Party undertakes to apply a minimum of thirty-five paragraphs or sub-paragraphs chosen from among the provisions of Part III of the Charter, including at least three chosen from each of the Articles 8 and 12 and one from each of the Articles 9, 10, 11 and 13.

Article 3 — Practical arrangements

- 1 Each contracting State shall specify in its instrument of ratification, acceptance or approval, each regional or minority language, or official language which is less widely used on the whole or part of its territory, to which the paragraphs chosen in accordance with Article 2, paragraph 2, shall apply.
- 2 Any Party may, at any subsequent time, notify the Secretary General that it accepts the obligations arising out of the provisions of any other paragraph of the Charter not already specified in its instrument of ratification, acceptance or approval, or that it will apply paragraph 1 of the present article to other regional or minority languages, or to other official languages which are less widely used on the whole or part of its territory.
- 3 The undertakings referred to in the foregoing paragraph shall be deemed to form an integral part of the ratification, acceptance or approval and will have the same effect as from their date of notification.

Article 4 — Existing régimes of protection

- 1 Nothing in this Charter shall be construed as limiting or derogating from any of the rights guaranteed by the European Convention on Human Rights.
- 2 The provisions of this Charter shall not affect more favourable provisions concerning the status of regional or minority languages or the legal régime of persons belonging to minorities which may exist in a Party or are provided for by relevant international bilateral or multilateral international agreements.

- Article 5 — Existing obligations

- Nothing in this Charter may be interpreted as implying any right to engage in any activity or perform any action in contravention of the purposes of the Charter of the United Nations or other obligations under international law, including the principle of the sovereignty and territorial integrity of States.

Article 6 — Information

The Parties undertake to see to it that the authorities, organisations and persons concerned are informed of the rights and duties established by this Charter.

Part II — Objectives and principles pursued in accordance with Article 2, paragraph 1

Article 7 — Objectives and principles

- 1 In respect of regional or minority languages, within the territories in which such languages are used and according to the situation of each language, the Parties shall base their policies, legislation and practice on the following objectives and principles:
  - a the recognition of the regional or minority languages as an expression of cultural wealth;
  - b the respect for the geographical area of each regional or minority language in order to ensure that existing or new administrative divisions do not constitute an obstacle to the promotion of the regional or minority language in question;
  - c the need for resolute action to promote regional or minority languages in order to safeguard them;
  - d the facilitation and/or encouragement of the use of regional or minority languages, in speech and writing, in public and private life;
  - e the maintenance and development of links, in the fields covered by this Charter, between groups using a regional or minority language and other groups in the State employing a language used in identical or similar form, as well as the establishment of cultural relations with other groups in the State using different languages;
  - f the provision of appropriate forms and means for the teaching and study of regional or minority languages at all appropriate stages;
  - g the provision of facilities enabling non-speakers of a regional or minority language living in the area where it is used to learn it if they so desire;
  - h the promotion of study and research on regional or minority languages at universities or equivalent institutions;
  - i the promotion of appropriate types of transnational exchanges, in the fields covered by this Charter, for regional or minority languages used in identical or similar form in two or more States.
- 2 The Parties undertake to eliminate, if they have not yet done so, any unjustified distinction, exclusion, restriction or preference relating to the use of a regional or minority language and intended to discourage or endanger the maintenance or development of it. The adoption of

- 2 special measures in favour of regional or minority languages aimed at promoting equality between the users of these languages and the rest of the population or which take due account of their specific conditions is not considered to be an act of discrimination against the users of more widely-used languages.
- 3 The Parties undertake to promote, by appropriate measures, mutual understanding between all the linguistic groups of the country and in particular the inclusion of respect, understanding and tolerance in relation to regional or minority languages among the objectives of education and training provided within their countries and encouragement of the mass media to pursue the same objective.
- 4 In determining their policy with regard to regional or minority languages, the Parties shall take into consideration the needs and wishes expressed by the groups which use such languages. They are encouraged to establish bodies, if necessary, for the purpose of advising the authorities on all matters pertaining to regional or minority languages.
- 5 The Parties undertake to apply, *mutatis mutandis*, the principles listed in paragraphs 1 to 4 above to non-territorial languages. However, as far as these languages are concerned, the nature and scope of the measures to be taken to give effect to this Charter shall be determined in a flexible manner, bearing in mind the needs and wishes, and respecting the traditions and characteristics, of the groups which use the languages concerned.

Part III — Measures to promote the use of regional or minority languages in public life in accordance with the undertakings entered into under Article 2, paragraph 2

Article 8 — Education

- 1 With regard to education, the Parties undertake, within the territory in which such languages are used, according to the situation of each of these languages, and without prejudice to the teaching of the official language(s) of the State:
  - a
    - i to make available pre-school education in the relevant regional or minority languages; or
    - ii to make available a substantial part of pre-school education in the relevant regional or minority languages; or
    - iii to apply one of the measures provided for under i and ii above at least to those pupils whose families so request and whose number is considered sufficient; or
    - iv if the public authorities have no direct competence in the field of pre-school education, to favour and/or encourage the application of the measures referred to under i to iii above;
  - b
    - i to make available primary education in the relevant regional or minority languages; or
    - ii to make available a substantial part of primary education in the relevant regional or minority languages; or
    - iii to provide, within primary education, for the teaching of the relevant regional or minority languages as an integral part of the curriculum; or
    - iv to apply one of the measures provided for under i to iii above at least to those pupils whose families so request and whose number is considered sufficient;

- c
  - i to make available secondary education in the relevant regional or minority languages; or
  - ii to make available a substantial part of secondary education in the relevant regional or minority languages; or
  - iii to provide, within secondary education, for the teaching of the relevant regional or minority languages as an integral part of the curriculum; or
  - iv to apply one of the measures provided for under i to iii above at least to those pupils who, or where appropriate whose families, so wish in a number considered sufficient;
- d
  - i to make available technical and vocational education in the relevant regional or minority languages; or
  - ii to make available a substantial part of technical and vocational education in the relevant regional or minority languages; or
  - iii to provide, within technical and vocational education, for the teaching of the relevant regional or minority languages as an integral part of the curriculum; or
  - iv to apply one of the measures provided for under i to iii above at least to those pupils who, or where appropriate whose families, so wish in a number considered sufficient;
- e
  - i to make available university and other higher education in regional or minority languages; or
  - ii to provide facilities for the study of these languages as university and higher education subjects; or
  - iii if, by reason of the role of the State in relation to higher education institutions, sub-paragraphs i and ii cannot be applied, to encourage and/or allow the provision of university or other forms of higher education in regional or minority languages or of facilities for the study of these languages as university or higher education subjects;
- f
  - i to arrange for the provision of adult and continuing education courses which are taught mainly or wholly in the regional or minority languages; or
  - ii to offer such languages as subjects of adult and continuing education; or
  - iii if the public authorities have no direct competence in the field of adult education, to favour and/or encourage the offering of such languages as subjects of adult and continuing education;
- g to make arrangements to ensure the teaching of the history and the culture which is reflected by the regional or minority language;
- h to provide the basic and further training of the teachers required to implement those of paragraphs a to g accepted by the Party;
- i to set up a supervisory body or bodies responsible for monitoring the measures taken and progress achieved in establishing or developing the teaching of regional or minority languages and for drawing up periodic reports of their findings, which will be made public.

- 2 With regard to education and in respect of territories other than those in which the regional or minority languages are traditionally used, the Parties undertake, if the number of users of a regional or minority language justifies it, to allow, encourage or provide teaching in or of the regional or minority language at all the appropriate stages of education.

Article 9 — Judicial authorities

- 1 The Parties undertake, in respect of those judicial districts in which the number of residents using the regional or minority languages justifies the measures specified below, according to the situation of each of these languages and on condition that the use of the facilities afforded by the present paragraph is not considered by the judge to hamper the proper administration of justice:
  - a in criminal proceedings:
    - i to provide that the courts, at the request of one of the parties, shall conduct the proceedings in the regional or minority languages; and/or
    - ii to guarantee the accused the right to use his/her regional or minority language; and/or
    - iii to provide that requests and evidence, whether written or oral, shall not be considered inadmissible solely because they are formulated in a regional or minority language; and/or
    - iv to produce, on request, documents connected with legal proceedings in the relevant regional or minority language, if necessary by the use of interpreters and translations involving no extra expense for the persons concerned;
  - b in civil proceedings:
    - i to provide that the courts, at the request of one of the parties, shall conduct the proceedings in the regional or minority languages; and/or
    - ii to allow, whenever a litigant has to appear in person before a court, that he or she may use his or her regional or minority language without thereby incurring additional expense; and/or
    - iii to allow documents and evidence to be produced in the regional or minority languages, if necessary by the use of interpreters and translations;
  - c in proceedings before courts concerning administrative matters:
    - i to provide that the courts, at the request of one of the parties, shall conduct the proceedings in the regional or minority languages; and/or
    - ii to allow, whenever a litigant has to appear in person before a court, that he or she may use his or her regional or minority language without thereby incurring additional expense; and/or
    - iii to allow documents and evidence to be produced in the regional or minority languages, if necessary by the use of interpreters and translations;
  - d to take steps to ensure that the application of sub-paragraphs i and iii of paragraphs b and c above and any necessary use of interpreters and translations does not involve extra expense for the persons concerned.

- 2 The Parties undertake:
  - a not to deny the validity of legal documents drawn up within the State solely because they are drafted in a regional or minority language; or
  - b not to deny the validity, as between the parties, of legal documents drawn up within the country solely because they are drafted in a regional or minority language, and to provide that they can be invoked against interested third parties who are not users of these languages on condition that the contents of the document are made known to them by the person(s) who invoke(s) it; or
  - c not to deny the validity, as between the parties, of legal documents drawn up within the country solely because they are drafted in a regional or minority language.
- 3 The Parties undertake to make available in the regional or minority languages the most important national statutory texts and those relating particularly to users of these languages, unless they are otherwise provided.

Article 10 — Administrative authorities and public services

- 1 Within the administrative districts of the State in which the number of residents who are users of regional or minority languages justifies the measures specified below and according to the situation of each language, the Parties undertake, as far as this is reasonably possible:
  - a
    - i to ensure that the administrative authorities use the regional or minority languages; or
    - ii to ensure that such of their officers as are in contact with the public use the regional or minority languages in their relations with persons applying to them in these languages; or
    - iii to ensure that users of regional or minority languages may submit oral or written applications and receive a reply in these languages; or
    - iv to ensure that users of regional or minority languages may submit oral or written applications in these languages; or
    - v to ensure that users of regional or minority languages may validly submit a document in these languages;
  - b to make available widely-used administrative texts and forms for the population in the regional or minority languages or in bilingual versions;
  - c to allow the administrative authorities to draft documents in a regional or minority language.
- 2 In respect of the local and regional authorities on whose territory the number of residents who are users of regional or minority languages is such as to justify the measures specified below, the Parties undertake to allow and/or encourage:
  - a the use of regional or minority languages within the framework of the regional or local authority;
  - b the possibility for users of regional or minority languages to submit oral or written applications in these languages;

- c the publication by regional authorities of their official documents also in the relevant regional or minority languages;
  - d the publication by local authorities of their official documents also in the relevant regional or minority languages;
  - e the use by regional authorities of regional or minority languages in debates in their assemblies, without excluding, however, the use of the official language(s) of the State;
  - f the use by local authorities of regional or minority languages in debates in their assemblies, without excluding, however, the use of the official language(s) of the State;
  - g the use or adoption, if necessary in conjunction with the name in the official language(s), of traditional and correct forms of place-names in regional or minority languages.
- 3 With regard to public services provided by the administrative authorities or other persons acting on their behalf, the Parties undertake, within the territory in which regional or minority languages are used, in accordance with the situation of each language and as far as this is reasonably possible:
- a to ensure that the regional or minority languages are used in the provision of the service; or
  - b to allow users of regional or minority languages to submit a request and receive a reply in these languages; or
  - c to allow users of regional or minority languages to submit a request in these languages.
- 4 With a view to putting into effect those provisions of paragraphs 1, 2 and 3 accepted by them, the Parties undertake to take one or more of the following measures:
- a translation or interpretation as may be required;
  - b recruitment and, where necessary, training of the officials and other public service employees required;
  - c compliance as far as possible with requests from public service employees having a knowledge of a regional or minority language to be appointed in the territory in which that language is used.
- 5 The Parties undertake to allow the use or adoption of family names in the regional or minority languages, at the request of those concerned.

Article 11 — Media

- 1 The Parties undertake, for the users of the regional or minority languages within the territories in which those languages are spoken, according to the situation of each language, to the extent

that the public authorities, directly or indirectly, are competent, have power or play a role in this field, and respecting the principle of the independence and autonomy of the media:

- a to the extent that radio and television carry out a public service mission:
    - i to ensure the creation of at least one radio station and one television channel in the regional or minority languages; or
    - ii to encourage and/or facilitate the creation of at least one radio station and one television channel in the regional or minority languages; or
    - iii to make adequate provision so that broadcasters offer programmes in the regional or minority languages;
  - b
    - i to encourage and/or facilitate the creation of at least one radio station in the regional or minority languages; or
    - ii to encourage and/or facilitate the broadcasting of radio programmes in the regional or minority languages on a regular basis;
  - c
    - i to encourage and/or facilitate the creation of at least one television channel in the regional or minority languages; or
    - ii to encourage and/or facilitate the broadcasting of television programmes in the regional or minority languages on a regular basis;
  - d to encourage and/or facilitate the production and distribution of audio and audiovisual works in the regional or minority languages;
  - e
    - i to encourage and/or facilitate the creation and/or maintenance of at least one newspaper in the regional or minority languages; or
    - ii to encourage and/or facilitate the publication of newspaper articles in the regional or minority languages on a regular basis;
  - f
    - i to cover the additional costs of those media which use regional or minority languages, wherever the law provides for financial assistance in general for the media; or
    - ii to apply existing measures for financial assistance also to audiovisual productions in the regional or minority languages;
  - g to support the training of journalists and other staff for media using regional or minority languages.
- 2 The Parties undertake to guarantee freedom of direct reception of radio and television broadcasts from neighbouring countries in a language used in identical or similar form to a regional or minority language, and not to oppose the retransmission of radio and television broadcasts from neighbouring countries in such a language. They further undertake to ensure that no restrictions will be placed on the freedom of expression and free circulation of information in the written press in a language used in identical or similar form to a regional or minority language. The exercise of the above-mentioned freedoms, since it carries with it duties and responsibilities, may be subject to such formalities, conditions, restrictions or penalties as are prescribed by law and are necessary in a democratic society, in the interests of national security, territorial integrity or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, for the protection of the reputation or rights of others, for preventing disclosure of information received in confidence, or for maintaining the authority and impartiality of the judiciary.

- 3 The Parties undertake to ensure that the interests of the users of regional or minority languages are represented or taken into account within such bodies as may be established in accordance with the law with responsibility for guaranteeing the freedom and pluralism of the media.

Article 12 — Cultural activities and facilities

- 1 With regard to cultural activities and facilities — especially libraries, video libraries, cultural centres, museums, archives, academies, theatres and cinemas, as well as literary work and film production, vernacular forms of cultural expression, festivals and the culture industries, including *inter alia* the use of new technologies — the Parties undertake, within the territory in which such languages are used and to the extent that the public authorities are competent, have power or play a role in this field:
  - a to encourage types of expression and initiative specific to regional or minority languages and foster the different means of access to works produced in these languages;
  - b to foster the different means of access in other languages to works produced in regional or minority languages by aiding and developing translation, dubbing, post-synchronisation and subtitling activities;
  - c to foster access in regional or minority languages to works produced in other languages by aiding and developing translation, dubbing, post-synchronisation and subtitling activities;
  - d to ensure that the bodies responsible for organising or supporting cultural activities of various kinds make appropriate allowance for incorporating the knowledge and use of regional or minority languages and cultures in the undertakings which they initiate or for which they provide backing;
  - e to promote measures to ensure that the bodies responsible for organising or supporting cultural activities have at their disposal staff who have a full command of the regional or minority language concerned, as well as of the language(s) of the rest of the population;
  - f to encourage direct participation by representatives of the users of a given regional or minority language in providing facilities and planning cultural activities;
  - g to encourage and/or facilitate the creation of a body or bodies responsible for collecting, keeping a copy of and presenting or publishing works produced in the regional or minority languages;
  - h if necessary, to create and/or promote and finance translation and terminological research services, particularly with a view to maintaining and developing appropriate administrative, commercial, economic, social, technical or legal terminology in each regional or minority language.
- 2 In respect of territories other than those in which the regional or minority languages are traditionally used, the Parties undertake, if the number of users of a regional or minority language justifies it, to allow, encourage and/or provide appropriate cultural activities and facilities in accordance with the preceding paragraph.
- 3 The Parties undertake to make appropriate provision, in pursuing their cultural policy abroad, for regional or minority languages and the cultures they reflect.

Article 13 — Economic and social life

- 1 With regard to economic and social activities, the Parties undertake, within the whole country:
  - a to eliminate from their legislation any provision prohibiting or limiting without justifiable reasons the use of regional or minority languages in documents relating to economic or social life, particularly contracts of employment, and in technical documents such as instructions for the use of products or installations;
  - b to prohibit the insertion in internal regulations of companies and private documents of any clauses excluding or restricting the use of regional or minority languages, at least between users of the same language;
  - c to oppose practices designed to discourage the use of regional or minority languages in connection with economic or social activities;
  - d to facilitate and/or encourage the use of regional or minority languages by means other than those specified in the above sub-paragraphs.
- 2 With regard to economic and social activities, the Parties undertake, in so far as the public authorities are competent, within the territory in which the regional or minority languages are used, and as far as this is reasonably possible:
  - a to include in their financial and banking regulations provisions which allow, by means of procedures compatible with commercial practice, the use of regional or minority languages in drawing up payment orders (cheques, drafts, etc.) or other financial documents, or, where appropriate, to ensure the implementation of such provisions;
  - b in the economic and social sectors directly under their control (public sector), to organise activities to promote the use of regional or minority languages;
  - c to ensure that social care facilities such as hospitals, retirement homes and hostels offer the possibility of receiving and treating in their own language persons using a regional or minority language who are in need of care on grounds of ill-health, old age or for other reasons;
  - d to ensure by appropriate means that safety instructions are also drawn up in regional or minority languages;
  - e to arrange for information provided by the competent public authorities concerning the rights of consumers to be made available in regional or minority languages.

Article 14 — Transfrontier exchanges

The Parties undertake:

- a to apply existing bilateral and multilateral agreements which bind them with the States in which the same language is used in identical or similar form, or if necessary to seek to conclude such agreements, in such a way as to foster contacts between the users of the same language in the States concerned in the fields of culture, education, information, vocational training and permanent education;

- b for the benefit of regional or minority languages, to facilitate and/or promote co-operation across borders, in particular between regional or local authorities in whose territory the same language is used in identical or similar form.

Part IV — Application of the Charter

Article 15 — Periodical reports

- 1 The Parties shall present periodically to the Secretary General of the Council of Europe, in a form to be prescribed by the Committee of Ministers, a report on their policy pursued in accordance with Part II of this Charter and on the measures taken in application of those provisions of Part III which they have accepted. The first report shall be presented within the year following the entry into force of the Charter with respect to the Party concerned, the other reports at three-yearly intervals after the first report.
- 2 The Parties shall make their reports public.

Article 16 — Examination of the reports

- 1 The reports presented to the Secretary General of the Council of Europe under Article 15 shall be examined by a committee of experts constituted in accordance with Article 17.
- 2 Bodies or associations legally established in a Party may draw the attention of the committee of experts to matters relating to the undertakings entered into by that Party under Part III of this Charter. After consulting the Party concerned, the committee of experts may take account of this information in the preparation of the report specified in paragraph 3 below. These bodies or associations can furthermore submit statements concerning the policy pursued by a Party in accordance with Part II.
- 3 On the basis of the reports specified in paragraph 1 and the information mentioned in paragraph 2, the committee of experts shall prepare a report for the Committee of Ministers. This report shall be accompanied by the comments which the Parties have been requested to make and may be made public by the Committee of Ministers.
- 4 The report specified in paragraph 3 shall contain in particular the proposals of the committee of experts to the Committee of Ministers for the preparation of such recommendations of the latter body to one or more of the Parties as may be required.
- 5 The Secretary General of the Council of Europe shall make a two-yearly detailed report to the Parliamentary Assembly on the application of the Charter.

Article 17 — Committee of experts

- 1 The committee of experts shall be composed of one member per Party, appointed by the Committee of Ministers from a list of individuals of the highest integrity and recognised competence in the matters dealt with in the Charter, who shall be nominated by the Party concerned.

- 2 Members of the committee shall be appointed for a period of six years and shall be eligible for reappointment. A member who is unable to complete a term of office shall be replaced in accordance with the procedure laid down in paragraph 1, and the replacing member shall complete his predecessor's term of office.
- 3 The committee of experts shall adopt rules of procedure. Its secretarial services shall be provided by the Secretary General of the Council of Europe.

Part V — Final provisions

Article 18

This Charter shall be open for signature by the member States of the Council of Europe. It is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 19

- 1 This Charter shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which five member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Charter in accordance with the provisions of Article 18.
- 2 In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Charter shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 20

- 1 After the entry into force of this Charter, the Committee of Ministers of the Council of Europe may invite any State not a member of the Council of Europe to accede to this Charter.
- 2 In respect of any acceding State, the Charter shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 21

- 1 Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, make one or more reservations to paragraphs 2 to 5 of Article 7 of this Charter. No other reservation may be made.
- 2 Any Contracting State which has made a reservation under the preceding paragraph may wholly or partly withdraw it by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall take effect on the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 22

- 1 Any Party may at any time denounce this Charter by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of six months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

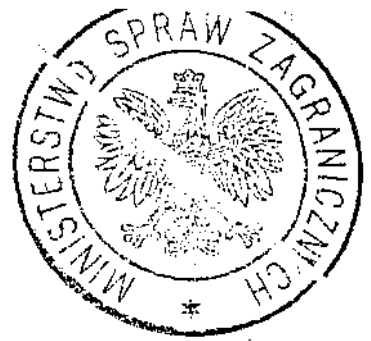
Article 23

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council and any State which has acceded to this Charter of:

- a any signature;
- b the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c any date of entry into force of this Charter in accordance with Articles 19 and 20;
- d any notification received in application of the provisions of Article 3, paragraph 2;
- e any other act, notification or communication relating to this Charter.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Charter.

Done at Strasbourg, this 5th day of November 1992, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe and to any State invited to accede to this Charter.

Stwierdzam zgodność
fotokopii z oryginałem/odpisem

Warszawa, dnia 31. marca 2005

ZASTĘPCA DYREKTORA
DEPARTAMENTU
PRAWNICTWA KRAJOWEGO
[Signature]
Piotr Keszuba

List of declarations made with respect to treaty No. 148

European Charter for Regional or Minority Languages

Status as of: 16/6/2005

Armenia :

Declaration contained in the instrument of ratification deposited on 25 January 2002 - Or. Engl.

In accordance with Article 3, paragraph 1, of the Charter, the Republic of Armenia declares that within the meaning of the European Charter for Regional or Minority Languages, minority languages in the Republic of Armenia are Assyrian, Yezidi, Greek, Russian and Kurdish languages.

Period covered: 1/5/2002 -

The preceding statement concerns Article(s) : 3

Declaration contained in the instrument of ratification deposited on 25 January 2002 - Or. Engl.

According to Article 2, paragraph 3, of the Charter, the Republic of Armenia declares that it shall apply the following provisions of the Charter to the Assyrian, Yezidi, Greek, Russian and Kurdish languages:

Article 8 - Education

Sub-paragraphs 1.a.iv ; 1.b.iv ; 1.c.iv ; 1.d.iv ; 1.e.iii ; 1.f.iii.

Article 9 - Judicial authorities

Sub-paragraphs 1.a.ii, iii, iv ; 1.b.ii ; 1.c.ii and iii ; 1.d.

Paragraph 3.

Article 10 - Administrative authorities and public services

Sub-paragraphs 1.a.iv and v ; 1.b ; 2.b ; 2.f ; 2.g ; 3.c ; 4.c.

Paragraph 5.

Article 11 - Media

Sub-paragraphs 1.a.iii ; 1.b.ii ; 1.c.ii ; 1.e.

Paragraphs 2 and 3.

Article 12 - Cultural activities and facilities

Sub-paragraphs 1.a.d.f. (*)

Paragraphs 2 and 3.

Article 13 - Economic and social life

Sub-paragraphs 1.b ; 1.c ; 1.d ; 2.b ; 2.c.

Article 14 - Transfrontier exchanges

Paragraphs a and b.

[(*) Declaration contained in a Note verbale from the Ministry of Foreign Affairs of Armenia, dated 23 March 2004, transmitted by a Note verbale from the Permanent Representation of Armenia, dated 31 March 2004, registered at the Secretariat General on 1 April 2004 - Or. Engl.

The Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Armenia draws the attention of the Secretariat General to a technical error contained in Armenia's instrument of ratification of the Charter.

When depositing the instrument of ratification, an error of translation occurred, namely Armenia made undertakings concerning Article 12 of the Charter, where the subparagraph c) was included. Indeed, by decision N-247-2 of 28 December 2001 of the National Assembly, Armenia is bound by subparagraph d) of Article 12.]

Period covered: 1/5/2002 -

The preceding statement concerns Article(s) : 2

Austria :

Declaration contained in the instrument of ratification deposited on 28 June 2001 - Or. Engl./Aus.

Austria declares that minority languages within the meaning of the Charter in the Republic of Austria shall be the Burgenlandcroatian, the Slovenian, the Hungarian, the Czech, the Slovakian languages and the Romany language of the Austrian Roma minority.

Pursuant to Article 3, paragraph 1, of the Charter, the Republic of Austria shall specify the minority languages to which the provisions selected pursuant to Article 2, paragraph 3, of the Charter shall apply upon the entry into force of the Charter in the Republic of Austria :

Burgenlandcroatian in the Burgenlandcroatian language area in the Land Burgenland :

Article 8, paragraph 1 a ii; b ii; c iii; d iv; e iii; f iii; g; h; i; paragraph 2;
Article 9, paragraph 1 a ii and iii, b ii and iii; c ii and iii; d; paragraph 2 a;
Article 10, paragraph 1 a iii, c; paragraph 2 b and d; paragraph 4 a; paragraph 5;
Article 11, paragraph 1 b ii; c ii; d; e i; f ii; paragraph 2;
Article 12, paragraph 1 a, d; paragraph 2; paragraph 3;
Article 13, paragraph 1 d;
Article 14 b.

Slovenian in the Slovenian language area in the Land Carinthia :

Article 8, paragraph 1 a iv; b ii; c iii; d iv; e iii; f iii; g; h; i; paragraph 2;
Article 9, paragraph 1 a ii and iii, b ii and iii; c ii and iii; d; paragraph 2 a;
Article 10, paragraph 1 a iii, c; paragraph 2 b and d; paragraph 4 a; paragraph 5;
Article 11, paragraph 1 b ii; c ii; d; e i; f ii; paragraph 2;
Article 12, paragraph 1 a, d; f; paragraph 2; paragraph 3;
Article 13, paragraph 1 d;
Article 14 b.

Hungarian in the Hungarian language area in the Land Burgenland :

Article 8, paragraph 1 a ii; b ii; c iii; d iv; e iii; f iii; g; h; i; paragraph 2;
Article 9, paragraph 1 a ii and iii, b ii and iii; c ii and iii; d; paragraph 2 a;
Article 10, paragraph 1 a iii, c; paragraph 2 b and d; paragraph 4 a; paragraph 5;
Article 11, paragraph 1 b ii; c ii; d; e i; f ii; paragraph 2;
Article 12, paragraph 1 a and d; paragraph 2; paragraph 3;
Article 13, paragraph 1 d;
Article 14 b.

The separate specification of these provisions for the territories of each individual Land is in keeping with the federal structure of the Republic of Austria and takes into account the situation of each of these languages in the Land in question.

Part II of the Charter shall be applied to the Burgenlandcroatian, the Slovenian, the Hungarian, the Czech, the Slovakian languages and the Romany language of the Austrian Roma minority upon its entry into force in the Republic of Austria. The objectives and principles laid down in Article 7 of the Charter shall form the bases with regard to these languages. At the same time, Austrian law and established administrative practice thus meet individual requirements laid down in Part III of the Charter.

With regard to Czech in the Land Vienna :

Article 8, paragraph 1 a iv;
Article 11, paragraph 1 d; f ii; paragraph 2;
Article 12, paragraph 1 a and d; paragraph 3;
Article 14 b.

With regard to Slovakian in the Land Vienna :

Article 8, paragraph 1 a iv;
Article 11, paragraph 1 d; f ii; paragraph 2;
Article 12, paragraph 1 a and d; paragraph 3;
Article 14 b.

With regard to Romany in the Land Burgenland :

Article 8, paragraph 1 f iii;
Article 11, paragraph 1 b ii; d; f ii;
Article 12, paragraph 1 a and d; paragraph 3;
Article 14 b.

With regard to Slovenian in the Land Styria :

Article 8, paragraph 1 a iv; e iii; f iii;
Article 11, paragraph 1 d; e i; f ii; paragraph 2;
Article 12, paragraph 1 a and d; paragraph 2; paragraph 3;
Article 13, paragraph 1 d;
Article 14 b.

With regard to Hungarian in the Land Vienna :

Article 8, paragraph 1 a iv; e iii; f iii;
Article 11, paragraph 1 d; e i; f ii;
Article 12, paragraph 1 a and d; paragraph 2; paragraph 3;
Article 13, paragraph 1 d;
Article 14 b.

The separate specification of these provisions for the territory of each individual Land is in keeping with the federal structure of the Republic of Austria and takes into account the situation of each of these languages in the Land in question.

In accordance with the national distribution competencies, the way in which the above-mentioned provisions of Part III are implemented through legal regulations and Austria's administrative practice with due regard to the objectives and principles specified in Article 7 of the Charter shall be the responsibility of either the Federation or the competent Land.

Period covered: 1/10/2001 -

The preceding statement concerns Article(s) : 2, 3

Azerbaijan :

Declaration contained in a Note verbale handed by the Permanent Representative

of Azerbaijan to the Deputy Secretary General at the time of signature of the instrument, on 21 December 2001 - Or. Engl.

The Republic of Azerbaijan declares that it is unable to guarantee the application of the provisions of the Charter in the territories occupied by the Republic of Armenia until these territories are liberated from that occupation (the schematic map of the occupied territories of the Republic of Azerbaijan is [enclosed](#)).

The preceding statement concerns Article(s) : -

Croatia :

Reservation contained in the instrument of ratification, deposited on 5 November 1997 - Or. Cro./Engl.

The Republic of Croatia declares, in pursuance of Article 21 of the European Charter for Regional of Minority Languages, that in respect of the Republic of Croatia the provisions of Article 7, paragraph 5, of the Charter shall not apply.

Period covered: 1/3/1998 -

The preceding statement concerns Article(s) : 7

Declaration contained in the instrument of ratification, deposited on 5 November 1997 - Or. Cro./Engl.

The Republic of Croatia declares that, in accordance with Article 2, paragraph 2, and Article 3, paragraph 1, of the European Charter for Regional of Minority Languages, it shall apply to Italian, Serbian, Hungarian, Czech, Slovak, Ruthenian and Ukrainian languages the following paragraphs of the Charter:

- In Article 8:
paragraph 1, sub-paragraphs a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), e (ii), f (ii), g, h;

- In Article 9:
paragraph 1, sub-paragraphs a (ii), a (iv), b (ii), b (iii), c (ii), c (iii), d;
paragraph 2, sub-paragraph a;

- In Article 10:
paragraph 1, sub-paragraphs a (iii), a (iv) b, c;
paragraph 2, sub-paragraphs a, b, c, d, g;
paragraph 3, sub-paragraphs a, b, c;
paragraph 5;

- In Article 11:
paragraph 1, sub-paragraphs a (iii), d, e (ii);
paragraph 2;
paragraph 3;

- In Article 12:
paragraph 1, sub-paragraphs a, f, g;

- In Article 13:
paragraph 1, sub-paragraphs a, b, c;

- Article 14.

Period covered: 1/3/1998 -

The preceding statement concerns Article(s) : 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 8, 9

Declaration contained in the instrument of ratification, deposited on 5 November 1997 - Or. Cro./Engl.

The Republic of Croatia declares, with regard to Article 1, paragraph b., of the Charter, that pursuant to Croatian legislature, the term "territory in which the regional or minority languages is used" shall refer to those areas in which the official use of minority language is introduced by the by-laws passed by the local self-government units, pursuant to Article 12 of the Constitution of the Republic of Croatia and Articles 7 and 8 of the Constitutional Law on Human Rights and Freedoms and the Rights of National and Ethnic Communities or Minorities on the Republic of Croatia.

Period covered: 1/3/1998 -

The preceding statement concerns Article(s) : 1

Cyprus :

Declaration contained in the instrument of ratification deposited on 26 August 2002 - Or. Engl.

The Republic of Cyprus communicates that it considers the Armenian language to be a non-territorial language, in the Republic, as described in Article 1, paragraph c, of the Charter.

Therefore, in view of Article 7, paragraph 5, of the Charter, the Republic of Cyprus shall apply the following paragraphs chosen from Part III of the Charter to the Armenian language :

Article 8 - Education

Paragraph 1, sub-paragraphs a i., b i., c i.

Article 9 - Judicial Authorities

Paragraph 1, sub-paragraphs a iv., b iii., c iii.

Article 11 - Media

Paragraph 1, sub-paragraph b ii.

Article 12 - Cultural Activities and Facilities

Paragraph 1, sub-paragraphs d, f.

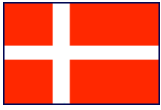
Paragraph 3.

Article 13 - Economic and Social life

Paragraph 1, sub-paragraph c.

Period covered: 1/12/2002 -

The preceding statement concerns Article(s) : 1, 7

Denmark :

Declaration contained in a Note Verbale from the Permanent Representation of Denmark, handed at the time of deposit of the instrument of ratification on 8 September 2000 - Or. Engl.

In accordance with Article 2, paragraph 2, and Article 3, paragraph 1, of the European Charter for Regional or Minority Languages, Denmark declares that it will apply the following provisions of Part III of the Charter to the German minority language in Southern Jutland:

Article 8, paragraph 1 a iii; b iv, c iii/iv, d iii; e ii, f ii, g; h; i; paragraph 2;

Article 9, paragraph 1 b iii; c iii; paragraph 2 a/b/c;

Article 10, paragraph 1 a v; paragraph 4 c; paragraph 5;

Article 11, paragraph 1 b i/ii, c i/ii; d, e i, f ii; g, paragraph 2;

Article 12, paragraph 1 a; b; d; e; f; g; paragraph 2; paragraph 3

Article 13, paragraph 1 a; c; d; paragraph 2 c;

Article 14, a; b.

The Danish Government considers that Article 9, paragraphs 1 b iii, and 1 c iii, does not preclude that national procedural law may contain rules which require that documents produced in a foreign language before courts as a general rule be accompanied by a translation.

Period covered: 1/1/2001 -

The preceding statement concerns Article(s) : 2, 3

Declaration contained in a Note Verbale from the Permanent Representation of Denmark, handed at the time of deposit of the instrument of ratification on 8 September 2000 - Or. Eng.

The Danish Realm comprises Denmark, the Faroe Islands and Greenland.

Section 11 of Act No. 137 of 23 March 1948 on Home Rule of the Faroe Islands states that "Faroese is recognized as the principal language, but Danish is to be learnt well and carefully, and Danish may be used as well as Faroese in public affairs." By virtue of the said Act the Faroese language enjoys a high degree of protection and the provisions of the Charter will therefore not be applicable to the Faroese language, cf. Article 4 (2) of the Charter. For this reason, the Danish Government does not intend to submit periodical reports according to Article 15 of the Charter as far as the Faroese language is concerned.

Denmark's ratification of the Charter does not in any way prejudice the outcome of the negotiations on the future constitutional status of the Faroe Islands.

Section 9 of Act No. 577 of 29 November 1978 on Greenland Home Rule states that:

"(1) Greenlandic shall be the principal language, Danish must be thoroughly taught.
(2) Either language may be used for official purposes."

By virtue of the said Act the Greenlandic language enjoys a high degree of protection and the provisions of the Charter will therefore not be applicable to the Greenlandic language, cf. Article 4(2) of the Charter. For this reason, the Danish Government does not intend to submit periodical reports according to Article 15 of the Charter as far as the Greenlandic language is concerned.

Period covered: 1/1/2001 -

The preceding statement concerns Article(s) : 15, 4

Communication contained in a Note Verbale from the Permanent Representation of Denmark, dated 25 August 2000, handed at the time of deposit of the instrument of ratification on 8 September 2000 - Or. Engl.

Upon instruction the Representation hereby transmits certified translations into English of the Greenland Home Rule Act of 29 November 1978 and the Home Rule Act of the Faroe Islands of 23 March 1948, on the basis of which mandatory consultations were held as part of the ratification process. Attention is drawn to sections 9 and 11 respectively and to the corresponding lists of matters brought under Home Rule.

[**Note by the Secretariat** : The final versions are available on request to the Treaty Office.]

Period covered: 1/1/2001 -

The preceding statement concerns Article(s) : -

Finland :

Declarations contained in the instrument of acceptance, deposited on 9 November 1994 - Or. Engl.

Finland declares, according to Article 2, paragraph 2, and Article 3, paragraph 1, that it applies to the Saami language which is a regional or minority language in Finland, the following provisions of Part III of the Charter:

In Article 8 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a (i), b (i), c (i), d (ii), e (ii), f (ii), g, h, i
Paragraph 2

In Article 9 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a (ii), a (iii), a (iv), b (ii), b (iii), c (ii), c (iii), d
Paragraph 2, sub-paragraph a
Paragraph 3

In Article 10 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a (iii), b, c
Paragraph 2, sub-paragraphs a, b, c, d, e, f, g
Paragraph 3, sub-paragraph b
Paragraph 4, sub-paragraphs a, b
Paragraph 5

In Article 11 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a (iii), b (i), c (ii), d, e (i), f (ii)
Paragraph 2
Paragraph 3

In Article 12 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a, b, c, d, e, f, g, h
Paragraph 2
Paragraph 3

In Article 13 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a, c, d
Paragraph 2, sub-paragraphs b, c

In Article 14 :

Paragraph a
Paragraph b.

Period covered: 1/3/1998 -

The preceding statement concerns Article(s) : 10, 11, 13, 14, 2, 3, 8, 9

Declaration contained in the instrument of acceptance, deposited on 9 November 1994 - Or. Engl.

Finland declares, according to Article 2, paragraph 2, and Article 3, paragraph 1, that it applies to the Swedish language which is the less widely used official language in Finland, the following provisions of Part III of the Charter:

In Article 8 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a (i), b (i), c (i), d (i), e (i), f (i), g, h, i
Paragraph 2

In Article 9 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a (i), a (ii), a (iii), a (iv), b (i), b (ii), b (iii), c (i), c (ii), c (iii), d
Paragraph 2, sub-paragraph a
Paragraph 3

In Article 10 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a (i), b, c
Paragraph 2, sub-paragraphs a, b, c, d, e, f, g
Paragraph 3, sub-paragraph a
Paragraph 4, sub-paragraphs a, b
Paragraph 5

In Article 11 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a (iii), b (i), c (ii), d, e (i), f (ii)
Paragraph 2
Paragraph 3

In Article 12 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a, b, c, d, e, f, g, h
Paragraph 2
Paragraph 3

In Article 13 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a, c, d
Paragraph 2, sub-paragraphs a, b, c, d, e

In Article 14 :

Paragraph a
Paragraph b.

Period covered: 1/3/1998 -

The preceding statement concerns Article(s) : 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 8, 9

Declaration contained in the instrument of acceptance, deposited on 9 November 1994 - Or. Engl.

Finland declares, referring to Article 7, paragraph 5, that it undertakes to apply, *mutatis*

mutandis, the principles listed in paragraphs 1 to 4 of the said Article to the Romanes language and to the other non-territorial languages in Finland.

Period covered: 1/3/1998 -

The preceding statement concerns Article(s) : 7

France :

Declaration contained in the full powers handed to the Secretary General at the time of signature of the instrument, on 7 May 1999 - Or. Fr.

France intends to make the following declaration in its instrument of ratification of the European Charter for Regional or Minority Languages:

1. In so far as the aim of the Charter is not to recognise or protect minorities but to promote the European language heritage, and as the use of the term "groups" of speakers does not grant collective rights to speakers of regional or minority languages, the French Government interprets this instrument in a manner compatible with the Preamble to the Constitution, which ensures the equality of all citizens before the law and recognises only the French people, composed of all citizens, without distinction as to origin, race or religion.

2. The French Government interprets Article 7-1, paragraph d, and Articles 9 and 10 as posing a general principle which is not in conflict with Article 2 of the Constitution, pursuant to which the use of the French language is mandatory on all public-law corporations and private individuals in the exercise of a public service function, as well as on individuals in their relations with public administrations and services.

3. The French Government interprets Article 7-1, paragraph f, and Article 8 to mean that they preserve the optional nature of the teaching and study of regional or minority languages, as well as of the history and culture which is reflected by them, and that the purpose of this teaching is not to remove from pupils enrolled in schools on the national territory the rights and obligations applicable to all those attending establishments providing the public education service or associated therewith.

4. The French Government interprets Article 9-3 as not opposing the possible use only of the official French version, which is legally authoritative, of statutory texts made available in the regional or minority languages, by public-law corporations and private individuals in the exercise of a public service function, as well as by individuals in their relations with public administrations and services.

The preceding statement concerns Article(s) : 1, 10, 7, 8, 9

Declaration contained in the full powers handed to the Secretary General at the time of signature of the instrument, on 7 May 1999 - Or. Fr.

France will specify in its instrument of ratification of the European Charter for Regional or Minority Languages, pursuant to Article 3-1 thereof, the regional or minority languages to which the measures to be selected in accordance with Article 2-2 shall apply. In conformity with Article 2-2, France intends to undertake to apply some or all of the following paragraphs or sub-paragraphs of Part III of the Charter:

Article 8:

Sub-paragraphs 1.a.iii, 1.b.iv, 1.c.iv, 1.d.iv, 1.e.i, 1.e.ii, 1.f.ii, 1.g, 1.h, 1.i
Paragraph 2

Article 9:

Paragraph 3

Article 10:

Sub-paragraphs 2.c, 2.d, 2.g

Article 11:

Sub-paragraphs 1.a.iii, 1.b.ii, 1.c.ii, 1.d, 1.e.ii, 1.f.ii, 1.g
Paragraph 2
Paragraph 3

Article 12:

Sub-paragraphs 1.a, 1.b, 1.c, 1.d, 1.e, 1.g
Paragraph 2
Paragraph 3

Article 13:

Sub-paragraphs 1.b, 1.c, 1.d
Sub-paragraphs 2.b, 2.e

Article 14:

Paragraph a
Paragraph b

The preceding statement concerns Article(s) : 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 8, 9

Germany :

Declarations contained in a letter from the Permanent Representation of Germany, dated 16 September 1998, handed to the Secretary General at the time of deposit of the instrument of ratification, on 16 September 1998 - Or. Engl./Germ.

Minority languages within the meaning of the European Charter for Regional or Minority Languages in the Federal Republic of Germany shall be the Danish, Upper Sorbian, Lower Sorbian, North Frisian and Sater Frisian languages and the Romany language of the German Sinti and Roma; a regional language within the meaning of the Charter in the Federal Republic shall be the Low German language.

Pursuant to Article 3, paragraph 1, of the Charter, the Federal Republic of Germany specifies the regional or minority languages to which the provisions selected pursuant to Article 2, paragraph 2, of the Charter shall apply upon the entry into force of the Charter in the Federal Republic of Germany:

Danish in the Danish language area in *Land* Schleswig-Holstein:

Article 8, paragraph 1 a iv; b iv; c iii/iv; d iii; e ii; f ii/iii; g; h; i; paragraph 2;
Article 9, paragraph 1 b iii; c iii; paragraph 2 a;
Article 10, paragraph 1 a v; paragraph 4 c; paragraph 5;
Article 11, paragraph 1 b ii; c ii; d; e ii; f ii; paragraph 2;
Article 12, paragraph 1 c; d; e; f; g; paragraph 2; paragraph 3;
Article 13, paragraph 1 a; c; d; paragraph 2 c;
Article 14 a; b.

Upper Sorbian in the Upper Sorbian language area in the Free State of Saxony:

Article 8, paragraph 1 a iii; b iv; c iv; d iv; e ii; f iii; g; h; i; paragraph 2;
Article 9 paragraph 1 a ii; a iii; b ii; b iii; c ii; c iii; d; paragraph 2 a;
Article 10, paragraph 1 a iv/v; paragraph 2 a; b; g; paragraph 3 b/c; paragraph 4 c;
paragraph 5;
Article 11, paragraph 1 b ii; c ii; d; e i; f ii; paragraph 2;
Article 12, paragraph 1 a; b; c; d; e; f; g; h; paragraph 2, paragraph 3;
Article 13, paragraph 1 a; c; d; paragraph 2 c.

Lower Sorbian in the Lower Sorbian language area in *Land* Brandenburg:

Article 8, paragraph 1 a iv; b iv; c iv; e iii; f iii; g; h; i;
Article 9, paragraph 1 a ii; a iii; b iii; c iii; paragraph 2 a;
Article 10, paragraph 1 a iv/v; paragraph 2 b; g; paragraph 3 b/c; paragraph 4 a; c;
paragraph 5;
Article 11, paragraph 1 b ii; c ii; d; e i; paragraph 2;
Article 12, paragraph 1 a; b; c; d; e; f; g; h; paragraph 2; paragraph 3;
Article 13, paragraph 1 a; c; d.

North Frisian in the North Frisian language area in *Land* Schleswig-Holstein:

Article 8, paragraph 1 a iii/iv; b iv; c iv; e ii; f iii; g; h; i; paragraph 2;
Article 9, paragraph 1 b iii; c iii; paragraph 2 a;
Article 10, paragraph 1 a v; paragraph 4 c; paragraph 5;
Article 11, paragraph 1 b ii; c ii; d; e ii; f ii; paragraph 2;
Article 12, paragraph 1 a; b; c; d; e; f; g; h; paragraph 2; paragraph 3;
Article 13, paragraph 1 a; c; d;
Article 14 a.

Sater Frisian in the Sater Frisian language area in *Land* Lower Saxony:

Article 8, paragraph 1 a iv; e ii; f iii; g; i;
Article 9, paragraph 1 b iii; c iii; paragraph 2 a;
Article 10, paragraph 1 a v; c; paragraph 2 a; b; c; d; e; f; paragraph 4 a; c; paragraph 5;
Article 11, paragraph 1 b ii; c ii; d; e ii; f ii; paragraph 2;
Article 12, paragraph 1 a; b; c; d; e; f; g; paragraph 2; paragraph 3;
Article 13, paragraph 1 a; c; d.

Low German in the *Länder* Free Hanseatic City of Bremen, Free and Hanseatic City of Hamburg, Mecklenburg-Western Pomerania, Lower Saxony and Schleswig-Holstein:

Obligations regarding Low German in the territory of the *Länder* Free Hanseatic City of Bremen, Free and Hanseatic City of Hamburg, Mecklenburg-Western Pomerania, Lower Saxony and Schleswig-Holstein:

Article 8, paragraph 1 a iv; e ii; g;
Article 9, paragraph 1 b iii; c iii; paragraph 2 a;
Article 10, paragraph 1 a v; c; paragraph 2 a; b; f;
Article 11, paragraph 1 b ii; c ii; d; e ii; f ii; paragraph 2;
Article 12, paragraph 1 a; d; f; paragraph 3;
Article 13, paragraph 1 a; c;

and additionally:

- in the Free Hanseatic City of Bremen:

Article 8, paragraph 1 b iii; c iii; f i; h;
Article 10, paragraph 2 c; d; e;
Article 11, paragraph 1 g;
Article 12, paragraph 1 b; c; e; g;
Article 13, paragraph 2 c;

- in the Free and Hanseatic City of Hamburg:

Article 8, paragraph 1 b iii; c iii; d iii; f ii; h; i;
Article 10, paragraph 2 e; paragraph 4 c;
Article 11, paragraph 1 g;
Article 12, paragraph 1 g;
Article 13, paragraph 1 d; paragraph 2 c;

- in *Land* Mecklenburg-Western Pomerania:

Article 8, paragraph 1 b iii; c iii; d iii; h; i;
Article 10, paragraph 4 c;
Article 12, paragraph 1 b; c; e; h;
Article 13, paragraph 1 d, paragraph 2 c;

- in *Land* Lower Saxony:

Article 8, paragraph 1 f iii; i;
Article 10, paragraph 2 c; d; e; paragraph 4 a; c;
Article 12, paragraph 1 b; c; e; g; paragraph 2;
Article 13, paragraph 1 d;
Article 14 a; b;

- in *Land* Schleswig-Holstein:
Article 8, paragraph 1 b iii; c iii; f iii; h; i; paragraph 2;
Article 10, paragraph 4 c;
Article 12, paragraph 1 b; c; g;
Article 13, paragraph 1 d; paragraph 2 c.

The separate specification of these provisions for the territories of each individual *Land* is in keeping with the federal structure of the Federal Republic of Germany and takes into account the situation of each of these languages in the *Land* in question.

The Romany language of the German Sinti and Roma in the territory of the Federal Republic of Germany and Low German language in the territory of the *Länder* Brandenburg, North-Rhine/Westphalia and Saxony-Anhalt shall be protected pursuant to Part II of the Charter.

Part II of the European Charter for Regional or Minority Languages shall be applied to Romany, the minority language of the German Sinti and Roma in the territory of the Federal Republic of Germany, and to the regional language Low German in the territory of the *Länder* Brandenburg, North-Rhine/Westphalia and Saxony-Anhalt upon its entry into force in the Federal Republic of Germany in accordance with the declaration of the Federal Republic of Germany of 23 January 1998. The objectives and principles laid down in Article 7 of the Charter shall form the bases with regard to these languages. At the same time, German law and Germany's administrative practice thus meet individual requirements laid down in Part III of the Charter:

With regard to Romany

for the territory of the Federal Republic of Germany:

Article 8, paragraph 1 f iii; g; h;
Article 9, paragraph 1 b iii; c iii; paragraph 2 a;
Article 10, paragraph 5;
Article 11, paragraph 1 d; e ii; f ii; g; paragraph 2;
Article 12, paragraph 1 g; paragraph 3;
Article 13, paragraph 1 a; c; d;
Article 14 a;

and additionally:

- in *Land* Baden-Württemberg:
Article 8, paragraphs 1 a iv, 1 e iii;
Article 10, paragraph 4 c;
Article 12, paragraphs 1 a, 1 d; f; paragraph 2.

- in *Land* Berlin:
Article 8, paragraph 1 a i/ii; b i/ii/iii/iv; e i/ii/iii; i; paragraph 2;
Article 11, paragraph 1 b i/ii: c ii; e i/ii;
Article 12, paragraph 1 a; d; f;

- in the Free and Hanseatic City of Hamburg:
Article 8, paragraph 1 b iv; c iv;
Article 11, paragraph 1 b ii; c ii;
Article 12, paragraph 1 a; d; f;

- in *Land* Hesse:
Article 8, paragraph 1 a iii/iv; b iv; c iv; d iv; e iii; i; paragraph 2;
Article 11, paragraph 1 b ii; c ii; e i;
Article 12, paragraph 1 a; d; f; paragraph 2;

- in *Land* North-Rhine/Westphalia:
Article 8, paragraph 1 e iii; paragraph 2;
Article 12, paragraph 1 a; d; f; paragraph 2;

- in *Land* Lower Saxony:
Article 12, paragraph 1 a; d; f;

- in *Land* Rhineland-Palatinate:
Article 8, paragraph 1 a iv; e iii;
Article 11, paragraph 1 c ii;
Article 12, paragraph 1 a; d; f;

- in *Land* Schleswig-Holstein:
Article 10, paragraph 1 a v; paragraph 2 b; paragraph 4 c;
Article 11, paragraph 1 b ii; c ii;
Article 12, paragraph 1 a; d; f; paragraph 2.

With regard to Low German:

- in *Land* Brandenburg:
Article 8, paragraph 1 a iv; b iv; c iv; f iii; g;
Article 9, paragraph 2 a;
Article 10, paragraph 2 b; paragraph 3 c;
Article 11, paragraph 1 b ii; c ii; d; e ii; f ii; paragraph 2;
Article 12, paragraph 1 a; f; g;

- in *Land* North-Rhine/Westphalia:
Article 8, paragraph 1 e iii; g; h; paragraph 2;
Article 9, paragraph 1 b iii; c iii; paragraph 2 a;
Article 11, paragraph 1 d; paragraph 2;
Article 12, paragraph 1 a; d; e; f; g; h; paragraph 2;
Article 13, paragraph 1 a; c; d;

- in *Land* Saxony-Anhalt:
Article 8, paragraph 1 a iv; b iv; c iv; g; h;
Article 9, paragraph 2 a;
Article 11, paragraph 1 b ii; c ii; e ii; paragraph 2;
Article 12, paragraph 1 a; f; g; h.

The separate specification of these provisions for the territory of each individual *Land* is in keeping with the federal structure of the Federal Republic of Germany and takes into account the situation of each of these languages in the *Land* in question.

In accordance with the national distribution of competencies, the way in which the above-mentioned provisions of Part III of the Charter are implemented through legal regulations and Germany's administrative practice with due regard to the objectives and principles specified in Article 7 of the Charter shall be the responsibility of either the Federation or the competent *Land*. Details will be provided in the procedure for implementing the federal act with which the legislature consents to the Charter as laid down in the Memorandum to the Charter.

Period covered: 1/1/1999 -

The preceding statement concerns Article(s) : 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 7, 8, 9

Declaration contained in a letter from the Permanent Representative of Germany, dated 17 March 2003 and registered at the Secretariat General on 21 March 2003 - Or. Engl./Germ.

In accordance with Article 3, paragraph 2, of the Charter, the Federal Republic of Germany will apply to the minority languages named below the following additional provision pursuant to Article 2, paragraph 2:

. North Frisian in the North Frisian language area in Land Schleswig-Holstein:
Article 10, paragraph 2 (g)

. Sater Frisian in the Sater Frisian language area in Land Lower Saxony:
Article 10, paragraph 2 (g)

. Romanes for the area of Land Hesse:

Article 8, paragraph 1 (a) (iii) and (iv); (b) (iv); (c) (iv); (d) (iv); (e) (iii); (i); paragraph 2

Article 10, paragraph 2 (e); (f); paragraph 3 (c); paragraph 4 (c)

Article 11, paragraph 1 (b) (ii); (c) (ii); (e) (i)

Article 12, paragraph 1 (a); (d); (f); paragraph 2

In connection with the undertakings given for the entire federal territory :

Article 8, paragraph 1 (f) (iii); (g); (h)

Article 9, paragraph 1 (b) (iii); (c) (iii); paragraph 2 (a)

Article 10, paragraph 5

Article 11, paragraph 1 (d); (e) (ii); (f) (ii); (g); paragraph 2

Article 12, paragraph 1 (g); paragraph 3

Article 13, paragraph 1 (a); (c); (d)

Article 14 (a)

Period covered: 21/3/2003 -

The preceding statement concerns Article(s) : 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 8, 9

Hungary :

Declarations contained in the instrument of ratification, deposited on 26 April 1995 - Or. Engl. and completed by a Note verbale (1) from the Ministry of Foreign Affairs of Hungary, dated 12 March 1999, registered at the Secretariat General on 16 March 1999 - Or. Fr.

Hungary declares, according to Article 2, paragraph 2, and Article 3, that it applies to the Croatian, German, Romanian, Serbian, Slovak and Slovene languages, the following provisions of Part III of the Charter:

In Article 8 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a (iv), b (iv), c (iv), d (iv), e (iii), f (iii), g, h, i

Paragraph 2

In Article 9 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a (ii), a (iii), a (iv), b (ii), b (iii), c (ii), c (iii)

Paragraph 2, sub-paragraphs a, b, c

In Article 10 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a (v), c

Paragraph 2, sub-paragraphs b, e, f, g

Paragraph 3, sub-paragraph c

Paragraph 4, sub-paragraphs a, c

Paragraph 5

In Article 11 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a (iii), b (ii), c (ii), e (i), f (i), g

Paragraph 3

In Article 12 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a, b, c, f, g

Paragraph 2

Paragraph 3

In Article 13 :

Paragraph 1, sub-paragraph a

In Article 14 :

Paragraph a

Paragraph b.

[(1) Note from the Secretariat:

The Note verbale read as follows:

" The Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Hungary presents its compliments to the Secretariat General of the Council of Europe and has the honor to draw its attention to a technical error contained in the instrument of ratification deposited by the Republic of

Hungary, namely that the languages enumerated in respect of which Hungary makes undertakings concerning Part III of the European Charter for Regional or Minority Languages, do not include the Serbian language.

Indeed, the Republic of Hungary, by Decision No. 35/1995 (IV.7) of the Parliament, of which an official translation in French is appended, has ratified Part III of the Charter, accepting also the Serbian language and with the same options as those enumerated in the instrument of ratification of 19 April 1995. Hungary's obligations with regard to the Serbian language become therefore operative from the date of entry into force of the European Charter for Regional of Minority Languages in respect of Hungary.

**Decision of the Parliament No. 35/1995 (IV.7)
On the ratification of the European Charter on Regional or Minority Languages
and on the undertakings taken by the Republic of Hungary
in conformity with its Article 2, litt. 2,**

The Parliament, on a proposition from the Government:

1. Ratifies the European Charter on Regional or Minority Languages, elaborated on 5 November 1992, which text is reproduced in Appendix No. 1.
2. Agrees that the undertakings taken in conformity with Article 2, litt. 2, of the Charter reproduced in Appendix No. 2 extend to the Croatian, German, Romanian, Serbian, Slovakian, Slovenian languages.
3. Invites the President of the Republic to issue the instrument of ratification.
4. Invites the Minister of Foreign Affairs to deposit the instrument of ratification and the inventory of the undertakings taken."]

Period covered: 1/3/1998 -

The preceding statement concerns Article(s) : 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 8, 9

Liechtenstein :

Declaration contained in the instrument of ratification deposited on 18 November 1997 - Or. Fr.

The Principality of Liechtenstein declares in accordance with Article 2, paragraph 2, and in accordance with Article 3, paragraph 1, of the European Charter for Regional or Minority Languages of 5 November 1992, that there are no regional or minority languages in the sense of the Charter in the territory of the Principality of Liechtenstein at the time of ratification.

Period covered: 1/3/1998 -

The preceding statement concerns Article(s) : 2, 3

Netherlands :

Declaration contained in the instrument of acceptance, deposited on 2 May 1996 - Or. Engl.

The Kingdom of the Netherlands accepts the said Charter for the Kingdom in Europe.

Period covered: 1/3/1998 -

The preceding statement concerns Article(s) : -

Declarations contained in a Note Verbale handed over by the Permanent Representative of the Netherlands at the time of deposit of the instrument of acceptance, on 2 May 1996 - Or. Engl.

The Kingdom of the Netherlands declares, in accordance with Article 2, paragraph 2, and Article 3, paragraph 1, of the European Charter for Regional or Minority Languages, that it will apply to the Frisian language in the province of Friesland the following provisions of Part III of the Charter:

In Article 8:

Paragraph 1, sub-paragraphs a (ii), b (ii), c (iii), e (ii), f (i), g, h, i.
Paragraph 2.

In Article 9:

Paragraph 1, sub-paragraphs a (ii), a (iii), b (iii), c (ii), c (iii).
Paragraph 2, sub-paragraph b.

In Article 10:

Paragraph 1, sub-paragraphs a (v), c.
Paragraph 2, sub-paragraphs a, b, c, d, e, f, g.
Paragraph 4, sub-paragraphs a, c.
Paragraph 5.

In Article 11:

Paragraph 1, sub-paragraphs a (iii), b (ii), c (ii), f (ii).
Paragraph 2.

In Article 12:

Paragraph 1, sub-paragraphs a, b, d, e, f, g, h.

Paragraph 2.
Paragraph 3.

In Article 13:

Paragraph 1, sub-paragraphs a, c, d.
Paragraph 2, sub-paragraphs b, c.

In Article 14:

Paragraph a.
Paragraph b.

The Kingdom of the Netherlands further declares that the principles enumerated in Part II of the Charter will be applied to the Lower-Saxon languages used in the Netherlands, and, in accordance with Article 7, paragraph 5, to Yiddish and the Romanes languages.

Period covered: 1/3/1998 -

The preceding statement concerns Article(s) : 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 7, 8, 9

Declaration contained in a Note Verbale from the Permanent Representation of the Netherlands, dated 18 March 1997, registered at the Secretariat General on 19 March 1997 - Or. Engl.

The Kingdom of the Netherlands declares, in accordance with Article 2, paragraph 1, of the European Charter for Regional or Minority Languages of 5 November 1992, that the principles enumerated in Part II of the Charter will be applied to the Limburger language used in the Netherlands.

Period covered: 1/3/1998 -

The preceding statement concerns Article(s) : 2

Norway :

Declarations contained in the instrument of ratification, deposited on 10 November 1993 - Or. Engl.

We undertake to carry out the provisions contained in Parts I, II, IV and V of the Charter and also in accordance with Article 2, paragraph 2, the provisions contained in the following articles, paragraphs and sub-paragraphs of Part III of the Charter :

In Article 8 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a (iii), b (iv), c (iv), d (iv), e (ii), f (ii), g, h, i
Paragraph 2

In Article 9 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a (i-iv), b (i-iii), d
Paragraph 2, sub-paragraph a
Paragraph 3

In Article 10 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a (iii), b, c
Paragraph 2, sub-paragraphs a, b, c, d, e, f, g
Paragraph 3, sub-paragraph b
Paragraph 4, sub-paragraph a
Paragraph 5

In Article 11 :

Paragraph 1, sub-paragraphs, a (iii), b (i), c (ii), e (i), f (ii), g
Paragraph 2

In Article 12 :

Paragraph 1, sub-paragraphs a, d, e, f, g, h
Paragraph 2
Paragraph 3

In Article 13 :

Paragraph 2, sub-paragraphs c, e

In Article 14 :

sub-paragraph b

The above-mentioned paragraphs and sub-paragraphs shall, in accordance with Article 3, paragraph 1, apply to the Sami language.

Period covered: 1/3/1998 -

The preceding statement concerns Article(s) : 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 8, 9

Slovakia :

Declaration contained in the full powers handed to the Secretary General at the time of signature of the instrument, on 20 February 2001 - Or. Engl., and confirmed at the time of deposit of the instrument of ratification, on 5 September 2001 - Or. Engl.

The Slovak Republic declares that it shall apply the Charter in accordance with the Constitution of the Slovak Republic and the relevant international conventions ensuring the equality of all citizens before the law without distinction as to origin, race or nationality in

order to promote the European language heritage without prejudice to the use of the official language.

Period covered: 1/1/2002 -

The preceding statement concerns Article(s) : -

Declaration contained in the full powers handed to the Secretary General at the time of signature of the instrument, on 20 February 2001 - Or. Engl., and confirmed at the time of deposit of the instrument of ratification, on 5 September 2001 - Or. Engl.

The Slovak Republic declares, pursuant to Article 1, paragraph b, of the Charter, that the term "territory in which the regional or minority language is used", also regarding the application of Article 10, shall refer to the municipalities in which the citizens of the Slovak Republic belonging to national minorities form at least 20 % of the population, according to the Regulation of the Government of the Slovak Republic N. 221/1999 Coll., dated 25 August 1999.

Period covered: 1/1/2002 -

The preceding statement concerns Article(s) : 1, 10

Declaration contained in the full powers handed to the Secretary General at the time of signature of the instrument, on 20 February 2001 - Or. Engl., and confirmed at the time of deposit of the instrument of ratification, on 5 September 2001 - Or. Engl.

The Slovak Republic declares that, in accordance with Article 3, paragraph 1, of the Charter, the "regional or minority languages" in the Slovak Republic are the following languages : Bulgarian, Croatian, Czech, German, Hungarian, Polish, Roma, Ruthenian and Ukrainian. The application of the provisions of the Charter in accordance with Article 2, paragraph 2, shall be as follows :

Bulgarian, Croatian, Czech, German, Polish and Roma languages :

Article 8, paragraph 1 a iii; b iii; c iii; d iii; e ii; f ii; g; h; i;
Article 9, paragraph 1 a ii/iii; b ii/iii; c ii/iii; d;
Article 10, paragraph 1 a iii/iv; paragraph 2 b; c; d; f; g; paragraph 3 c; paragraph 4 a; c; paragraph 5;
Article 11, paragraph 1 a iii; b ii; c ii; d; e i; f ii; paragraph 2; paragraph 3;
Article 12, paragraph 1 a; b; c; d; e; f; g; paragraph 2; paragraph 3;
Article 13, paragraph 1 a; b; c; paragraph 2 c;
Article 14 a ;
Article 14 b, only for the Czech, German and Polish languages.

Ruthenian and Ukrainian languages:

Article 8, paragraph 1 a ii; b ii, c ii, d ii, e ii, f ii; g; h; i;
Article 9, paragraph 1 a ii/iii; b ii/iii; c ii/iii; d; paragraph 3;
Article 10, paragraph 1 a iii/iv; paragraph 2 b; c; d; f; g; paragraph 3 c; paragraph 4 a; c; paragraph 5;
Article 11, paragraph 1 a iii; b ii; c ii; d; e i; f ii; paragraph 2; paragraph 3;
Article 12, paragraph 1 a; b; c; d; e; f; g; paragraph 2; paragraph 3;
Article 13, paragraph 1 a; b; c; paragraph 2 c;
Article 14 a;
Article 14 b, only for the Ukrainian language.

Hungarian language:

Article 8, paragraph 1 a i; b i; c i; d i; e i; f i; g; h; i;
Article 9, paragraph 1 a ii/iii; b ii/iii; c ii/iii; d; paragraph 2 a; paragraph 3;
Article 10, paragraph 1 a ii; paragraph 2 a; b; c; d; f; g; paragraph 3 b; c; paragraph 4 a; c; paragraph 5;
Article 11, paragraph 1 a iii; b ii; c ii; d; e i; f i; paragraph 2; paragraph 3;
Article 12, paragraph 1 a; b; c; d; e; f; g; paragraph 2; paragraph 3;
Article 13, paragraph 1 a; b; c; paragraph 2 c;
Article 14 a; b.

Period covered: 1/1/2002 -

The preceding statement concerns Article(s) : 2, 3

Declaration contained in the full powers handed to the Secretary General at the time of signature of the instrument, on 20 February 2001 - Or. Engl., and confirmed at the time of deposit of the instrument of ratification, on 5 September 2001 - Or. Engl.

The Slovak Republic interprets Article 8, paragraph 1 e i, as relating to the training of teachers, theologians, cultural and education workers without prejudice to the teaching in the official language, it being understood that the majority of teaching subjects, including the profile ones, will be conducted in the minority language, respecting the legislation of the Slovak Republic in the field of higher education institutions.

Period covered: 1/1/2002 -

The preceding statement concerns Article(s) : 8

Declaration contained in the full powers handed to the Secretary General at the time of signature of the instrument, on 20 February 2001 - Or. Engl., and confirmed at the time of deposit of the instrument of ratification, on 5 September 2001 - Or. Engl.

The Slovak Republic declares that Article 10, paragraph 1 a ii, Article 10, paragraph 2 a, and Article 10, paragraph 3 b, shall be interpreted without prejudice to the use of the official language pursuant to the Constitution of the Slovak Republic and in accordance with the legal order of the Slovak Republic.

Period covered: 1/1/2002 -

The preceding statement concerns Article(s) : 10

Declaration contained in the full powers handed to the Secretary General at the time of signature of the instrument, on 20 February 2001 - Or. Engl., and confirmed at the time of deposit of the instrument of ratification, on 5 September 2001 - Or. Engl.

The Slovak Republic declares that Article 12, paragraph 1 e, and Article 13, paragraph 2 c, shall be applied provided that the effects of their application are not in conflict with other

provisions of the legal order of the Slovak Republic on prohibition of discrimination of the Slovak Republic citizens in labour law relations on the territory of the Slovak Republic.

Period covered: 1/1/2002 -

The preceding statement concerns Article(s) : 12, 13

Slovenia :

Declaration contained in a Note Verbale from the Permanent Representation of Slovenia, dated 19 September 2000, handed to the Secretary General at the time of deposit of the instrument of ratification, on 4 October 2000 - Or. Fr.

In accordance with Article 7, paragraph 5, of the Charter, the Republic of Slovenia will apply *mutatis mutandis* the provisions of Article 7, paragraphs 1 to 4, also to the romani language.

Period covered: 1/1/2001 -

The preceding statement concerns Article(s) : 7

Declaration contained in a Note Verbale from the Permanent Representation of Slovenia, dated 19 September 2000, handed to the Secretary General at the time of deposit of the instrument of ratification, on 4 October 2000 - Or. Fr.

The Republic of Slovenia declares, that the Italian and Hungarian languages are considered as regional or minority languages in the territory of the Republic of Slovenia within the meaning of the European Charter for Regional or Minority Languages. In accordance with Article 2, paragraph 2, of the Charter, the Republic of Slovenia will apply to these two languages the following provisions of the Part III of the Charter:

Article 8

Paragraph 1, sub-paragraphs a (i, ii, iii), c (i, ii, iii), d (i, ii, iii), e (iii), f (iii, g, h, i)

Paragraph 2

Article 9

Paragraph 1, sub-paragraphs a, b, c, d

Paragraph 2, sub-paragraphs a, b, c

Article 10

Paragraph 1

Paragraph 2

Paragraph 3

Paragraph 4

Paragraph 5

Article 11

Paragraph 1, sub-paragraphs a (i), e (i)

Paragraph 2

Paragraph 3

Article 12

Paragraph 1, sub-paragraphs a, d, e, f

Paragraph 2

Paragraph 3

Article 13

Paragraph 1

Paragraph 2

Article 14

Paragraph a

Paragraph b.

Period covered: 1/1/2001 -

The preceding statement concerns Article(s) : 2

Spain :

Declarations contained in the instrument of ratification deposited on 9 April 2001 - Or. Spa.

Spain declares that, for the purposes of the mentioned articles, are considered as regional or minority languages, the languages recognised as official languages in the Statutes of Autonomy of the Autonomous Communities of the Basque Country, Catalonia, Balearic Islands, Galicia, Valencia and Navarra.

For the same purposes, Spain also declares that the languages protected by the Statutes of Autonomy in the territories where they are traditionally spoken are also considered as regional or minority languages.

The following provisions of the Part III of the Charter will apply to the languages mentioned in the first paragraph:

Article 8:

- paragraph 1 sub-paragraphs a(i), b(i), c(i), d(i), e(iii), f(i), g, h, i.

- paragraph 2.

Article 9:

- paragraph 1, sub-paragraphs a(i), a(ii), a(iii), a(iv), b(i), b(ii), b(iii), c(i), c(ii), c(iii), d.
- paragraph 2, sub-paragraph a.
- paragraph 3.

Article 10:

- paragraph 1, sub-paragraphs a(i), b, c.
- paragraph 2, sub-paragraphs a, b, c, d, e, f, g.
- paragraph 3, sub-paragraphs a, b.
- paragraph 4, sub-paragraphs a, b, c.
- paragraph 5.

Article 11:

- paragraph 1, sub-paragraphs a(i), b(i), c(i), d, e(i), f(ii), g.
- paragraph 2.
- paragraph 3.

Article 12:

- paragraph 1, sub-paragraphs a, b, c, d, e, f, g, h.
- paragraph 2.
- paragraph 3.

Article 13:

- paragraph 1, sub-paragraphs a, b, c, d.
- paragraph 2, sub-paragraphs a, b, c, d, e.

Article 14:

- sub-paragraph a.
- sub-paragraph b.

All the provisions of Part III of the Charter, which can reasonably apply according to the objectives and principles laid down in Article 7, will apply to the languages mentioned in the second paragraph.

Period covered: 1/8/2001 -

The preceding statement concerns Article(s) : 2, 3, 7

Sweden :

Declaration contained in the instrument of ratification deposited on 9 February 2000 - Or. Eng.

Sami, Finnish and Meänkieli (Tornedal Finnish) are regional or minority languages in Sweden. Sweden's undertakings pursuant to Article 2, paragraph 2 with respect to these languages are described in the appendix.

Romani Chib and Yiddish shall be regarded as non-territorial minority languages in Sweden when the Charter is applied

APPENDIX

The extent of Sweden's undertakings according to Part III of the European Charter for Regional or Minority Languages.

The followings paragraphs and sub-paragraphs under Article 8 shall apply to Sami, Finnish and Meänkieli:

- 8.1.a.iii
- 8.1.b.iv
- 8.1.c.iv
- 8.1.d.iv
- 8.1.e.iii
- 8.1.f.iii
- 8.1.g
- 8.1.h
- 8.1.i
- 8.2.

The following paragraphs and sub-paragraphs under Article 9 shall apply to Sami, Finnish and Meänkieli:

- 9.1.a.ii
- 9.1.a.iii
- 9.1.a.iv
- 9.1.b.ii
- 9.1.b.iii
- 9.1.c.ii
- 9.1.c.iii
- 9.1.d
- 9.2
- 9.3

The following paragraphs and sub-paragraphs under Article 10 shall apply to Sami, Finnish and Meänkieli:

- 10.1.a.iii
- 10.1.a.v
- 10.1.c.
- 10.2.b.
- 10.2.c.
- 10.2.d.
- 10.2.g.
- 10.4.a.
- 10.5

The following paragraphs and sub-paragraphs under Article 11 shall apply to Sami, Finnish and Meänkieli:

11.1.a.iii
11.1.d
11.1.e.i
11.1.f.ii
11.2.

In addition, 11.1.c.i will apply with respect to Finnish.

The following paragraphs under Article 12 shall apply to Sami, Finnish and Meänkieli:

12.1.a
12.1.b
12.1.d
12.1.f
12.1.g
12.2.

In addition, 12.1.e will apply to Sami, and 12.1.c and 12.1.h to Finnish and Sami.

The following paragraphs under Article 13 shall apply to Sami, Finnish and Meänkieli:

13.1.a

The following paragraphs under Article 14 shall apply to Sami, Finnish and Meänkieli:

14.a
14.b

This means that a total of 45 paragraphs or sub-paragraphs in part III of the Charter shall apply to Sami and Finnish, and 42 paragraphs or sub-paragraphs to Meänkieli.

Period covered: 1/6/2000 -

The preceding statement concerns Article(s) : 10, 11, 12, 13, 14, 2, 8, 9

Switzerland :

Declaration contained in the instrument of ratification deposited on 23 December 1997 - Or. Fr.

The Swiss Federal Council declares, in accordance with Article 3, paragraph 1, of the Charter, that in Switzerland Romansh and Italian are the less widely used official languages to which the following paragraphs chosen in accordance with Article 2, paragraph 2, of the Charter, shall apply:

a. Romansh

Article 8 (education)

Paragraph 1, sub-paragraphs a (iv), b (i), c (iii), d (iii), e (ii), f (iii), g, h, i

Article 9 (judicial authorities)

Paragraph 1, sub-paragraphs a (ii), a (iii), b (ii), b (iii), c (ii)

Paragraph 2, sub-paragraph a

Paragraph 3

Article 10 (administrative authorities and public services)

Paragraph 1, sub-paragraphs a (i), b, c

Paragraph 2, sub-paragraphs a, b, c, d, e, f, g

Paragraph 3, sub-paragraph b

Paragraph 4, sub-paragraphs a, c

Paragraph 5

Article 11 (media)

Paragraph 1, sub-paragraphs a (iii), b (i), c (ii), e (i), f (i)

Paragraph 3

Article 12 (cultural activities and facilities)

Paragraph 1, sub-paragraphs a, b, c, e, f, g, h

Paragraph 2

Paragraph 3

Article 13 (economic and social life)

Paragraph 1, sub-paragraph d

Paragraph 2, sub-paragraph b

Article 14 (transfrontier exchanges)

Sub-paragraph a

Sub-paragraph b.

b. Italian

Article 8 (education)

Paragraph 1, sub-paragraphs a (i), a (iv), b (i), c (i), c (ii), d (i), d (iii), e (ii), f (i), f (iii), g, h, i

Article 9 (judicial authorities)

Paragraph 1, sub-paragraphs a (i), a (ii), a (iii), b (i), b (ii), b (iii), c (i), c (ii), d

Paragraph 2, sub-paragraph a

Paragraph 3

Article 10 (administrative authorities and public services)

Paragraph 1, sub-paragraphs a (i), b, c

Paragraph 2, sub-paragraphs a, b, c, d, e, f, g
Paragraph 3, sub-paragraphs a, b
Paragraph 4, sub-paragraphs a, b, c
Paragraph 5

Article 11 (media)

Paragraph 1, sub-paragraphs a (i), e (i), g
Paragraph 2
Paragraph 3

Article 12 (cultural activities and facilities)

Paragraph 1, sub-paragraphs a, b, c, d, e, f, g, h
Paragraph 2
Paragraph 3

Article 13 (economic and social life)

Paragraph 1, sub-paragraph d
Paragraph 2, sub-paragraph b

Article 14 (transfrontier exchanges)

Sub-paragraph a
Sub-paragraph b.

Period covered: 1/4/1998 -

The preceding statement concerns Article(s) : 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 8, 9

United Kingdom :

Declaration contained in a Note Verbale from the Foreign and Commonwealth Office of the United Kingdom, handed at the time of deposit of the instrument of ratification on 27 March 2001 - Or. Engl.

The United Kingdom declares that the Charter applies to mainland Britain and Northern Ireland.

Period covered: 1/7/2001 -

The preceding statement concerns Article(s) : 1

Declaration contained in a Note Verbale from the Foreign and Commonwealth Office of the United Kingdom, handed at the time of deposit of the instrument of ratification on 27 March 2001 - Or. Engl.

a) The United Kingdom declares, in accordance with Article 2, paragraph 2 and Article 3, paragraph 1, of the Charter that it will apply the following provisions for the purposes of Part III of the Charter to Welsh, Scottish-Gaelic and Irish.

Welsh - 52 paragraphs.

Article 8: Education

Paragraphs 1a (i) 1b (i) 1c (i) 1d(iv) 1e (iii) 1f (ii) 1g 1h 1i
Total: 9

Article 9: Judicial authorities

Paragraphs 1a (ii) 1a (iii) 1b (ii) 1b (iii) 1c (ii) 1c (iii) 1d 2b
Total: 8

Article 10: Administrative authorities and public services

Paragraphs 1a (i) 1b 1c 2a 2b 2c 2d 2e 2f 2g 3a 4a 4b 5
Total: 14

Article 11: Media

Paragraphs 1a (i) 1d 1e (i) 1f (ii) 2 3
Total: 6

Article 12: Cultural activities and facilities

Paragraphs 1a 1b 1c 1d 1e 1f 1g 1h 2 3
Total: 10

Article 13: Economic and social life

Paragraphs 1a 1c 2b 2c 2e
Total: 5

Scottish-Gaelic - 39 paragraphs

Article 8: Education

Paragraphs 1a (i) 1b (i) 1c (i) 1d(iv) 1e (iii) 1f (iii) 1g 1h 1i 2
Total: 10

Article 9: Judicial authorities

Paragraph 1b (iii)
Total: 1

Article 10: Administrative authorities and public services

Paragraphs 1c 2a 2b 2d 2e 2f 2g 5
Total: 8

Article 11: Media

Paragraphs 1a (ii) 1b (ii) 1c (ii) 1d 1e (ii) 1f (ii) 1g 2
Total: 8

Article 12: Cultural activities and facilities Paragraphs 1a 1d 1e 1f 1g 1h 2 3

Total: 8

Article 13: Economic and social life

Paragraphs 1a 1c
Total: 2

Article 14: Transfrontier exchanges

Paragraphs a b

Total: 2

Irish - 30 paragraphs relating to matters which are the responsibility of the devolved administration in Northern Ireland

Article 8: Education

Paragraphs 1a (iii) 1b (iv) 1c (iv) 1d(iv) 1e (iii) 1f (ii) 1g 1h

Total: 8

Article 9: Judicial authorities

Paragraph 3

Total: 1

Article 10: Administrative authorities and public services

Paragraphs 1a (iv) 1c 2b 2e 2f 2g 3c 4a 5

Total: 9

Article 11: Media

Paragraphs 1d 1e (i) 1f (ii) 1g

Total: 4

Article 12: Cultural activities and facilities

Paragraphs 1a 1d 1e 1f 1h 2 3

Total: 7

Article 13: Economic and social life

Paragraph 1d

Total: 1

Irish - 6 paragraphs relating to matters which are the responsibility of the UK government in Northern Ireland

Article 8: Education

Paragraph 2

Total: 1

Article 11: Media

Paragraphs 1a (iii) 1b (ii) 2

Total: 3

Article 14: Transfrontier exchanges

Paragraphs a b

Total: 2

(Total of 36 paragraphs overall)

b) The United Kingdom declares, in accordance with Article 2, paragraph 1 of the Charter that it recognises that Scots and Ulster Scots meet the Charter's definition of a regional or minority language for the purposes of Part II of the Charter.

Period covered: 1/7/2001 -

The preceding statement concerns Article(s) : 2, 3

Declaration contained in a letter from the Permanent Representative of the United Kingdom, dated 11 March 2003, registered at the Secretariat General on 18 March 2003 - Or. Engl.

The United Kingdom declares, in accordance with Article 2, paragraph 1, of the Charter that it recognises that Cornish meets the Charter's definition of a regional or minority language for the purposes of Part II of the Charter.

Period covered: 18/3/2003 -

The preceding statement concerns Article(s) : 2

Declaration contained in a letter from the Permanent Representative of the United Kingdom, dated 22 April 2003 and registered at the Secretariat General on 23 April 2003 - Or. Engl.

The Government of the United Kingdom declares that the Charter should extend to the Isle of Man, being a territory for whose international relations the Government of the United Kingdom is responsible.

Period covered: 23/4/2003 -

The preceding statement concerns Article(s) : 1

Declaration contained in a letter from the Permanent Representative of the United Kingdom, dated 22 April 2003 and registered at the Secretariat General on 23 April 2003 - Or. Engl.

As a consequence of the extension of the Charter to the Isle of Man, the Manx Gaelic language will be a "regional or minority language" for the purposes of the Charter and accordingly Part II of the Charter will henceforth apply to the Manx Gaelic language.

Period covered: 23/4/2003 -

The preceding statement concerns Article(s) : 2

Declaration of the Republic of Poland

to the European Charter for Regional or Minority Languages

The Republic of Poland declares in accordance with Article 3 Paragraph 1 of the European Charter for Regional or Minority Languages, that within the meaning of the Charter minorities languages in the Republic of Poland are: belorussian, czech, hebrew, yiddish, karaim, kashub, lithuanian, lemko, german, armenian, romani, russian, slovak, tatar, ukrainian; the regional language is kashub language; the national minorities languages are: belorussian, czech, hebrew, yiddish, lithuanian, german, armenian, russian, slovak, ukrainian; the ethnic minorities language are: karaim, lemko, romani, tatar; and non-territorial languages are: hebrew, yiddish, karaim, armenian, romani.

The Republic of Poland declares that it shall apply the Charter in accordance with the act on national and ethnic minorities and regional language, dated 6 January 2005.

The Republic of Poland declares in accordance with Article 2 Paragraph 2 of the Charter that the following provisions of the III Part of the Charter will be applied for the languages listed above:

Article 8

Paragraph 1 a (i), b (i), c (i), d (iii), e (ii), g, h, i.

Paragraph 2;

Article 9

Paragraph 2 a;

Article 10

Paragraph 2 b, g,

Paragraph 5;

Article 11

Paragraph 1 a (iii), b (ii), c (ii), d, e (i), f (ii), g,

Paragraph 2,

Paragraph 3;

Article 12

Paragraph 1 a, b, c, d, e, f, g,

Paragraph 2,

Paragraph 3;

Article 13

Paragraph 1 b, c, d,

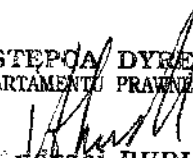
Paragraph 2 b;

Article 14

Subparagraph a, b.

Za zgodność tłumaczenia z oryginałem w języku polskim:

ZASTĘPCA DYREKTORA
DEPARTAMENTU PRAWNEGO MSWiA

Andrzej RUDLICKI